

(Projects submitting final reports after 1 January 2014 must use this format.)

LIFE Project Number
<**LIFE09 INF/PL/283**>

FINAL Report
Covering the project activities from **01/09/2010** to **31/08/2015**

Reporting Date
<**30/11/2015**>

LIFE+ PROJECT NAME or Acronym
<**Dobry klimat dla powiatów**>

Project Data

Project location	Warszawa, Polska
Project start date:	<01/09/2010>
Project end date:	<31/08/2015> Extension date: nie dotyczy
Total Project duration (in months)	<60> months
Total budget	€ 1 807 371
Total eligible budget	€ 1 807 371
EU contribution:	€ 901 685
(%) of total costs	50%
(%) of eligible costs	50%

Beneficiary Data

Name Beneficiary	Fundacja Instytut na rzecz Ekorozwoju
Contact person	<Mr > <Wojciech> <Szymalski>
Postal address	<Nabielaka 15 lok. 1, 00-743 Warszawa>
Visit address	<Nabielaka 15 lok. 1, 00-743 Warszawa >
Telephone	48-22-851-04-02
Fax:	48-22-851-04-02
E-mail	ine@ine-isd.org.pl , w.szymalski@ine-isd.org.pl
Project Website	www.chronmyklimat.pl/doklip

Instructions:

The final report must be submitted to the Commission no later than 3 months after the project end date.

One paper and one electronic version of the report is sufficient for the Commission. These documents must be sent in identical versions also to the monitoring team. The report must also be sent to the national authority.

Please refer to the Common Provisions annexed to your grant agreement for the contractual requirements concerning a final report .

1. List of contents

1. List of contents	2
2. Executive summary	2
3. Introduction	7
4. Administrative Part	9
4.1. Description of project management system	9
4.2 Evaluation of the management system	11
5 Technical part	13
5.1 Description of progress, per task	13
5.2 Dissemination tasks	45
5.3 Evaluation of project implementation	64
5.4 Analysis of long term benefits	81
6. Comments of the financial report	89
7. Annexes	93
8. Financial report	93

2. Executive Summary

English version

The project's main objective was to mobilise our target groups – local governments, institutions and businesses, local leaders and inhabitants of counties – to take action in order to mitigate climate change and adapt to it. We have planned to reach out to representatives of the above mentioned groups, to invite them to our meetings and to make them realise that they need to take action. We have also wanted, within the realms of possibility, to support them in developing strategic documents which will provide frameworks for specific actions.

There are 380 counties in Poland. Our first partner, Association of Polish Counties (ZPP) grouped together 315 counties and towns with county rights. In total, 115 counties across Poland have participated in the project and 21 of them have signed the *Good Climate for Counties Declaration*, where they declared that they reduce CO₂ emissions by 20% up to 2020 in relation to 2005. Over 100 persons have been recruited in order to perform the function of Local Civil Society Initiators; another group of 12 persons were recruited in order to perform the function of Climate Debate Facilitators.

Local Civil Society Initiators have helped us carry out large-scale surveys (over 600 participants each) in the project's target groups in the counties which have participated in the project. The surveys were issued in two reports on local preparation to climate change. The reports show, that the attitude of local authorities towards climate change changes slightly.

Following the reports we have organized 90 Climate Debates in the counties, they have been attended by about 2000 participants. Results of each debate was summarized in special report prepared by the Debate Facilitators and handed over to the county mayor and debate participants. In few of the counties mayor took the results into account in their decisions. The debates were very positively assessed by the participants. Results of the debates were discussed with the Ministry of Environment on special meeting.

Apart from Climate Debates we have held Regional Climate Conferences at the level of voivodships and two-day National Climate Conferences to integrate findings, ideas and conclusions throughout the project. The first debate was organised towards the end of Year 2 of the project and the second one closed the project. The latter was of high-ranking character - on the second day its participants met in the Senate, the upper chamber of the Polish parliament, during the session of the Environment Committee, and Maciej Grabowski, the then Minister of the Environment, was our special guest.

Since we also wanted to walk the talk, we have planned two activities with practical results, linked with the reduction of greenhouse gas emissions. The first was the calculation of the carbon footprint, which is the amount of greenhouse gases emitted, for five counties in Poland. The carbon footprint was calculated for the five counties twice, at the interval of three years. Furthermore, one of the counties has been selected to develop a pioneer document for it – a Pilot Low-Carbon Development Programme. The document has been prepared for the Starograd Gdański county and was highly publicized and preceded with a series of meetings with the local authorities, representatives of inhabitants, business people and civil society organisations. The document includes the development programme for the region which takes into account a 20-percent reduction in carbon dioxide emissions by 2020, thus not only setting targets but also providing solutions in order to meet the targets. The local authorities of the county adopted the document by means of a resolution of July 2015.

The successful completion of the project would not have been possible without huge promotional effort. To a large extent it was put into the development, publication and distribution of all types of expert publications. In total we have published 19 publications, with a total circulation of 30,000 copies. We have also produced a film – A week with a good climate which was released on DVD and on INE's YouTube channel. When we add the number of copies of educational and promotional materials such as flyers and posters and traffic on the website of the project, we have reached out to a few hundred thousand people who have learnt first-hand about the project. Interestingly, most flyers have been distributed at stands situated in county office buildings. Inhabitants have taken the flyers themselves; therefore we can be certain that our flyers have been read by people genuinely interested in the subject.

The final report contains 10 paragraphs (without the summary and annexes). In the introduction we have explained the rationale of the project and its expected long term results among we expect that the project raised the awareness of local authorities on climate change, helped local leaders to talk about this issue and will result in new climate mitigating or adapting investments in the future.

In administrative part we described the partners, their roles in the project and management. Each partner contributed firmly to the project. Without Association of Polish Counties the project would not engage so many local authorities. Without Community Energy Plus, the project key messages would not be so strong. Management of the project was led in general as described in the application.

In technical part of the report we briefly described all the actions taken to achieve the results. Each action is described starting from the main product, the means taken to realize it, main results and probability of task continuation. Dissemination tasks were described accordingly, but there is a separate part which describe all the promotional achievements and products in a summary.

Evaluation of project implementation shows the main results and indicators of the project. A comprehensive table with all the indicators were presented, where all the planned results and achieved results were put together with the description of qualitative achievements. Moreover the effectiveness of the actions was assessed.

Analysis of long term benefits consists of few paragraphs about how the project related to the greenhouse gases emissions in the counties involved, how it changed the attitude of local authorities towards climate change and how the project related to the sustainability issues. In general it was assessed that the project helped Polish counties to show, that they are an important part of the climate policy and can realize climate friendly investments. The project have also helped few local leaders to develop their actions.

Comments of the financial report contain the summary of financial findings about the project. As no mayor financial changes have been made during the project, the main discrepancies relate to the underspending of the costs in various positions.

The *DOKLIP – A Good Climate for Counties* project has definitely encouraged decision makers to think about climate change mitigation and adaptation, which is proved by the results of our research and the resulting interest in climate change in our target groups. We are convinced that the impact of the project will extend not only to relevant provisions in strategic documents in the counties but above all to specific investments. The county city – Płock, one of the project active county, joined Covenant of Mayors, just after the project finished.

Polish version

Celem głównym projektu Dobry Klimat dla Powiatów była aktywizacja grup docelowych, czyli władz samorządowych, lokalnych instytucji, otoczenia biznesowego, lokalnych liderów i mieszkańców powiatów do działań na rzecz ochrony klimatu i adaptacji do jego zmian wynikających z globalnego ocieplenia. Innymi słowy, chodziło o przeprowadzenie procesu w trakcie którego po pierwsze dotrzemy do przedstawicieli wymienionych wcześniej grup, po drugie doprowadzimy do spotkania z nimi, po trzecie uświadomimy im konieczność podjęcia działań oraz – jeśli tylko będzie to możliwe – wesprzemy ich w tworzeniu dokumentów strategicznych, które będą podstawą do konkretnych działań.

Jest 380 powiatów w Polsce. Nasz pierwszy partner, Związek Powiatów Polskich (ZPP) stowarzysza 315 powiatów i miast na prawach powiatu. W sumie, 115 powiatów z całej Polski uczestniczyło w projekcie i 23 z nich podpisało deklarację „Dobry klimat dla

powiatów”, gdzie zadeklarowano redukcję emisji gazów cieplarnianych o 20% do roku 2020 w stosunku do 2005 roku. Ponad 100 osób zostało zrekrutowanych do roli Lokalnych Inicjatorów Społeczeństwa Obywatelskiego. Kolejna grupa 12 osób została zrekrutowana do pełnienia funkcji Moderatorów Debat Klimatycznych.

Lokalni Inicjatorzy Społeczeństwa Obywatelskiego pomogli nam przeprowadzić zakrojone na szeroką skalę badania opinii w grupach docelowych projektu (ponad 600 uczestników każdego badania), które uczestniczyło w projekcie. Badania były przeprowadzone dwukrotnie w czasie projektu. Raporty z badań pokazały, że opinia o zmianach klimatu w samorządach lokalnych tylko nieznacznie się zmieniła.

Po pierwszych badaniach opinii zorganizowaliśmy 90 debat klimatycznych, w których uczestniczyło prawie 2000 osób. Rezultat każdej debaty został podsumowany w specjalnym raporcie przygotowanym przez Moderatorów debaty i przekazany staroście powiatów oraz uczestnikom debaty. W kilku powiatach starostowie wzięli pod uwagę wyniki debaty w swoich dalszych decyzjach. Debaty były bardzo pozytywnie odebrane przez uczestników, a wyniki debat zostały zrelacjonowane Ministrowi Środowiska podczas specjalnego spotkania.

Poza Debatami Klimatycznymi, przeprowadzono na poziomie województwa Regionalne Konferencje Klimatyczne, a kłamrą spinającą całość projektu były dwudniowe Ogólnopolskie Konferencje Klimatyczne, z których pierwsza miała miejsce pod koniec drugiego roku trwania projektu, a druga cały projekt zakończyła. O jej randze świadczy fakt, że jej uczestnicy spotkali się drugiego dnia w gmachu Senatu w ramach posiedzenia Komisji Środowiska, a gościem specjalnym był minister środowiska Maciej Grabowski.

By nie poprzestać jedynie na rozmowach o ochronie klimatu, w ramach projektu przewidziano dwa działania o wymiarze bardzo praktycznym a związane z emisją gazów cieplarnianych. Pierwszym było przeprowadzenie wyliczenia tzw. śladu węglowego dla pięciu powiatów w Polsce. Ślad węglowy to nic innego, jak wielkość emisji gazów cieplarnianych. Obliczenia te zostały wykonane dwukrotnie w odstępie trzech lat. Dodatkowo dla jednego z powiatów w ostatnich kilkunastu miesiącach przeprowadzono działanie pionierskie – stworzono Pilotażowy Program Niskowęglowego Rozwoju. Dokument został stworzony dla powiatu starogardzkiego, a jego powstanie poprzedził cykl spotkań z władzami powiatu, jego mieszkańcami, przedstawicielami biznesu i organizacji pozarządowych, a całemu procesowi towarzyszyła szeroko zakrojona akcja promocyjna. Materiał zawiera program rozwoju regionu uwzględniający 20-procentową redukcję emisji dwutlenku węgla w 2020 r., czyli zawiera nie tylko odpowiedzi na pytanie co trzeba zrobić, ale również jak. Zarząd powiatu przyjął dokument uchwałą z końca lipca 2015 r.

Przeprowadzenie projektu DOKLIP byłoby niemożliwe bez olbrzymich nakładów na działania promocyjne. W znacznej części były one skierowane na przygotowanie, publikowanie i dystrybucję różnego rodzaju publikacji merytorycznych. W sumie ukazało się 19 publikacji w łącznym nakładzie niemal 30 tys. egzemplarzy. Stworzyliśmy również film „Tydzień z dobrym klimatem”, który rozpowszechnialiśmy m.in. na płytach DVD i przez kanał Instytutu na rzecz Ekorozwoju na YouTube. Jeśli dodać do tego liczbę egzemplarzy materiałów o charakterze edukacyjno-promocyjnym, takich jak ulotki i plakaty oraz zasięg serwisu internetowego projektu, otrzymujemy kilkaset tysięcy osób, które zetknęły się bezpośrednio z projektem.

Raport końcowy zawiera 10 rozdziałów (bez podsumowania i aneksów). We wprowadzeniu wyjaśniliśmy zasadność prowadzenia projektu i jego oczekiwane rezultaty długoterminowe pośród których oczekujemy, że projekt zwiększył świadomość lokalnych samorządów na temat zmian klimatu, pomógł lokalnym liderom rozmawiać o tym problemie na poziomie lokalnym oraz będzie skutkował w przyszłości nowymi inwestycjami w mitygację lub adaptację do zmian klimatu.

W administracyjnej części raportu opisaliśmy role partnerów projektu oraz sposób zarządzania. Każdy partner w pozytywny sposób przyczynił się do realizacji projektu. Bez Związku Powiatów Polskich projekt nie zaangażowałby tak wiele samorządów lokalnych. Bez Community Energy Plus przekaz projektu nie byłby tak przekonujący. Zarządzanie projektem przebiegało w zgodzie z zapisami wniosku projektowego.

W technicznej części raportu skrótowo opisaliśmy każde podjęte działanie dążące do osiągnięcia celu projektu. Każde działanie jest opisane począwszy od produktu, przez sposób jego przeprowadzenia, po rezultaty oraz prawdopodobieństwo kontynuowania tego typu działania. Działania służące rozpowszechnieniu informacji opisano podobnie, ale w tym rozdziale jest osobna część poświęcona podsumowaniu promocji projektu.

Ewaluacja wdrażania projektu pokazuje główne rezultaty i wskaźniki projektu. Zbiorcza tabela prezentuje wszystkie wskaźniki tak, jak zostały one zaplanowane oraz realizowane oraz opis osiągnięć w kategoriach jakościowych. Co więcej, efektywność działań została oceniona.

Analiza korzyści długoterminowych z realizacji projektu składa się z kilku akapitów o tym, jak projekt przyczynił się do redukcji emisji gazów cieplarnianych w zaangażowanych powiatach, jak zmienił podejście lokalnych władz do zmian klimatu oraz jakie miał znaczenie dla zrównoważonego rozwoju. Oceniono, że projekt pomógł polskim powiatom pokazać, że są istotną częścią polityki klimatycznej i mogą realizować inwestycje przyjazne dla klimatu. Projekt pomógł także kilku lokalnym liderom rozwinąć ich własne działania proklimatyczne.

Komentarze dotyczące sprawozdania finansowego zawierają podsumowanie finansowego raportu z projektu. Ponieważ nie było większych zmian w budżecie projektu, główne opisane rozbieżności dotyczą oszczędności poczynionych w projekcie w różnych pozycjach budżetowych.

Projekt „Dobry Klimat dla Powiatów” niewątpliwie pobudził decydentów i mieszkańców do myślenia o ochronie klimatu i adaptacji do jego zmian. Wskazują na to choćby wyniki prowadzonych badań i zainteresowanie tematem. Wierzymy, że efektem końcowym będą nie tylko zapisy w powiatowych dokumentach strategicznych, ale przede wszystkim ich wypełnianie konkretnymi inwestycjami. Jeden z powiatów zaangażowanych w projekt – miasto Płock, tuż po jego zakończeniu przystąpił do porozumienia burmistrzów

3. Introduction (1 page)

Description of background, problem and objectives

Projekt dotyczył problemu zmian klimatu i miał na celu aktywizację lokalnych liderów na poziomie powiatów w zakresie ochrony klimatu oraz stymulację praktycznych inicjatyw lokalnych na rzecz ochrony klimatu i adaptacji do jego zmian. W swojej kampanii informacyjnej projekt akcentował głównie następujące kwestie:

- konieczność stymulowania odnawialnych źródeł energii, jako czynnika rozwoju lokalnego;
- konieczność przygotowywania się do zmian klimatu, które będą następowały szybko;
- promowanie efektywności energetycznej i oszczędności energii;
- konieczność zmiany zachowań komunikacyjnych ludności;
- możliwości pochłaniania dwutlenku węgla przez tereny wiejskie i przyrodnicze;
- zwiększenie liczby miejsc pracy dzięki wdrażaniu rozwiązań niskoemisyjnych;

Na początku projektu ochrona klimatu była mało widocznym elementem polityki lokalnych samorządów i realizowały ją tylko nieliczne samorządy lokalne. Zidentyfikowano 3 ze 110 samorządów uczestniczących w projekcie, które dostrzegały problem ochrony klimatu w dokumentach strategicznych, a większość liderów lokalnych (ponad 60%) nie uznawała ochrony klimatu za problem ważniejszy, niż inne sprawy lokalne. Mimo to w rzeczywistej działalności samorządów można było zidentyfikować liczne działania, które realizowały cele ochrony klimatu.

Główną grupą docelową projektu byli lokalni liderzy wywodzący się z władz i administracji lokalnej, lokalnego biznesu oraz organizacji pozarządowych. Większość działań projektu prowadzonych była w skali powiatów, czyli jednostek samorządowych średniego szczebla w Polsce. W pewnym zakresie zaangażowano w projekt także środowiska naukowe oraz dziennikarskie.

Obserwacja wpływu projektu na problem środowiskowy odbywała się za pomocą trzech głównych narzędzi:

- obliczeń śladu węglowego dla wybranych powiatów na początku i końcu projektu;
- analizy badań socjologicznych przeprowadzonych na początku i końcu projektu na grupie docelowej;
- analizy działań samorządów zaangażowanych w projekt na początku i końcu projektu;

Ponadto prowadzono standardowy monitoring jakości realizowanych działań za pomocą ankiet związanych z głównymi wydarzeniami projektu oraz monitoring prasy.

Projekt realizowany był w Polsce, w sprzyjającej sytuacji ekonomicznej, ponieważ Polska mimo trwającej po roku 2008 stagnacji gospodarczej w największych gospodarkach świata wciąż była na ścieżce wzrostu gospodarczego. W trakcie projektu na arenie międzynarodowej nastąpiły perturbacje w procesie negocjacji porozumienia klimatycznego na forum ONZ – przyjęcie zobowiązań Państw świata w zakresie ograniczenia emisji gazów cieplarnianych po roku 2014 nie przebiegło zgodnie z oczekiwaniami, a przyjęcie zobowiązań poza rok 2020 przedłużyło się do roku 2015. Jednocześnie Komisja Europejska prowadziła aktywną politykę klimatyczną, która jednak w Polsce była przedmiotem oporu ze strony większości sceny politycznej oraz głównych aktorów gospodarczych (m.in. spółki skarbu państwa w sektorze energetycznym, sektor przemysłu energochłonnego). Aż do roku 2015 praktycznie nie zostały wdrożone w Polsce rozwiązania prawne sprzyjające rozwojowi odnawialnych źródeł energii, a w niewielkim zakresie realizowane były działania na rzecz efektywności energetycznej.

Expected longer term results

Długoterminowy wpływ projektu na samorządy lokalne powinien wystąpić w postaci zwiększenia się świadomości i wiedzy lokalnych liderów zmian w zakresie ochrony klimatu, a może przede wszystkim tego, jak inwestycje w odnawialne źródła energii, efektywność energetyczną i ochronę klimatu mogą pozytywnie oddziaływać na lokalną gospodarkę. Projekt starał się mówić do swojej grupy docelowej językiem korzyści, które mogą wystąpić przy realizacji gospodarki niskoemisyjnej, w końcowej fazie pokazując także jakie korzyści z tej polityki już występują dla Polski oraz wybranych aktorów na scenie krajowej polityki, w tym dla wybranych samorządów. Wśród samorządów uczestniczących w projekcie były zresztą samorządy już korzystające z tych korzyści, więc pomiędzy uczestnikami projektu mogła wystąpić wymiana wiedzy o dobrych rozwiązaniach, co jest zawsze najskuteczniejszym źródłem oddziaływania.

Projekt pozwolił także stwierdzić, że na poziomie lokalnym w bardzo wielu miejscach w Polsce istnieje duża gotowość do realizacji działań niskoemisyjnych, ale istniejące otoczenie prawne i ekonomiczne nie sprzyja wystarczająco realizacji tego typu przedsięwzięć. Mimo iż pokazujemy korzyści, są one wciąż zbyt małe w oczach odbiorców tych informacji. Zespół projektu zwrócił się z tymi problemami do Ministra Środowiska, który przyjął te informacje na specjalnym spotkaniu. Nośnikiem tych wniosków w przyszłości powinien być także Związek Powiatów Polskich, który stale jest w kontakcie z gremiami rządowymi na różnych polach polityki dotyczącej samorządów.

Projekt pozostawił także po sobie ślad w ocenie samorządów lokalnych w rankingu samorządów prowadzonym rokrocznie przez Związek Powiatów Polskich. Należy więc oczekiwać, że wprowadzone do oceny elementy, związane z deklaracją DOKLIP czy obliczeniami śladu węglowego będą stale przypominały samorządom o konieczności działania w kierunku ochrony klimatu.

Jest jednak duża niepewność co do realizacji wzbudzonej przez projekt chęci prowadzenia działań niskoemisyjnych związana z poziomem wsparcia świadczonym ze strony polityki krajowej. Już po zakończeniu projektu zmienił się także w Polsce klimat polityczny do ochrony klimatu w dotychczasowej formule, tzn. silnego wspierania odnawialnych źródeł energii, czy efektywności energetycznej. Coraz mocniej podkreślane jest znaczenie węgla i konieczność zwiększania (sic!) zużycia energii w Polsce, które idą w kontrze do edukacji, jaką świadczył projekt. W niektórych samorządach efekty projektu prawdopodobnie będą także mniejsze ze względu na zmiany we władzach, które nastąpiły w wyborach samorządowych już po zakończeniu najważniejszych działań projektu.

Kolejnym długofalowym śladem projektu jest wzmocnienie działań lokalnych liderów, którzy działają poza samorządem, w organizacjach pozarządowych, lub jak zaobserwowaliśmy w trakcie projektu, często samodzielnie. Liderom tym dostarczyliśmy poprzez raporty o stanie przygotowań do zmian klimatu, poprzez badania socjologiczne i liczne produkty edukacyjne projektu narzędzi do aktywniejszego działania lokalnego. Jak pokazują doświadczenia ze współpracy z najbardziej aktywną grupą LISO czy wybranymi MDK są to osoby stale poszukujące możliwości działania i wykorzystujące produkty projektu w sposób twórczy w swoich działaniach, poprzez np. lokalne pokazy filmu „Tydzień z dobrym klimatem”, recyrkulację wydawnictw projektu, świadczenie przykładami samorządów, które pokazały w projekcie, że jest możliwe aktywne działanie w sposób niskoemisyjny.

Projekt w trakcie realizacji wymieniał się swoimi doświadczeniami z innymi. W szczególności dłuższa wymiana odbyła się z partnerami z Czech, gdzie otrzymywaliśmy sygnały, że podobne działania jak w projekcie DOKLIP mogłyby być realizowane w Czechach, ale nie wiadomo nam, aby zostało to zrealizowane.

Nie sądzimy, aby projekt mógł mieć wpływ na politykę Komisji Europejskiej.

4. Administrative part (maximum 3 pages)

4.1 Description of the management system

Project phases

Realizację projektu można podzielić na trzy wyraźne fazy pracy. W fazie pierwszej realizowano głównie działania przygotowawcze (rekrutacja LISO, rekrutacja MDK) i nawiązywano kontakt z grupami docelowymi projektu (rekrutacja powiatów do projektu i do obliczeń śladu węglowego, konferencja samorządowa) – trwało to ok. 1,5 roku. W drugiej fazie prowadzono działania aktywizujące grupy docelowe projektu poprzez debaty klimatyczne, konferencje regionalne i inne działania, co trwało ok. 2 lat. W trzeciej fazie skupiono się na pogłębieniu relacji z wybranymi, najaktywniejszymi uczestnikami działań aktywizujących poprzez Pilotażowy Program Niskowęglowego Rozwoju, ponowne obliczenia śladu węglowego, wyjazd studyjny do Kornwalii i inne działania, co trwało ok. 1,5 roku.

Większość działań została przeprowadzonych w oparciu o plany przedstawione we wniosku projektowym. Modyfikacjom ulegały tylko drobniejsze szczegóły realizacji zadań – najczęściej tego typu modyfikacje wynikały z dyskusji i przygotowań czynionych podczas spotkań projektowych całego zespołu, do których materiał wstępny zwykle przygotowywał koordynator projektu, a czasem inni eksperci np. ds. edukacji lub klimatu.

Presentation of the beneficiaries

Projekt realizowany był przez 3 partnerów:

Fundację Instytut na rzecz Ekorozwoju - ekologiczna organizacja pozarządowa działająca w formie fundacji z siedzibą w Warszawie, lider projektu, beneficjent koordynujący. W Fundacji przy projekcie pracowało 7 pracowników etatowych na następujących stanowiskach: koordynator projektu, asystent projektu (Katarzyna Sołdaczuk), księgowy (Hanna Kryszyńska) oraz 4 eksperci ds.: klimatu (Andrzej Kassenberg), edukacji (Krzysztof Kamieniecki), monitoringu (Ewa Świerkula) i promocji. Skład zespołu projektu nieznacznie się zmieniał w jego trakcie. Zmiany następowały na dwóch stanowiskach:

- Koordynatorem projektu był od początku do czerwca 2014 roku Wojciech Szymalski, a zastąpił go na tym stanowisku do końca projektu Per Markus Tornberg;
- Eksperci ds. promocji projektu zmieniali się kilkakrotnie i w tej roli występowały następujące osoby: Iwona Teodorczuk-Możdżyńska, Monika Jaromin-Hanna, Kamilla Staszak, Per Markus Tornberg i Marek Korzyński.

Fundacja realizowała większość zadań projektu samodzielnie i uczestniczyła w realizacji wszystkich działań projektu.

Związek Powiatów Polskich – organizacja zrzeszająca polskie powiaty z siedzibą w Warszawie i Nowym Sączu, partner projektu, współbeneficjent. W Związku przy projekcie pracowało 3 etatowych pracowników: Subkoordynator (Tadeusz Narkun), ekspert ds. samorządów (Grzegorz Kubalski) oraz pracownik administracyjno-księgowy (Ewelina Szarek). Skład osobowy tego partnera projektu był stały.

Związek realizował głównie działanie C6 (Deklaracja i sieć powiatów „Dobry klimat dla powiatów”) oraz w głównej mierze służył jako pomoc w angażowaniu samorządów w projekt w działaniach C4 (Aktywizacja lokalnych liderów), C5 (Wyjazd studyjny), C7 (Pilotażowy Program Niskowęglowego Rozwoju), E3 (Obliczenia śladu węglowego).

Community Energy Plus – brytyjska organizacja z siedzibą w Camborne w Kornwalii ogłoszonej pierwszym niskowęglowym regionem w Wielkiej Brytanii, partner projektu, współbeneficjent. W organizacji pracowało przy projekcie 2 etatowych pracowników na następujących stanowiskach: osoba do kontaktów (Dionne Jones, Laura Trenonning lub Jeff Moore), pomoc podczas wyjazdu studyjnego (Neil Farrington lub Nicola McCheyenne). Wymienione w nawiasach osoby wymieniały się przy realizacji projektu przypisanymi tej organizacji stanowiskami.

Community realizowało jedno działanie – C5 (Wyjazd studyjny do Wielkiej Brytanii) oraz w niewielkim zakresie uczestniczyło w działaniu C6, ponadto zespół projektu wykorzystywał doświadczenia CEP jako dobry przykład w trakcie promocji projektu.

Koordinator projektu w celu organizacji prac zwołał w październiku 2010 roku kick-off meeting projektu z internetowym (LIVE za pomocą aplikacji internetowej) udziałem pracowników CEP. Następnie koordinator zwoływał co miesiąc spotkanie całego zespołu projektowego celem omówienia bieżących prac w projekcie. Łącznie w trakcie projektu odbyło się 60 takich spotkań, z części których notatki załączono do sprawozdania (zał. 1).

Ponadto co ok. 2-3 miesiące przygotowywany był anglojęzyczny biuletyn wewnętrzny projektu (24 numery) omawiający najważniejsze postępy w projekcie. Biuletyn wysyłany był wszystkim członków zespołu projektu, a także do członków Rady Projektu oraz monitora LIFE+. Od wizyty monitorującej w 2012 roku biuletyn był także umieszczany na stronie internetowej projektu. Ostatnie numery stanowią załącznik 2 do sprawozdania.

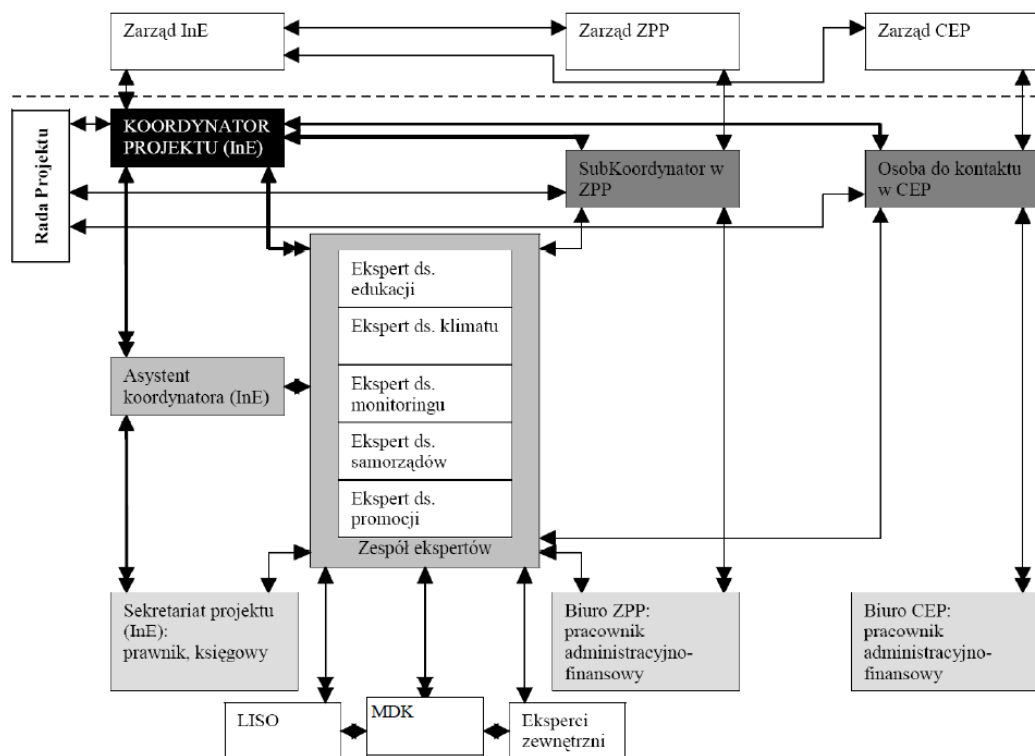
Z częstotliwością tygodniową (w szczególnych przypadkach rzadziej, np.: dni świąteczne) odbywały się w InE spotkania podsumowujące aktualnie realizowane działania. Wiele zadań wymagało także zwoływania spotkań roboczych w gronie osób je realizujących, które były przygotowywane przez koordynatora lub eksperta odpowiedzialnego za dane zadanie.

Pod bezpośrednim nadzorem koordynatora asystent prowadził był monitoring postępu projektu, w ramach którego uzupełniania była specjalna tabela monitoringu postępu projektu. W tabeli zgromadzono wszystkie wskaźniki zaproponowane w projekcie wniosku. Tabelę tę załączono do sprawozdania w formie elektronicznej (zał. CD, plik „REALIZACJA.xls”).

Księgowi każdej organizacji i koordynatorzy realizowali monitoring finansowy projektu. Sporządzano także okresowe sprawozdania z realizacji. Sposób realizowania współfinansowania projektu przez NFOŚiGW zmuszał także polskich partnerów projektu do podsumowywania wszystkich swoich wydatków w odstępach kwartalnych celem złożenia sprawozdania finansowego i uzyskania dofinansowania od współfinansującego projekt.

Sporządzono także pięć sprawozdań do Komisji Europejskiej – Inception Report (30.03.2011), Progress Report (30.11.2012), Mid-Term Report (30.03.2013), Progress Report (30.03.2014) oraz Final Report (30.01.2015 – opóźniony 2 miesiące w stosunku do oczekiwanej daty złożenia).

Schemat zarządzania przez cały okres projektu był taki sam, jak zaprojektowano w trakcie przygotowywania wniosku. Poniżej reprodukcja tego schematu.

Description of changes due to amendments to the Grant Agreement

Nie wprowadzono zmian wymagających aneksu do umowy grantowej.

Partnership agreements

Umowy partnerskie zostały przekazane Komisji europejskiej wraz raportem wstępnym (Inception report).

4.2 Evaluation of the management system

Management process, partnership and significant deviations

Zarządzanie projektem przebiegało zasadniczo bez większych zakłóceń. Bezpośredni kontakt pomiędzy polskimi partnerami projektu pozwalał na szybkie rozwiązywanie ewentualnych problemów. Problematyczne, zwłaszcza pod koniec projektu, okazało się bardzo oszczędne gospodarowanie budżetem przez partnera Związek Powiatów Polskich, z drugiej strony partner brytyjski miał problem z niedostatecznym wobec zgłaszanych potrzeb budżetem. Także partner brytyjski miał dość duże problemy ze zrozumieniem pewnych zasad rozliczeń finansowych w programie LIFE+, ale wszystkie wątpliwości udało się rozwiązać przed zakończeniem projektu. Nie było zmian w sposobie rozliczania i raportowania opisanym w umowach partnerskich.

Obydwaj partnerzy bardzo dobrze przyczynili się do powodzenia projektu. Projekt nie byłby możliwy do realizacji bez uczestnictwa Związku Powiatów Polskich w działaniach. Tylko dzięki temu partnerowi tak licznie udało się zaangażować polskie powiaty do projektu (1/3 polskich powiatów) i nakłonić je do aktywnego współuczestnictwa w przewidzianych działaniach. Doświadczenia pracowników Związku w trakcie projektu świadczą także o tym, że nastawienie samorządu powiatowego ku problemowi ochrony klimatu zmieniło się na lepsze – problem ten zaczął być przez ten szczebel samorządu dostrzegany, dotychczas był pomijany.

Także udział Community Energy Plus, choć uczestniczył on w mniejszej ilości działań projektowych był bardzo cenny. Działania przekazywane przez partnera brytyjskiego to był

bardzo dobry przykład, punkt odniesienia dla polskich samorządów w zakresie aktywnej polityki energetyczno-klimatycznej o szerokiej skali podobieństwa do sytuacji w Polsce. Przykład ten był o tyle cenny, że Kornwalia podobnie jak Polska czerpie znaczną pomoc finansową ze środków strukturalnych Komisji Europejskiej i ma podobną sytuację społeczno-ekonomiczną jak większość Polskich regionów wobec średniego poziomu rozwoju w Unii Europejskiej.

W trakcie projektu nie odnotowano znaczących odstępstw od zasad partnerstwa zapisanych w umowach partnerskich.

Communication with the Commission and Monitoring team

Komunikacja z Komisją Europejską i zespołem monitorującym była bardzo dobra. Uważamy, że funkcja monitora projektu, który jest obecny w kraju realizacji projektu i zawsze dostępny w celu przedyskutowania podstawowych kwestii związanych z formalną realizacją projektu, to bardzo dobry pomysł. Dzięki współpracy z monitorem rozwiązaliśmy liczne nasze problemy i wątpliwości na różnych etapach projektu. Początkowo myśleliśmy, że więcej bezpośrednich kontaktów będziemy mieli z pracownikami Komisji Europejskiej z biura w Brukseli. Także wizyty monitorujące działają mobilizująco na zespół projektu i uważamy je za dobre rozwiązanie. Żałujemy, że nie udało się przyjąć na wizycie monitorującej projekt osoby zajmującej się projektem w Komisji Europejskiej w Brukseli.

5. Technical part (maximum 50 pages)

5.1. Technical progress, per task

5.1.1. A2 monitoring postępu projektu

Zadania realizowane w ramach tego działania omówiono wyczerpująco w części dotyczącej zarządzania (punkt 4.1 sprawozdania)

5.1.2. A3 Audyt zewnętrzny

Działanie omówiono w punkcie 6.4 sprawozdania.

5.1.3. A4. After-LIFE Plan komunikacji rezultatów projektu

Opis produktu

W wyniku działania powstał After-LIFE Communication Plan. Plan przygotowano w języku polskim i angielskim. Dokument ma ok 15 stron (wraz ze zdjęciami i rysunkami), na których zwięźle omówiono tło projektu, jego cele, przebieg, strategię komunikacji wyników i działania planowane do kontynuacji dorobku projektu. Plan załączono do sprawozdania jako załącznik 3.

Sposób przygotowania.

Plan został w całości przygotowany przez eksperta ds. promocji projektu w konsultacji zespołem projektowym na spotkaniu projektu oraz drogą zbierania uwag mailowych. Szczególnie duża uwag do projektu miał ekspert ds. edukacji, ekspert ds. klimatu. Druga wersja została poddana konsultacji Radzie Projektu w lutym 2015 roku a następnie uwzględniono proponowane zmiany.

Rezultaty

Pomysły przedstawione w Planie były wykorzystane w działalności Instytutu w 2015 roku, m.in. wykorzystanie doświadczeń w projekcie w przygotowywaniu Planów Gospodarki Niskoemisyjnej dla 9 współpracujących gmin, wykorzystanie kontaktów z LISO i MDK przy przygotowywaniu i realizacji prowadzonych projektów. Plan jeszcze nie w pełni spełnił swoje zadanie w zakresie pozyskiwania środków zewnętrznych, ale też w okresie po jego napisaniu nie było konkursów grantowych, w których mógł być bezpośrednio wykorzystany.

Kontynuacja

Plan będzie wykorzystywany przez Fundację InE do pozyskiwania środków na dalsze działania dyskontujące dorobek projektu. Plan jest także promowany na stronie internetowej projektu i Fundacji.

5.1.4. A5. Rada projektu

Opis produktu

Zawiązano 7 osobową radę projektu z udziałem 5 przedstawicieli interesariuszy projektu, którymi byli:

- Daria Kulczycka – przedstawiciel biznesu (Konfederacja Pracodawców Polskich LEWIATAN)
- Adam Puza – przedstawiciel samorządów, Osoba ta wzięła udział w 2 pierwszych posiedzeniach Rady, a po nieobecności na 3 spotkaniu, za porozumieniem stron zastąpił ją na tym stanowisku burmistrz miasta Rejowiec Fabryczny i przewodniczący Związku Miasteczek Polskich Stanisław Bodys.
- Józef Neterowicz - specjalista ds. energetyki na poziomie lokalnym.
- Ewa Wytrązek – przedstawiciel mediów (Polska Agencja Prasowa Wydział Samorządowy). Osoba ta wzięła udział tylko w pierwszym posiedzeniu Rady Projektu, gdyż potem zastąpiła ją w Radzie Pani Anna Prus z tej samej organizacji.
- Izabela Flor – przedstawiciel organizacji pozarządowych (Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków).

Zorganizowano 5 spotkań Rady (jedno rocznie), zgodnie z założeniem i w zgodzie z przedstawionymi we wniosku terminami. Notatki i listy uczestników spotkań Rady Projektu załączono do sprawozdania (zał. 4).

Sposób realizacji

Każdy z ekspertów projektu zaproponował jednego członka Rady. Koordynator projektu zwoływał posiedzenie Rady z kilku tygodniowym wyprzedzeniem.

Rezultaty

W wyniku spotkań z Radą zdecydowano m.in.

- o kontynuowaniu rekrutacji powiatów do projektu do momentu skompletowania listy 110 powiatów,
- o umożliwieniu na późniejszym etapie także uczestnictwa gmin w działaniach projektowych, głównie Sieci „Dobry klimat dla powiatów” i PPNR. Przykładowo deklaracja „Dobry klimat dla powiatów” zawierała nieobowiązkową część dla gmin.
- o dodaniu rozdziałów praktycznych do „Powiatowego Podręcznika Klimatycznego”;

Kontynuacja

Działanie to nie będzie kontynuowane po zakończeniu projektu, ale doświadczenia i kontakty z jego realizacji są wykorzystywane w innych realizowanych przez Fundację projektach.

5.1.5. B1. Przygotowanie badań sondażowych

Opis produktu(ów)

Głównym produktem działania było opracowanie podręcznika badań sondażowych, który był użytkowany przez LISO przed i w trakcie badań sondażowych oraz sporządzania raportów z przygotowań powiatów do zmian klimatu. Opracowany podręcznik ma 34 strony oraz 3 załączniki: list zapowiedni, ankietę i kwestionariusz wywiadu. W podręczniku są cztery rozdziały. Zgodnie z założeniami podręcznik omawia podstawowe informacje o prowadzonych badaniach, sposób wykonywania badań oraz innych zadań przez LISO, a także inne potrzebne informacje. Podręcznik został powielony przed spotkaniami edukacyjnymi z LISO w ilości 120 sztuk (założono 150, ale tak duża liczba drukowanych podręczników nie okazała się potrzebna).

Sposób przygotowania

Podręcznik przygotowano w okresie od wrzesień 2010-maj 2011. Projekt podręcznika przygotowała socjolog Ewa Ryłko we współpracy z ekspertem ds. monitoringu. Gotowy podręcznik został uzupełniony do momentu rozpoczęcia spotkań edukacyjnych z LISO przez eksperta ds. klimatu i eksperta ds. edukacji o kwestie związane ze społecznością internetową załączono do sprawozdania otwierającego.

Przed II turą badań sondażowych w okresie marzec-czerwiec 2014 współpracujący z nami socjolog wprowadził do kwestionariusza badania dodatkowe pytania dotyczące projektu DOKLIP i jego produktów (załączono drugą wersję kwestionariusza wraz z objaśnieniami do sprawozdania na CD). Jednocześnie koordynator projektu, eksperci ds. monitoringu i ds. edukacji przygotowali nową instrukcję opracowywania raportów zamknięcia przez LISO (załączono tę instrukcję do sprawozdania na CD). Mimo tych zmian nie przygotowano drugiej drukowanej wersji podręcznika. Zmienione materiały rozpowszechniono wśród LISO drogą elektroniczną, co było wystarczające do wykonania przez nich zadania opisanego w działaniu E1.

Rezultaty

Dokładny, metodyczny opis przeprowadzenia badania zawarty w podręczniku pozwolił na poprawne wykonanie badania sondażowego dwukrotnie w trakcie projektu najpierw w 108, a potem w 110 powiatach uczestniczących w projekcie. Za pierwszym razem przeprowadzono 643 wywiady kwestionariuszowe, a za drugim 642 wywiady. Nieprawidłowości w przeprowadzaniu badań zasadniczo wynikały nie z problemów merytorycznych i metodycznych, ale dotyczących rekrutacji uczestników badania (odmowy uczestnictwa w badaniu) czy opieszałości LISO w realizacji zadania. Na przykład zgodnie z metodyką, w każdym z powiatów miało być przeprowadzonych 6 wywiadów. Ze względu na odmowy respondentów nie we wszystkich powiatach to się udało.

Kontynuacja

Działanie to jest kontynuowane po zakończeniu projektu w sposób pośredni. Zaprojektowane w projekcie DOKLIP badania socjologiczne w podobnej formie są wykonywane w nowym projekcie LIFE+ realizowanym przez Fundację (ADAPTCITY) zapewniając kontynuację wykorzystania know-how i możliwości dodatkowych porównań czy analiz. W projekcie ADAPTCITY te badania są realizowane innej grupie docelowej samorządów miejskich.

5.1.6. B2. Nabór LISO

Opis produktu

Produktem działania był wybór i nawiązanie współpracy z Lokalnymi Inicjatorami Społeczeństwa Obywatelskiego (LISO) realizującymi działania monitoringowe w 110 powiatach zgłoszonych do projektu. Ze względu na występujące w każdym roku projektu zmiany osobowe, nabory LISO odbywały się kilkakrotnie. Z pierwszego największego naboru w 2011r. sporządzono raport, z kolejnych sporządzano sprawozdania. Liczba LISO nie była stała. Pomimo wielu działań promocyjnych nie udało się osiągnąć stanu by jeden LISO monitorował jeden powiat. Żeby zapewnić monitoring w jak największej liczbie powiatów wyrażono zgodę by niektórzy LISO obserwowali dwa, maksymalnie trzy powiaty. W ten sposób monitoringiem udało się objąć 110 powiatów na 115 zgłoszonych do projektu.

Sposób przygotowania

Przygotowanie do pierwszego naboru rozpoczęły się z początkiem lutego 2011 roku. Informacje o rekrutacji rozsyłano mailem do organizacji pozarządowych o profilu ekologicznym, umieszczono ogłoszenie w 15 gazetach o zasięgu regionalnym, na stronie internetowej projektu, portalu chronmyklimat.pl, ngo.pl oraz do starostw w powiatach, w których był największy problem z uzyskaniem zgłoszeń kandydatur na LISO. W sumie do końca marca wpłynęło 311 aplikacji, które następnie poddano weryfikacji zgodnie z procedurą. W weryfikacji uczestniczyli bezpośrednio eksperci ds. klimatu, edukacji, monitoringu i samorządów oraz koordynator i subkoordynator projektu. Po weryfikacji sporządzono listę 106 wybranych LISO (obejmując działaniami 108 ze 113 zgłoszonych powiatów) oraz listę rezerwową. Ekspert ds. monitoringu sporządził raport z rekrutacji.

Okres szkoleń (działanie C1) zakończył się podjęciem współpracy przez 94 osoby.

W trakcie trwania projektu liczba zmian personalnych LISO była następująca: w roku 2011 – 32, 2012 – 7, 2013 – 2, 2014 – 36. Aby znaleźć nową osobę wykorzystywano listę rezerwową, wykorzystywano zapis w umowie, zobowiązujący rezygnującego LISO do znalezienia zastępstwa, wykorzystywano w/w kanały komunikacji (z pierwszego naboru) oraz nowe - społeczność LISO oraz biura karier. W nabory uzupełniające zaangażowani byli koordynator oraz eksperci ds. edukacji i monitoringu.

Rezultaty

Rezultatem naborów LISO było zawiązanie sieci LISO (Działanie C1) oraz realizacja zadań monitoringowych (Działanie E1), przeprowadzenie obu badań opinii publicznych. Zapewnienie tych rezultatów było zadaniem bardzo trudnym ponieważ zależało od prawie 100 osób. Sprawna realizacja zadań zakłócana była między innymi nieterminowością, rezygnacjami LISO ze współpracy lub konieczność wypowiedzenia współpracy przez Fundację ze względu na niewywiązywanie się z zobowiązań.

W ciągu całego projektu nawiązaliśmy współpracę z 170 osobami. Uważamy za duży sukces, że aż 63 osoby współpracowały od początku do końca trwania projektu (monitorując działania 73 powiatów).

Kontynuacja działania

Działanie to nie będzie kontynuowane po zakończeniu projektu, ale doświadczenia z jego realizacji są wykorzystywane w innych działaniach Fundacji. Kontakty z niektórymi LISO są podtrzymywane, dzięki czemu współpracują z Fundacją w innych projektach.

5.1.7. B3. Nabór kandydatów na MDK

Opis produktu

Produktem działania był wybór 25 osób – kandydatów na MDK, zgodnie z założeniami. Sporządzono raport z rekrutacji wraz z załącznikami, który został załączony do raportu postępów z projektu przedstawionego 30 listopada 2012 roku. Raport opisuje podstawowe kroki związane z rekrutacją: promocję ogłoszeń o naborze, sposób weryfikacji aplikacji, sposób ogłoszenia wyników naboru. Ponadto powstała lista 94 zgłoszonych podczas naboru osób, która stanowi bazę młodych pracowników naukowych interesujących się zmianami klimatu.

Sposób przygotowania

Przygotowanie do naboru prowadzone było w sierpniu i wrześniu 2011 roku. Nabór kandydatów na MDK trwał w okresie od października 2011 do stycznia 2012 zgodnie z założeniami projektu. Wyniki naboru ogłoszono 6 stycznia 2012 z dwutygodniowym opóźnieniem w stosunku do zakładanego harmonogramu. Wybrane na szkolenie osoby otrzymały drogą mailową zaproszenie na szkolenie, a także, aby zatwierdzić wyniki wyboru dla kandydatów na MDK, przygotowano umowy przedwstępne, które podpisywali przed przystąpieniem do szkolenia (działanie C2) do dnia 15.02.2012.

W działania zaangażowany był praktycznie cały zespół projektu z Fundacji InE i ZPP pod kierunkiem koordynatora projektu i eksperta ds. promocji. Szczególnie dużo pracy było na etapie weryfikacji zgłoszeń i wyboru kandydatów, kiedy to wsparto się także opiniami ekspertów zewnętrznych zatrudnionych do obsługi szkolenia dla MDK.

Rezultaty

Sprawne przeprowadzenie naboru MDK poskutkowało dobrą realizacją szkolenia dla MDK (działanie C2), a następnie poprawnym przeprowadzeniem debat klimatycznych w powiatach (działanie C4). Wśród wybranych kandydatów na MDK były bardzo ciekawe i aktywne osoby, które następnie bardzo dobrze wywiązały się ze swoich zadań projektowych, a także w kilku przypadkach rozpoczęły dłuższą współpracę z Fundacją InE.

Kontynuacja działania

Działanie to nie będzie kontynuowane po zakończeniu projektu, ale doświadczenia z jego realizacji są wykorzystywane w innych realizowanych przez Fundację projektach, a w szczególności kontakty z aktywnymi MDK.

5.1.8. C1. Zawiązanie sieci LISO

Opis produktu

W wyniku działania powstała sieć Lokalnych Inicjatorów Społeczeństwa Obywatelskiego (LISO), która realizowała istotne działania w projekcie oraz służyła wsparciem lokalnym dla zespołu projektu. Podstawowa sieć liczyła ok. 100 osób, przy czym część składu osobowego tej grupy istotnie zmieniała się w trakcie projektu. Natomiast do społeczności internetowej LISO zapisało się w wyniku realizacji projektu dodatkowe ok. 60 osób.

Sieć LISO została zawiązana podczas 7 spotkań edukacyjnych, które odbyły się w Sękocinie pod Warszawą, Bydgoszczy, Tarnowie, Legnicy i trzykrotnie w Warszawie w roku 2011, oraz jednokrotnie w Warszawie w 2014 roku (w celu uzupełnienia sieci LISO przed II turą jej aktywnych działań). Podczas wszystkich spotkań przeszkolono łącznie 121 osób. Lista obecności i program szkolenia z roku 2014 znajduje się w załączniku (zał. 4)

Sposób realizacji

Działanie trwało od kwietnia do czerwca 2011 roku, a następnie wznowiono je w II kwartale 2014 roku, kiedy też ostatecznie zakończyło się. W działaniu wziął udział cały zespół projektu. Koordynator i asystent czuwali nad sprawami organizacyjnymi: organizacją spotkań edukacyjnych. W spotkaniach edukacyjnych brali udział wszyscy eksperci projektu, z tym, że kluczową rolę grał ekspert ds. monitoringu, który nadzorował sieć LISO po jej zawiązaniu.

Większość LISO zawarła podczas spotkań edukacyjnych, lub bezpośrednio po nich drogą pocztową, umowy z InE na realizację przez nich działań przewidzianych w projekcie. Z każdym z LISO zawarto dwie osobne umowy: jedną na realizację badań sondażowych oraz raportu z obserwacji powiatu po debacie klimatycznej, drugą na prowadzenie monitoringu prasy lokalnej w powiecie przez cały okres projektu (do 30.06.2015). Obydwie umowy zostały sporządzone przy konsultacji ze współpracującą kancelarią prawną. Solidny monitoring prasy lokalnej powinien być jedną z podstaw do wykonania dobrych raportów z działań powiatów przygotowywanych przez LISO dla InE, więc i tak byłby przez LISO wykonywany w ramach umów na wykonanie raportów. Jednakże prowadzenie monitoringu prasy w czasie całego okresu realizacji projektu zdecydowano się wydzielić jako osobne zadanie realizowane przez LISO, ze względu na:

- inny charakter wykonywanej pracy zobowiązujący nas do zawarcia innego rodzaju umowy cywilnoprawnej z LISO,
- brak możliwości obserwacji prasy lokalnej przez firmę prowadzącą regularny monitoring prasy dla projektu,
- aby nakłonić (zwłaszcza mniej ambitnych i aktywnych) LISO do faktycznego interesowania się życiem obserwowanego powiatu i stworzyć podstawy do ich samodzielnej aktywności w powiecie w czasie całego okresu trwania projektu, a nie tylko podczas pisania okresowo wykonywanych dla InE raportów.

Rezultaty

Przeszkolone i zaktywizowane w projekcie osoby, które pracowały w charakterze LISO w większości prowadzą aktywną działalność lokalną. Dzięki projektowi do działalności tej LISO włączyli działania na rzecz ochrony klimatu, których prawdopodobnie wcześniej nie prowadzili.

Kontynuacja

Fundacja InE kontynuuje działania z większością osób z sieci LISO podtrzymując aktywny kontakt, realizując wspólnie inne projekty lub inne relacje. Do tych kontaktów wykorzystywane są jednak tradycyjne kanały komunikacji, a nie społeczność internetowa.

5.1.9. C2. Utworzenie zespołów MDK

Opis produktu

W wyniku działania uformowano 6 zespołów Moderatorów Debat Klimatycznych oraz wyznaczono 3 osoby – moderatorów rezerwowych. Formacja zespołów nastąpiła podczas trzydniowego szkolenia na temat zmian klimatu, ochrony klimatu i technik moderacji spotkań konsultacyjnych. Szkolenie miało spełniać dwa cele: pozwolić na wyłonienie ostatecznej i rezerwowej grupy MDK, z którymi InE zawarło umowę na prowadzenie debat klimatycznych oraz przekazanie kandydatom podstawowej wiedzy o zmianach klimatu i moderowaniu debat. Wszystkie materiały przekazane MDK podczas szkolenia zostały zebrane w formie płyty CD, którą udostępniono w raporcie postępów z 30 listopada 2012 roku.

Sposób przygotowania

Działanie trwało od grudnia 2011 roku do końca maja 2012 roku. Przygotowania do realizacji szkolenia rozpoczęto krótko przed wyłonieniem grupy uczestników szkolenia – kandydatów na MDK (rekrutację opisano w punkcie dotyczącym działania B3), aby miejsce i czas podać w ogłoszeniu o wyborze. Spotkanie połączyło ostatnią fazę wyboru MDK ze szkoleniem i formacją zespołów. Spotkanie odbyło się w dniach 1-3.03.2012 roku w Puławach. W trakcie spotkania dokonywano wspólnej oceny uczestników, a na zakończenie spotkania odbył się także test wiedzy. Informację o ostatecznym wyborze przekazano wszystkim uczestnikom szkolenia drogą mailową 15.03.2012, a publiczne ogłoszenie wyników nastąpiło 20.03.2012. Po tym terminie przeprowadzono procedurę podpisywania umów z MDK zakończoną pomyślnie, tzn. wszyscy wybrani MDK podpisali umowy do końca maja 2012 roku.

Działanie zaangażowało cały zespół projektu, który wspólnie tworzył koncepcję szkolenia (a także koncepcję prowadzonych następnie debat klimatycznych) wspierając się także dwoma ekspertami zewnętrznymi w zakresie moderacji. Eksperti ds. edukacji, klimatu, samorządów oraz koordynator projektu uczestniczyli w szkoleniu jako osoby oceniające uczestników według kryteriów przygotowanych wspólnie pod kierunkiem eksperta ds. edukacji. Wszystkie te osoby spotykały się 1 i 2 dnia szkolenia po zakończeniu zajęć i wspólnie dyskutowały oraz ustalały swój wybór, który zatwierdzono kilka dni później na osobnym spotkaniu roboczym. Ekspert ds. edukacji odpowiedzialny był za przygotowanie merytorycznego programu szkolenia. Realizację programu w części przydzielono członkom zespołu projektowego, w szczególności ekspertowi ds. klimatu, samorządów i monitoringu, a w części ekspertom zewnętrznymi. Sporządzanie i podpisywanie umów obsługiwał koordynator projektu oraz asystent. Asystent organizował także techniczne części szkolenia: przejazdy, catering itp.

Na szkoleniu z MDK ustalono, że zostanie zorganizowane dodatkowe, nieplanowane we wniosku spotkanie z grupą MDK wybranych do prowadzenia debat, bezpośrednio przed rozpoczęciem ich realizacji. Spotkanie zostało zorganizowane w Warszawie 25 września 2012 (tydzień przed pierwszą debatą). W dodatkowym spotkaniu uczestniczyło 9 wybranych MDK, ale reprezentowane było na spotkaniu wszystkich 12 zespołów. Dodatkowe spotkanie zostało zorganizowane ze środków pochodzących z oszczędności pozostałych po przeprowadzeniu pierwszego szkolenia dla kandydatów na MDK. Podczas spotkania jego część poświęcona omówieniu szczegółów programu debaty prowadzona przez koordynatora projektu oraz ponowna prezentacja przeznaczona do pokazywania podczas debat przedstawiona przez eksperta ds. klimatu były nagrywane na kamerę video. Materiał ten przygotowany jako pliki filmowe został umieszczony w społeczności internetowej LISO jako dodatkowa możliwość przygotowania się do debaty klimatycznej (w szczególności przez osoby nieobecne na

spotkaniu) i jeden z elementów e-learningu w społeczności. Wydatek na tego typu nagranie nie był wcześniej planowany w projekcie, ale był konsultowany z monitorem projektu.

9 maja 2013 roku odbyło się w Warszawie także spotkanie dla chętnych MDK, mające na celu podsumowanie ich doświadczeń i spostrzeżeń na temat debat klimatycznych oraz podtrzymanie współpracy. Na spotkanie przybyło 5 MDK. Obecni też byli członkowie zespołu projektowego w InE i ZPP. Podstawowe wnioski ze spotkania dotyczą przygotowania uczestników debat i przebiegu debat klimatycznych, przygotowania moderatorów i debat oraz możliwości dalszej współpracy z grupą MDK w przyszłości. Niestety póki co nie udało się tych pomysłów twórczo wykorzystać. Dodatkowe spotkanie tego typu także zostało zrealizowane po zasięgnięciu opinii monitora projektu, z oszczędności poczynionych w dotychczasowych wydatkach.

Rezultaty

Wybór MDK i szkolenie w pełni spełniły oczekiwania realizatorów projektu. Debaty klimatyczne odbyły się sprawnie dzięki zespołom MDK. Uczestnicy szkolenia zadeklarowali adekwatny do oczekiwań zespołu wzrost wiedzy o zmianach klimatu oraz wzrost chęci do działania w wyniku szkolenia. Wybrani MDK kontynuowali lub kontynuują współpracę z Fundacją, jako np. moderatorzy regionalnych konferencji klimatycznych, inicjatorzy lokalnych inwestycji w zakresie ochrony przyrody. Znane są nam także przypadki wykorzystywania materiałów Fundacji we własnych pracach MDK, np. na wykładach akademickich.

Kontynuacja

Kontakty z grupą MDK są utrzymywane. Jakkolwiek spotkanie z MDK po debatach przyniosło wnioski i pomysły jak potencjał tej grupy aktywnie wykorzystać, plany te nie zostały w pełni zrealizowane. Podejmowane jest stale działania wspólnie z MDK można uznać za kontynuację działań projektu.

5.1.10. C3. Powiatowy Pakiet Klimatyczny (PPK)

Opis produktu

Produktem działania jest broszura pt. „Powiatowy Poradnik Klimatyczny”. Wydawnictwo ma 68 stron, jest wydane w wersji kolorowej, w atrakcyjnej, przyciągającej oko okładce. Adresatem poradnika są samorządowcy i liderzy lokalni, którzy chcą podejmować inicjatywy na rzecz ochrony klimatu w swojej gminie czy powiecie. Treść poradnika podzielona została na dwie części. Pierwsza część – „Zmiany klimatu – co to jest?”, poświęcona jest ogólnym informacjom o zmianach klimatu, ich możliwych konsekwencjach oraz polityce ochrony klimatu na świecie, w Europie i w Polsce z odniesieniem do konsekwencji tych polityki dla poziomu samorządowego. Druga część, „Zmiany klimatu – co z tym zrobić?”, zawiera krótkie opisy różnych działań proklimatycznych, oparte o doświadczenia różnych gmin, firm, osób.

Sposób przygotowania

Przygotowanie publikacji było wieloetapowe i zaangażowało wiele osób. Od kwietnia do października 2012 roku powstawał projekt Poradnika. Następnie do marca 2012 roku projekt ten był przedstawiany uczestnikom debat klimatycznych (działanie C4), z prośbą o zgłaszanie sugestii, uwag, uzupełnień, których otrzymaliśmy kilka w trakcie cyklu debat. Jednocześnie pod koniec 2012 roku opinię o projekcie Poradnika wyraziła Rada Projektu. W 2013 roku, w wyniku zgłoszonych uwag, pracowano nad zmianą treści publikacji. Dotychczasową treść skrócono i uproszono, a następnie uzupełniono m.in. o zagadnienia związane z adaptacją do zmian klimatu oraz o nowe teksty dotyczące działań proklimatycznych. Trwało to do końca września 2013 roku. Następnie przeprowadzono ostateczną redakcję tekstu (październik-listopad 2013) i skierowano wydawnictwo do składu graficznego (grudzień 2013). Ostateczna weryfikacja tekstu i grafiki została wykonana w styczniu 2014 roku, po czym wydawnictwo zostało wydrukowane w ilości 2000 egzemplarzy. Dystrybucja została opisana w części dotyczącej działania F5 raportu.

W pracach nad Poradnikiem uczestniczyli wszyscy członkowie zespołu projektowego. Projekt poradnika przygotował ekspert ds. klimatu. Uwagi do projektu zbierał asystent koordynatora. Poprawa Poradnika, w szczególności tworzenie nowych 13 tekstów o przykładach działań, zaangażowała cały zespół projektu: koordynatora projektu, eksperta ds. klimatu, subkoordynator, ekspertów ds. samorządów, ds. edukacji, jak i osoby spoza tego grona - ekspertów zewnętrznych. Ekspert ds. promocji czuwał nad jakością graficzną materiału.

Było kilka odstępstw od sposobu przygotowania publikacji założonej w projekcie. Pierwsza wersja Poradnika powstała z powstał z lekkim opóźnieniem w stosunku do terminu rozpoczęcia debat 22.10.2012. Do tego momentu odbyło się już 10 debat, podczas których Poradnik nie był opiniowany. Całość publikacji powstała dopiero w 40 miesiącu projektu, a więc 8 miesięcy po zakładanej dacie jego ukończenia. W toku prac zdecydowano się także nie zasięgać opinii eksperta zewnętrznego, uznając rekomendacje Rady Projektu za wystarczające dla dobrego przygotowania wydawnictwa. Zmiany te nie wpłynęły jednak na realizację celów tego działania i celów projektu. Późniejsze wydanie Poradnika spowodowało co prawda utratę możliwości jego aktywnej promocji na kilku regionalnych konferencjach klimatycznych (działanie C6), ale Poradnik po skutecznym poprawieniu jego treści był znacznie bardziej użyteczny dla adresatów, do których i tak trafił drogą pocztową.

Rezultaty

Po zamknięciu projektu możemy stwierdzić, że „Powiatowy Poradnik Klimatyczny” to ciekawe wydawnictwo, przydatne w codziennej pracy z samorządami, przydatne ich pracownikom, np. przy opracowywaniu Planów Gospodarki Niskoemisyjnej. Samo wydawnictwo cieszyło się dużym zainteresowaniem zarówno w wersji papierowej, jak i elektronicznej. Dysponujemy kilkoma pozytywnymi opiniami czytelników na temat tej publikacji.

Kontynuacja działania

Przydatność treści „Powiatowego Poradnika Klimatycznego” jest duża, a więc możliwe byłoby wznowienie edycji tej publikacji po pewnym czasie od druku pierwszej jego wersji. Obecnie jeszcze jest na to za wcześnie. Fundacja będzie rozważała takie działanie śledząc zapotrzebowanie lokalnych liderów. Materiały przygotowane na potrzeby Poradnika są nadal cennym materiałem, który jest wykorzystywany przez pracowników Fundacji do przygotowywania szkoleń, czy polecany pracownikom samorządów jako materiał do samodzielnej pracy.

5.1.11. C4. Działania aktywizujące dla liderów w powiatach

Opis produktu

Odbyło się 90 debat klimatycznych przy planowanych 85. W debatach wzięło udział łącznie ok. 2000 osób - średnio 21 osób na debatę, które w znacznej mierze zostały zaktywizowane do działań proklimatycznych. Największe debaty dotyczyły przyszłości powiatów: bielskiego, mrągowskiego, nizańskiego, opolskiego, starogardzkiego, parczewskiego i łomżyńskiego. W tych debatach wzięło aktywny udział ponad 30 osób. Najmniejsza frekwencja wystąpiła na debatach w powiatach: polickim, płońskim, wołomińskim, wałbrzyskim, jaworskim, wągrowieckim i kędzierzyńsko-kozielskim. W tych debatach uczestniczyło mniej niż 15 osób. Z każdej debaty pozostały Społeczne Założenia Programu Niskowęglowego Rozwoju, które zostały przekazane lokalnym władzom i uczestnikom debaty oraz zamieszczone na publicznej stronie projektu. Większość tych dokumentów przekazano wraz ze sprawozdaniem śródkresowym w roku 2013, a do tego sprawozdania załączono brakujące 8 Społecznych Założeń (zał. 6) Większość debat objęta była patronatem właściwego miejscowo starosty i w związku z tym starosta ją otwierał, a w niektórych przypadkach starostowie lub członkowie zarządu powiatu byli obecni na całości spotkania. Wszystkie debaty zostały także objęte patronatem Ministerstwa Środowiska i w związku z tym podczas wstępnego wystąpienia eksperta odczytywano list Ministra Środowiska do uczestników debat. Patronat Ministra Środowiska umożliwił przekazanie mu wniosków z debat w bezpośrednim spotkaniu w marcu 2013 roku. W załączeniu do raportu śródkresowego przekazano większość informacji statystycznych, organizacyjnych oraz podsumowanie merytoryczne serii debat klimatycznych. Część uczestników debat zapisała się do społeczności internetowej LISO powiększając jej wielkość do 161 osób. W społeczności internetowej LISO powstały materiały pomocne uczestnikom w realizacji działań lokalnych, a także prowadzono dyskusje na forum pomagające lokalnym liderom podjąć skuteczne działania oraz opiniujące wybrane programy rządowe lub aktywizujące do poparcia cennych inicjatyw pozarządowych, np. wsparcia zapisów na rzecz rozwiązań prosumenckich w ustawie o OZE. Działanie zostało zrealizowane terminowo i zgodnie z założeniami.

Sposób realizacji

Działanie rozpoczęło się w czerwcu 2011 roku i zakończyło w połowie 2015 roku. Pierwszym działaniem było przygotowanie platformy internetowej dla LISO, co nastąpiło do czerwca 2011 roku, przed szkoleniami dla LISO (działanie C1). Następnie LISO, jako pierwsi uczestnicy platformy zostali wdrożeni w jej działanie poprzez realizację pierwszej tury badań sondażowych (działanie E1) do marca 2012. Jednocześnie trwało już przygotowanie koncepcji debat klimatycznych, co zrealizowano do końca lutego 2012 roku, przed szkoleniem dla MDK (działanie C2). MDK zostali wdrożeni do społeczności internetowej LISO, a potem rozwijano zestaw materiałów szkoleniowych dla uczestników społeczności internetowej w postaci tzw. e-learningu: lekcje o zmianach klimatu, film „Tydzień z dobrym klimatem”, prezentacje dla potrzeb debat klimatycznych itp. Bezpośrednie przygotowania do debat klimatycznych rozpoczęły się w lipcu 2012 roku. W okresie od początku października 2012 roku do końca lutego 2013 roku odbyły się debaty klimatyczne. Ostatnie listy do Starostw Powiatowych ze Społecznymi Założeniami Programu Niskowęglowego Rozwoju przesłano 15 kwietnia 2014 roku. Po tym goącym okresie podtrzymywano zainteresowanie uczestników debat (liderów lokalnych), LISO i MDK projektem poprzez dyskusje w społeczności internetowej, rozsyłanie informacji o bieżących działaniach projektu, zaproszeń na konferencje, a także konsultacje programów rządowych.

Działanie angażowało cały zespół projektu. Podczas 5 spotkań roboczych w składzie: eksperta ds. edukacji, koordynatora projektu oraz ekspertów zewnętrznych w zakresie moderacji spotkań publicznych udało się wypracować szczegółowy scenariusz debaty klimatycznej. Przez koordynatora projektu został przygotowany specjalny plik ze szczegółowym spisem wszystkich potrzebnych do przygotowania rzeczy i przeprowadzenia procedur, z rozpisaniem zadań pomiędzy członków zespołu oraz wyznaczeniem terminów ich wykonania. Większość spraw organizacyjnych związanych z organizacją debat: rezerwacje biletów na przejazdy, miejsc noclegowych, sal, cateringu, wysyłkę materiałów sprawnie przeprowadził asystent projektu. Kwestie promocji każdej z debat: kontakty z lokalną prasą, wysyłanie informacji o debatach, były zadaniem eksperta ds. promocji.

W każdej debacie wziął udział jeden dwuosobowy zespół MDK, właściwy miejscowo LISO oraz ekspert projektu. Zespół MDK był odpowiedzialny za przeprowadzenie prezentacji wstępnej, pokaz filmu i przeprowadzenie warsztatów. LISO był odpowiedzialny za przygotowanie miejsca spotkania, przyjmowanie gości (recepcję) i sprawy techniczne, ale uczestniczył pełnoprawnie w warsztatach. Ekspert projektu otwierał spotkanie oraz służył radą i komentarzem do wypracowywanych rezultatów projektu. Ekspert, LISO, i MDK omawiali także po debacie jej aspekty organizacyjne i merytoryczne. Dzięki temu po przeprowadzeniu pierwszych październikowych debat udało się wprowadzić niewielkie zmiany do ostatniej części warsztatu przynoszące większą liczbę pożytecznych wniosków, a także na bieżąco poprawiany był sposób zapraszania uczestników na debaty. LISO podczas spotkania otrzymywali bardziej szczegółowe informacje na temat tego, jak wykonać raport o wpływie debaty na obserwowany przez nich powiat. Po każdej debacie w okresie ok. dwóch tygodni zespół MDK przygotowywał, głównie na podstawie materiałów wypracowanych przez grupy uczestników podczas warsztatów, raport z debaty w formie tzw.: społecznych założeń programu niskowęglowego rozwoju powiatu. Następnie raport był konsultowany z ekspertem, który był obecny na debacie. Ostateczna akceptacja raportu była scedowana na eksperta ds. klimatu. W załączeniu do raportu śródkresowego znajdowały się tabele pokazujące udział poszczególnych ekspertów i zespołów MDK w konkretnych debatach.

W funkcjonowanie społeczności internetowej LISO zaangażowani byli głównie: koordynator projektu, ekspert ds. monitoringu oraz asystent projektu. Koordynator i ekspert przygotowywali materiały merytoryczne moderowali dyskusje w społeczności, pośrednicząc pomiędzy jej uczestnikami, a innymi ekspertami projektu. Asystent odpowiadał głównie za obsługę baz danych z raportami LISO.

Rezultaty

Jak wynika z ponad 1200 ankiet otrzymanych od uczestników debat (osiągnięto wskaźnik minimum 1000 ankiet), 83% uczestników było z nich zadowolonych, gdyż spełniły one ich oczekiwania. Aż 86% uczestników poczuła, że istnieje większa potrzeba zajmowania się ochroną klimatu i adaptacją do jego zmian. 93% uczestników oceniła ogólną organizację debat dobre lub raczej dobrze. 86% uczestników docenia wypracowane podczas debat wnioski.

Merytoryczne podsumowanie debat przedstawiono ministrowi środowiska w dniu 22.03.2012 i było ono załączone do raportu postępów z roku 2013 na płycie CD.

Po debatach osoby w nich uczestniczące próbowano dalej angażować w działania projektu. Rozsyłano tym osobom biuletynu projektu oraz informacje o konferencjach regionalnych projektu i działaniach prowadzonych w społeczności internetowej LISO.

Praktycznie wszystkie debaty były odebrane bardzo pozytywnie zarówno przez uczestników, którzy deklarowali chęć dalszej działalności na rzecz klimatu po debacie, jak i przez władze

powiatów – te ostatnie właśnie po debatach zdecydowało się na podpisywanie deklaracji DOKLIP, uczyniło tak 13 starostw powiatowych. W niektórych powiatach już w trakcie debaty pojawiały się deklaracje, że wynik debaty będzie wzięty pod uwagę podczas sporządzania strategii rozwoju powiatu.

Kontynuacja

Działanie to nie jest kontynuowane po zakończeniu projektu, ale próbujemy podzielić się doświadczeniami z jego realizacji poprzez realizację szkoleń dla pracowników samorządów. Debaty klimatyczne tworzą ciekawy schemat realizacji działania konsultacyjnego, ale na razie nie wiemy o jego dalszym wykorzystaniu przez inne organizacje czy instytucje.

5.1.12. C5. Zagraniczny wyjazd studyjny

Opis produktu

W działaniu zrealizowane wyjazd studyjny do Kornwalii w Wielkiej Brytanii dla przedstawicieli samorządów i innych osób związanych z projektem (lokalnych liderów). Wyjazd trwał 5 dni, podczas których uczestnicy zapoznali się z doświadczeniami tego regionu Wielkiej Brytanii w zakresie realizacji gospodarki niskoemisyjnej.

Sposób realizacji

Działanie rozpoczęło się jesienią 2014 roku i zakończyło wiosną 2015 roku. W pierwszym kroku, do końca stycznia 2014 roku zespół projektu dokonał wyboru osób, które pojadą na wyjazd studyjny do Kornwalii spośród:

- a. Starostów i pracowników starostw powiatowych aktywnych w projekcie.
- b. Aktywnych uczestników debat klimatycznych.

Ukonstytuowana została grupa 20 osób (zgodnie z założeniami projektu).

Drugim krokiem było zorganizowanie wyjazdu studyjnego. Pobyt polskiej grupy w Wielkiej Brytanii odbył się w dniach 24-27 marca 2015 roku. Program wyjazdu przewidziany był na 5 dni, z czego 4 dni to było bezpośrednio zwiedzanie 10 miejsc, w których odbyło się łącznie 12 prezentacji prowadzonych przez 11 osób. Zrealizowany program wyjazdu, listę uczestników przedstawiamy w załączeniu (zał. 7), a zdjęcia z wyjazdu na CD (zał. CD).

Wybór osób do wyjazdu prowadzony był w gronie całego zespołu projektowego, m.in. w dyskusjach na spotkaniach zespołu. Asystent oraz koordynator projektu działali jednocześnie w zakresie ustaleń technicznych w porozumieniu z partnerem CEP. Zespół CEP poświęcił wiele czasu na spotkania z lokalnymi organizacjami prezentując projekt DOKLIP i negocjując warunki prezentacji ich dorobku oraz warunki noclegów i przejazdów. Partnerzy, którzy przeznaczyci swój czas i zasoby dla potrzeb wyjazdu wycenili swój wkład na £3,844 / €4,928 – taka kwota obciążałaby budżet projektu, gdyby partnerzy nie zgodzili się obsłużyć wyjazdu studyjnego wolontarystycznie. Każdego dnia uczestnikom wyjazdu na miejscu towarzyszył pracownik partnera - CEP. Z zespołu projektu w wyjeździe uczestniczył koordynator oraz ekspert ds. samorządów.

Ustalenia dotyczące przejazdów autokarowych w Wielkiej Brytanii zostały zrealizowane w taki sposób, iż jedna firma obsłużyła przejazd uczestników wyjazdu z lotniska London Heathrow do Kornwalii (Newquay) i z powrotem, oraz przez 5 dni przejazdów po terenie regionu. Noclegi zapewniono w Newquay, które było położone centralnie wobec największych atrakcji oglądanych podczas wyjazdu, a więc było najdogodniejszym miejscem z punktu widzenia komunikacji. Obiady oraz kolacje były organizowane w miejscach na trasie przejazdu lub w pobliżu hotelu.

Rezultaty

Uczestnicy wyjazdu bardzo pozytywnie ocenili to doświadczenie i w większości byli gotowi przenosić poznane inicjatywy do Polski. Działanie zostało zrealizowane w całości i bez opóźnień.

Kontynuacja

Działania tego typu na pewno będą kontynuowane przez Fundację po zakończeniu projektu w miarę posiadanych możliwości. Na przykład wpisano wyjazdy studyjne dla uczestników projektu LIFE_ADAPTCITY_PL realizowanego przez Fundację.

5.1.13. C6. Deklaracja i Sieć „Dobry Klimat dla Powiatów”

Opis produktu

W wyniku tego działania powstała Deklaracja „Dobry klimat dla powiatów”, którą podpisały 23 samorzady powiatowe deklarując redukcję emisji gazów cieplarnianych co najmniej o 20% do roku 2020, w stosunku do roku 2005. Fakt podpisania deklaracji, a także uczestnictwo w innych działaniach promowanych przez projekt, m.in. posiadanie obliczeń śladu węglowego, stał się przedmiotem oceny w corocznym rankingu powiatów prowadzonym przez Związek Powiatów Polskich.

W ramach działania przeprowadzono rekrutację powiatów do projektu gromadząc deklaracje współpracy podpisane przez władze powiatów łącznie od 115 samorządów, a więc więcej niż 110 zakładanych w projekcie.

Odbyły się 2 Samorządowe Konferencje Klimatyczne, które łącznie zgromadziły 178 uczestników, przekraczając założone we wniosku ambicje. Konferencja na koniec projektu odbyła się w Senacie, przekazując wnioski senatorom Komisji Ochrony Środowiska.

Odbyły się także Regionalne Konferencje Klimatyczne, których było 16. Łącznie wzięło w nich udział 610 uczestników. To nieznacznie mniej niż zakładano, ale konferencje zgromadziły wokół tematu ochrony klimatu głównie starostów powiatowych oraz ważne osoby z wydziałów ochrony środowiska starostw powiatowych, a więc osoby mające największy wpływ na działania samorządów powiatowych w zakresie klimatu.

Dodatkowo zorganizowano 9 (a nie 4 jak planowano, ze względu na większe zainteresowanie) dodatkowych konwentów starostów powiatów przekazujących wnioski i wyniki projektu DOKLIP, głównie w zakresie metodyki obliczania śladu węglowego nowym władzom samorządowym po wyborach, które odbyły się w roku 2014. Do propozycji dodatkowych spotkań odniosła się akceptująco Komisja Europejska w liście z 22 kwietnia 2015.

Sposób realizacji

Działanie rozpoczęto we wrześniu 2010 roku i zakończono po konferencji końcowej w maju 2015 roku. Działanie rozpoczęto przed czasem, ze względu na konieczność aktywnej rekrutacji samorządów do projektu przed podjęciem zasadniczych działań, co było dodatkowym nakładem pracy zespołu projektowego. Poszczególne zaplanowane konferencje odbywały się albo terminowo, ale z opóźnieniem: cykl konferencji regionalnych doznał półrocznego opóźnienia, z konferencją końcową – dwumiesięcznego.

Rekrutacja powiatów do projektu

Rekrutacja powiatów rozpoczęła się we wrześniu 2010 roku i trwała do maja 2011 roku. W ramach rekrutacji zachęcano powiaty do przystępowania do projektu poprzez informacje prasowe, kierowane do nich bezpośrednio listy, e-maile, rozmowy telefoniczne członków zespołu projektowego z władzami i pracownikami starostw oraz uczestnictwo w Zgromadzeniu Ogólnym Związku Powiatów. Związek wprowadził także uczestnictwo w projekcie do punktacji w swoim rankingu powiatów. W trakcie rekrutacji gromadzono specjalne deklaracje powiatów o przystąpieniu do projektu, zawierające także informacje o ich zainteresowaniu różnymi działaniami projektu, co pomagało lepiej realizować projekt w dalszej jego części.

Rekrutacja zaangażowała w pełni cały zespół projektu. Każdy miał swoje zadanie do wykonania, w tym każdy brał udział w telefonowaniu do starostw. Szczególna zasługa w skutecznej rekrutacji powiatów przypada pracownikom Związku Powiatów, którzy

zapropowali skuteczne metody rekrutacji oraz kanały informacyjne skierowane do władz powiatów.

Deklaracja i Sieć „Dobry klimat dla powiatów”

Od czerwca 2011 roku do końca projektu trwało działanie związane z deklaracją „Dobry klimat dla powiatów”. W lecie 2011 roku staraniem ekspertów ds. klimatu oraz ds. samorządów powstał pierwszy tekst Deklaracji, który następnie był konsultowany z Radą Projektu i zarządem Związku Powiatów, który rekomendował przedstawioną mu treść. Promowanie deklaracji w tej formie realizowane było poprzez uczestnictwo pracowników ZPP z zespołu projektowego w różnych konwentach powiatów w roku 2012, działania w prasie skierowanej do samorządowców, biuletyn projektu itp. Deklaracja przedstawiona była na Samorządowej Konferencji Klimatycznej, a potem promowana podczas debat klimatycznych (działanie C4, lata 2012-2013) i Regionalnych Konferencjach Klimatycznych (lata 2013-2014). Podczas konferencji regionalnych prowadzono dodatkowe dyskusje z uczestnikami mające na celu zachęcenie uczestników do aktywnego uczestnictwa w realizacji deklaracji, podejmowanie wspólnych działań mających na celu stworzenie sieci współpracujących samorządów na rzecz ochrony klimatu. W promocję deklaracji zaangażowani byli szczególnie Ci członkowie zespołu projektu, którzy uczestniczyli w tych wydarzeniach. Szczególną rolę odgrywali pracownicy Związku Powiatów Polskich, jako Ci, którzy najczęściej spotykali się z władzami powiatów.

Rezultaty

Mimo relatywnego sukcesu deklaracji DOKLIP problematyczne okazało się utrzymanie grupy aktywnych powiatów w porozumieniu i sieci. Zespół projektu kilkakrotnie przed rozpoczęciem konferencji regionalnych projektu zastanawiał się na swoich spotkaniach nad mechanizmem i działaniami, które pozwoliłyby stworzyć aktywną sieć powiatów. Szczególnie aktywny w tych dyskusjach był ekspert ds. edukacji (który przygotowywał w tym zakresie materiały merytoryczne do konsultacji) oraz koordynator projektu. Ostatecznie nie udało się wypracować optymalnego modelu. Regionalne konferencje klimatyczne nie przyniosły także przełomu w zaangażowaniu powiatów w bardziej aktywną sieć działającą na polu ochrony klimatu. Pozostało jedynie liczyć, że działania wewnątrz Związku Powiatów Polskich pozwolą przetrwać idei deklaracji i wspólnego działania powiatów na rzecz ochrony klimatu.

I Samorządowa Konferencja Klimatyczna (ISKK)

Działanie realizowane było od grudnia 2011 do maja 2012 roku. Sprawy organizacyjne: wynajem sali, usług cateringowych, zapewnienie noclegów, rekrutacja uczestników realizowane były przez subkoordynatora oraz eksperta ds. samorządów. Sprawy merytoryczne: wybór prelegentów, ustalenie programu, przygotowanie materiałów konferencyjnych, spotkania z prasą wzięł na siebie zespół Fundacji InE. I Samorządowa Konferencja Klimatyczna odbyła się w dniach 19-20 kwietnia 2012.

W otwarciu konferencji wzięła udział przewodnicząca Komisji Ochrony Środowiska Senatu RP, a do uczestników konferencji wystosował specjalny list profesor Jerzy Buzek, ceniony eurodeputowany. Sesje tematyczne pierwszego dnia prowadzili pracownicy projektu z ZPP, a drugiego dnia z InE. Dzięki współpracy z innymi projektami dotyczącymi zagadnień klimatycznych podczas trzech sesji konferencyjnych udało się m.in. przybliżyć uczestnikom konferencji szczegółowe wyniki badań nad zmianami klimatu w Polsce poprzez prezentację osoby reprezentującej projekt KLIMAT z IMGW, czy przybliżyć funkcjonowanie Porozumienia Burmistrzów Unii Europejskiej i możliwości współpracy powiatów z tym porozumieniem poprzez prezentację osoby z projektu COM2COM. Stoisko prezentujące

ciekawe narzędzia wspomagające podejmowanie decyzji z uwzględnieniem aspektów emisji gazów cieplarnianych zapewnił Instytut badań Strukturalnych w ramach projektu iSWORD. Konferencja zyskała wymiar ogólnokrajowy poprzez prezentacje m.in. prezesa Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej czy reprezentanta Ministerstwa Rozwoju Regionalnego. Konferencja zyskała także wymiar międzynarodowy dzięki gościnnemu udziałowi Pani Simony Constantin z DG Climate oraz Anthony Weighta – gościa zaproszonego w ramach partnerstwa w projekcie z Community Energy Plus. Podczas konferencji ZPP zapewniło tłumaczenie symultanicznie prezentacji gości zagranicznych. Organizacją podróży Anthony z Wielkiej Brytanii do Polski i przygotowaniem pakietu wyjazdowego (zawierającego m.in. polską walutę itp.) zajęła się osoba do kontaktu w CEP. Podczas konferencji odbyła się także pierwsza publiczna prezentacja filmu „Tydzień z dobrym klimatem”. I Samorządowa Konferencja Klimatyczna została zgłoszona także jako element obchodów 20-lecia projektu LIFE+.

Konferencja odbyła się znacznie wcześniej, niż przewidziany dla niej we wniosku termin 30.03.2013, ponieważ uznano, że istotnym jest wczesne rozpoczęcie w projekcie promocji deklaracji DOKLIP i zwrócenie uwagi na dalsze działania projektu, takie jak debaty i realizacja filmu. Dobrą możliwością rozpoczęcia tej promocji była organizacja takiej konferencji. Produkt z konferencji w postaci kompletu prezentacji konferencyjnych na płycie CD został załączony do raportu postępów dostarczonego do komisji w roku 2012. Wszystkie prezentacje są także dostępne na stronie internetowej projektu. Reportaż z konferencji na stronie [chronmyklimat.pl](http://www.chronmyklimat.pl) [<http://www.chronmyklimat.pl/doklip/14251-reportaz-iskk>]

Rezultaty

Organizacja konferencji została wysoko oceniona przez uczestników. Według ankiet ewaluacyjnych średnia ocena takich elementów jak: materiały konferencyjne, miejsce wydarzenia, noclegi, wyżywienie, prezentacje jest wyższa niż 4 w skali 5 stopniowej. Całość organizacji konferencji została oceniona na 4,5 także w 5 stopniowej skali. Konferencja przyniosła wzrost zainteresowania uczestników sprawami ochrony klimatu. Dyskusje w trakcie konferencji były żywe i interesujące, a kulminacją była premiera filmu.

Konferencje regionalne

Konferencje regionalne odbywały się w okresie od września 2013 do września 2014 roku. Konferencje połączono z posiedzeniami Konwentów Powiatów Województw. Konwent tworzą wszyscy starostowie danego województwa, co było bardzo korzystne z punktu projektu. Starosta na terenie swojego powiatu ma wszelkie prerogatywy do wykonywania zadań na rzecz wspólnoty powiatowej. Starostwa współpracują z wieloma organizacjami na terenie swojego powiatu, w tym także organizacjami pozarządowymi. W każdym starostwie istnieje wydział ochrony środowiska (szczegółowe nazwy tego wydziału są różne w różnych powiatach, ale zadania i działalność zawiera dziedziny oddziaływujące na klimat i szeroko rozumianą ochronę środowiska).

Fundacja Instytut na Rzecz Ekorozwoju zajmowała się podczas przygotowań przede wszystkim stroną merytoryczną organizowanych konferencji: przygotowaniem programu, materiałów konferencyjnych (w tym wysyłką, co realizował asystent), zapewnieniem prelegentów, natomiast Związek Powiatów Polskich przede wszystkim stroną organizacyjną: wynajem sal, usług cateringowych, rekrutacja uczestników, co realizował w ścisłej współpracy z sekretariatami konwentów. W trakcie konferencji role obydwu partnerów były wyrównane – zarówno przedstawiciel InE, jak i ZPP miał swoje wystąpienie na konferencji i udział w dyskusji. Na większości konferencji obecny był koordynator i subkoordynator projektu. Podczas konferencji kolportowano wśród uczestników liczne wydawnictwa projektu. Przed konferencją przygotowywano wywiady z najaktywniejszymi starostami w

danym województwie, które promowano poprzez usługi PAP. Po konferencji były redagowane przez członków zespołu projektowego podsumowania służące promocji wydarzeń.

Pełna dokumentacja konferencji regionalnych znajduje się na specjalnym CD załączonym do sprawozdania (zał. 8). Znajdują się tam listy gości, programy konferencji, relacje ze spotkań, prezentacje i zdjęcia.

Rezultaty

W wyniku realizacji serii konferencji regionalnych kolejne kilka powiatów podpisało Deklarację „Dobry klimat dla powiatów”. Podczas konferencji interesującym tematem dla samorządowców, zwłaszcza pracowników wydziałów ochrony środowiska, był temat obliczeń śladu węglowego – dzięki konferencji udało się ten temat skutecznie upowszechnić. Na części konferencji pojawiły się aktywne powiaty, które gotowe były chwalić się swoimi osiągnięciami, dając własne prezentacje. Niestety konferencje nie doprowadziły do zawiązania sieci powiatów na rzecz ochrony klimatu.

Dodatkowe Konwenty Powiatów

W maju 2015 r. Związek Powiatów Polskich zaproponował Instytutowi na Rzecz Ekorozwoju zrealizowanie dodatkowego zadania w ramach zmierzającego do końca projektu „Dobry Klimat dla Powiatów” – organizacji czterech warsztatów na temat metodyki obliczania śladu węglowego dla władz powiatów. Do tej propozycji odniosła się akceptująco Komisja Europejska w liście z 22 kwietnia 2015. Ostatecznie dodatkowe spotkania przybrały formę spotkania konwentu powiatów i było ich więcej niż początkowo zakładano – 9 zamiast 4. Większa liczba wynikała z większego niż przewidywano zainteresowania uczestników. Konwenty odbywały się od czerwca do sierpnia 2015 roku. Koszty związane z organizacją spotkań zostały pokryte z zaoszczędzonych środków i nie przekroczyły budżetu projektu.

W przygotowaniu i realizacji tych konwentów uczestniczyli najaktywniej ekspert ds. edukacji, ekspert ds. samorządów i koordynator projektu. Program każdego konwentu powiatów składał się z trzech bloków tematycznych:

1. Kreowanie gospodarki niskoemisyjnej elementem zrównoważonego rozwoju powiatu.
2. Ślad węglowy jako narzędzie badania wpływu powiatu na klimat –metodologia i zastosowanie praktyczne.
3. Źródła finansowania przedsięwzięć gospodarki niskoemisyjnej jednostek samorządu lokalnego.

Sprawy organizacyjne były realizowane przez Związek Powiatów Polskich we współpracy ze starostwami, w których miały odbyć się dodatkowe konferencje. Spotkania Konwentów prowadzili subkoordynator i ekspert ds. samorządów, a wyjątkowo jednokrotnie dr Wojciech Szymalski – były koordynator projektu.

Listy uczestników dodatkowych konwentów zostały załączone do sprawozdania (zał. 9).

Rezultaty

W wyniku dodatkowych konwentów o wynikach i możliwościach jakie wytworzył projekt DOKLIP zostali poinformowani nowi starostowie, wyłonieni w wyborach 2014 roku. Realizacji konwentów pozwala więc myśleć pozytywnie o kontynuacji działań projektu, przeniesieniu i docenieniu jego wyników w przyszłości. Niestety nie prowadzono ankiet ewaluacyjnych tych spotkań, aby w pełni ocenić ich wartość.

II Samorządowa Konferencja Klimatyczna (II SKK)

Przygotowanie i realizacja konferencji trwały od początku 2015 roku do maja 2015. Podobnie jak w przypadku poprzednich wydarzeń w tym działaniu sprawy organizacyjne: wynajem sali, usług cateringowych, wysyłkę zaproszeń realizowali pracownicy Związku Powiatów Polskich, a merytoryczne: opracowanie programu, zaproszenie prelegentów, przygotowanie materiałów konferencyjnych, Fundacji InE. Aby podnieść rangę konferencji udało się w bezpośrednich kontaktach z przewodniczącą Komisji Ochrony Środowiska Senatu, senator Jadwigą Rotnicką, uzgodnić, że drugi dzień konferencji odbędzie się w Senacie. Pierwszy dzień zrealizowany został w sali konferencyjnej na ulicy Bobrowieckiej.

18 i 19 maja w Warszawie odbyła się II Samorządowa Konferencja Klimatyczna. Pierwszy dzień, bardziej kameralny, odbył się pod tytułem "Zmiany klimatu i jego skutki – wymiar lokalny". Z prezentacjami wystąpili wtedy koordynator projektu (Markus Tornberg), a także poprzedni koordynator (Wojciech Szymalski), socjolog Ewa Ryłko, ekspert ds. klimatu (Andrzej Kassenberg). W końcowej części konferencji odbyła się dyskusja na temat roli lokalnego społeczeństwa, władz i biznesu w ochronie klimatu i adaptacji do skutków jego zmian, którą moderował subkoordynator projektu (Tadeusz Narkun). Drugiego dnia w Senacie RP odbyła się główna część „II Samorządowej Konferencji Klimatycznej – Dobry Klimat dla Powiatów”. Dzień ten otworzyła, przewodnicząca Komisji Środowiska, senator Jadwiga Rotnicka. Następnie było przemówienie Ministra Środowiska Macieja Grabowskiego, a także wystąpienie Neila Farringtona z Community Energy Plus w Kornwalii, przedstawiciela jednego ze współorganizatorów projektu. Projekt DOKLIP podsumował dr Wojciech Szymalski. Ciekawe wystąpienie miał także prezydent Jaworzna (miasta uczestniczącego w projekcie) – Paweł Silbert, oraz Adam Frąckowiak z Kancelarii Wierciński Kwieciński Baehr. Pełna dokumentacja II SKK zawierająca program, listy uczestników, prezentacje i zdjęcia znajduje się na specjalnym CD załączonym do sprawozdania (zał. 10).

Rezultaty

Wysoka frekwencja podczas konferencji oraz żywa dyskusja świadczą o tym, że doświadczenia projektu były ciekawe. Niestety nie dysponujemy ankietami ewaluacyjnymi, aby ten fakt w pełni ocenić. Dzięki realizacji konferencji w Senacie zakończenie projektu zyskało wysoką rangę i godnych słuchaczy, którzy mogli twórczo wykorzystać doświadczenia projektu w swojej pracy prawodawczej.

Kontynuacja

Fundacja InE nie kontynuuje żadnego z działań prowadzonych w ramach tego działania. Kolejne konferencje klimatyczne dla samorządów w odstępie kilku lat może będzie realizował Związek Powiatów Polskich. Przeniesieniem doświadczeń projektu i śladem po jego realizacji są kryteria rankingu powiatów prowadzonego przez ZPP, gdzie podtrzymywane są punkty za uczestnictwo w sieciach samorządów na rzecz ochrony klimatu (w tym za podpisanie deklaracji „Dobry klimat dla powiatów”).

5.1.14. C7. Demonstracja PPNR (Pilotażowego Planu Niskowęglowego Rozwoju)

Opis produktu

Głównym rezultatem tego działania są trzy publikacje:

1. Pilotażowy program niskowęglowego rozwoju powiatu starogardzkiego – materiał najbardziej obszerny (124 strony) zawierający wszystkie ustalenia i propozycje programowe dla powiatu starogardzkiego. W materiale znajduje się pełna diagnoza sytuacji energetycznej powiatu, cele i kierunki działania oraz propozycje projektów i inwestycji. W programie rozpisano także role dla kadej z gmin.
2. Zielone Kociewie 2030 czyli skrót „Pilotażowego programu niskowęglowego rozwoju powiatu starogardzkiego” (32 strony) – opracowanie dla szerokiej publiczności, które prostym językiem stara się przekazać najważniejszej z tych treści, które opisano w dokumencie programowym.
3. Zeszyt gminny. Pilotażowy program niskowęglowego rozwoju powiatu starogardzkiego – odnoszący się do poszczególnych gmin wchodzących w skład powiatu starogardzkiego. W opracowaniu przedstawiono działania projektu w postaci ról rozpisanych na każdą z gmin projektu.

Szczegóły dotyczące dystrybucji opracowanych dokumentów zamieszczono w opisie działania F5. Wyżej wymienione publikacje, zawierające opis także procesu powstawania planu załączono do sprawozdania (zał. 11).

Program przygotowany został w procesie społecznym, na który składały się cztery spotkania o różnym charakterze i konsultacje prowadzone pomiędzy spotkaniami. W proces ten zaangażowano przedstawicieli wszystkich gmin powiatu, władze powiatu oraz zainteresowanych obywateli i przedstawicieli lokalnych przedsiębiorstw – łącznie 68 osób. Sam proces można uznać także za produkt projektu. Materiały z tego procesu, tj. listy uczestników, programy wydrukowano (zał. 12) i załączono na CD (na CD znajdują się także zdjęcia)

Sposób przygotowania

Działanie trwało od września 2013 roku do końca projektu. Na spotkaniach zespołu projektowego do końca 2013 roku rozważano wybór odpowiedniego powiatu do przeprowadzenia tego działania. Podczas wyboru kierowano się następującymi kryteriami:

- Przynależność powiatu do sieci „Dobry klimat dla powiatów”;
- Zaznaczenie w deklaracji przystąpienia do projektu chęci realizacji PPNR;
- Wyniki i przebieg debaty klimatycznej w powiecie (jeśli odbyła się) oraz wnioski z raportu obserwacji powiatu po debacie;
- Aktualność i zapisy strategii rozwoju powiatu.

Na tej podstawie, na początku stycznia 2014 wyłoniono powiat starogardzki do realizacji tego działania. Następnie drogą listowną i poprzez bezpośrednie spotkania uzgodniono warunki współpracy, które opisano w porozumieniu w sprawie przygotowania PPNR podpisanym w maju 2014 roku. Potem podpisano także listy intencyjne o współpracy ze wszystkimi gminami. Rytm dalszych prac wyznaczały spotkania tzn. konferencja otwarcia (21.10.2014), warsztaty na temat diagnozy (29.01.2015), warsztaty na temat kierunków działania (31.03.2015) oraz konferencja zamykająca (30.06.2015). Spotkania pierwsze i ostatnie miały charakter konferencyjny, a drugie i trzecie miały charakter warsztatowy, tzn. uczestnicy spotkania byli zaangażowani w dyskusje w grupach roboczych prowadzonych i moderowanych przez ekspertów z zespołu wykonawczego. Konferencja zamykająca miała także charakter otwarty dla uczestników spoza powiatu starogardzkiego, bo zaproszono m.in. przedstawicieli sąsiednich powiatów, pozyskano z sukcesem patronat marszałka województwa pomorskiego.

Pomiędzy spotkaniami były prowadzone intensywne prace przygotowawcze ze strony zespołu wykonawczego – zespół ten spotykał się co tydzień roboczo w celu określenia zaawansowania prac, oceniał na bieżąco materiały przygotowane przez ekspertów zewnętrznych, dyskutował nad programami spotkań itp.) oraz ekspertów lokalnych jak i także przedstawicieli społeczeństwa powiatu, którzy brali udział w spotkaniach. Generalnie prace prowadzone były w czterech obszarach: energetyka, transport, rolnictwo wraz leśnictwem oraz gospodarka komunalna. Równolegle prowadzone były szerokie działania informacyjne o przygotowywaniu PPNR realizowane przez eksperta ds. promocji. Rozdystrybuowano z pomocą prasy lokalnej ulotki o PPNR, a także informacje prasowe. W powiecie pojawiły się także plakaty o PPNR.

W skład zespołu wykonawczego prac nad PPRN weszli specjaliści ze InE: ekspert ds. edukacji, ekspert ds. klimatu, ekspert ds. monitoringu oraz były koordynator projektu Wojciech Szymalski i ekspert ds. samorządów ze strony Związku Powiatów Polskich, a także 4 ekspertów zewnętrznych (z regionu pomorskiego). W sprawach organizacyjnych: wynajem sal, catering, wysyłka materiałów zespół wspierany był przez koordynatora oraz asystenta projektu.

Przygotowano koncepcję i harmonogram prac nad PPRN, które prowadzono wspólnie ze społecznością lokalną. Rytm prac wyznaczały spotkania tzn. konferencja otwarcia (21.10.2014), warsztaty na temat diagnozy (29.01.2015), warsztaty na temat kierunków działania (31.03.2015) oraz konferencja zamykająca (30.06.2015). W spotkaniach uczestniczył z reguły cały zespół wykonawczy. Spotkania pierwsze i ostatnie miały charakter konferencyjny, a drugie i trzecie miały charakter warsztatowy, tzn. uczestnicy spotkania byli angażowani w dyskusje w grupach roboczych prowadzonych i moderowanych przez ekspertów z zespołu wykonawczego. Konferencja zamykająca miała także charakter otwarty dla uczestników spoza powiatu starogardzkiego, bo zaproszono m.in. przedstawicieli sąsiednich powiatów, pozyskano z sukcesem patronat marszałka województwa pomorskiego.

Pomiędzy spotkaniami były prowadzone intensywne prace przygotowawcze ze strony zespołu wykonawczego – zespół ten spotykał się co tydzień roboczo w celu określenia zaawansowania prac, oceniał na bieżąco materiały przygotowane przez ekspertów zewnętrznych, dyskutował nad programami spotkań itp.) oraz ekspertów lokalnych jak i także przedstawicieli społeczeństwa powiatu, którzy brali udział w spotkaniach. Generalnie prace prowadzone były w czterech obszarach: energetyka, transport, rolnictwo wraz leśnictwem oraz gospodarka komunalna.

Równolegle prowadzone były szerokie działania informacyjne o przygotowywaniu PPNR realizowane przez eksperta ds. promocji. Rozdystrybuowano z pomocą prasy lokalnej ulotki o PPNR, a także informacje prasowe. W powiecie pojawiły się także plakaty o PPNR.

Rezultaty

Uzyskane materiały programowe służą promocji niskowęglowego rozwoju na terenie powiatu starogardzkiego oraz poza nim. Ponadto program może w istotnym stopniu pomóc powiatowi starogardzkiemu i jego wszystkim gminom w uzyskaniu środków z funduszu europejskich do realizacji zadań zapisanych w programie. Program, poprzez zaangażowanie gmin integruje środowisko lokalne wokół gospodarki niskowęglowej, a poprzez wskazanie licznych możliwości współpracy z biznesem, może otworzyć nowe ścieżki rozwoju dla powiatu. Zespół projektu dołożył wiele starań, aby o programie bezpośrednio wiedzieli i znali go starostwie powiatu, aby mogli czerpać z niego inspirację do swoich działań. Ponadto materiał ten jako pilotażowych został rozesłany do wszystkich powiatów celem wykorzystania w pracach planistycznych. Realizacja działania zakończyła się pomyślnie i być może w okresie po realizacji projektu zaowocuje zainteresowaniem innych powiatów tego typu

przedsięwzięciem. Póki co mieliśmy pozytywnym sygnał w tym zakresie od jednego powiatu hajnowskiego. Na bardziej konkretne rezultaty trzeba będzie zapewne poczekać kilka lat.

Kontynuacja

Na razie działanie nie jest kontynuowane, a powiat stara się przełożyć otrzymany PPNR na faktyczną realizację.

5.1.15. E1. Działania monitoringowe LISO

Opis produktu

Produktami działania są:

1. Raporty o stanie przygotowań powiatów do zmian klimatu (tzw. powiatowe raporty otwarcia) sporządzone przez LISO – 110 szt. (zakładane i zrealizowane). Termin realizacji wrzesień 2011- kwiecień 2012.
2. Raporty o stanie przygotowań powiatów do zmian klimatu (tzw. powiatowe raporty zamknięcia) sporządzone przez LISO – 110 szt. (zakładane i zrealizowane). Termin realizacji czerwiec 2014- lipiec/sierpień 2015. Wszystkie raporty załączono do sprawozdania na CD (zał. CD), a wybrane wydrukowano (zał. 13)
3. Raporty o wpływie debat na powiat– 90 szt. w tym 75 szt. sporządzone przez LISO, 15 szt. sporządzonych przez dwójkę wolontariuszy. Termin realizacji kwiecień 2013 (pół roku po pierwszej debacie klimatycznej) - kwiecień 2014.
4. Raport o stanie przygotowań lokalnych do zmian klimatycznych (Raport otwarcia) – obejmujący pierwszą turę badania opinii społecznej i podsumowanie powiatowych raportów otwarcia. Druk w nakładzie 2100 szt. Wydanie październik 2012.
5. Raport o stanie przygotowań lokalnych do zmian klimatycznych (Raport zamknięcia) obejmujący drugą turę badania sondażowego i podsumowanie powiatowych raportów zamknięcia. Druk w nakładzie 2100 szt. Wydanie sierpień 2015. Wydawnictwo stanowi załącznik do sprawozdania (zał. 14)
6. Raport zbiorczy o bezpośrednim wpływie debat na powiaty – 1 szt. Jest to załącznik do sprawozdania (zał. 15).
7. Bezpośrednie poinformowanie osób z powiatów o projekcie w trakcie wykonywania badań sondażowych - w I turze badania wzięło udział 643 osoby, w II turze - 642 osoby (w tym 173 nowe osoby), łącznie w badaniach wzięło udział 816 różnych osób.

Sposób przygotowania

Ad.1. Raporty o stanie przygotowań powiatów do zmian klimatu (tzw. powiatowe raporty otwarcia) sporządzone przez LISO.

Sporządzenie raportu było powiązane z realizacją I turę badań sondażowych (Działanie B1). Wytyczne do sporządzenia raportu były prezentowane podczas szkoleń dla LISO (Działanie C1. Zawiązanie sieci LISO) oraz były załącznikiem do umowy. Weryfikacja raportów pod kątem merytorycznym była prowadzona pod kierunkiem koordynatora projektu i zaangażowani w nią byli także eksperci ds. klimatu, edukacji, samorządów i subkoordynator projektu. Ewentualne uwagi były przesyłane wykonawcom. Ostatecznej akceptacji raportu dokonywał koordynator projektu.

Ad.2. Raporty o stanie przygotowań powiatów do zmian klimatu (tzw. powiatowe raporty zamknięcia) sporządzone przez LISO

Sporządzenie raportu było powiązane z realizacją II tury badań sondażowych. Wytyczne do sporządzenia raportu były prezentowane podczas szkoleń dla nowych LISO w czerwcu 2014 (Działanie C1. Zawiązanie sieci LISO) oraz były załącznikiem do umowy. W przypadku LISO współpracujących z nami dłużej wytyczne do sporządzenia raportu były aneksem do umowy. Raporty miały mieć charakter ewaluacyjny. Oprócz podstawowych danych o ochronie klimatu w powiecie z ostatnich 3 lat raport miał zawierać porównanie świadczące o

tym co się zmieniło w badanej kwestii od raportu otwarcia. Ponadto zawierały analizę samorządowej kampanii wyborczej 2014 oraz analizę zawartości w mediach treści dotyczących zmian klimatu. Wszystkie niezbędne informacje były wysyłane LISO drogą mailową oraz umieszczone na społeczności LISO. Weryfikacja raportów pod kątem merytorycznym była prowadzona pod kierunkiem eksperta ds. monitoringu i zaangażowani w nią byli koordynator i subkoordynator projektu oraz eksperci ds. klimatu, edukacji, samorządów i monitoringu. Ewentualne uwagi były przesyłane wykonawcom. Ostatecznej akceptacji raportu dokonywał koordynator projektu.

Ad. 3. Raporty o wpływie debat na powiat.

Odbyło się 90 debat w 93 powiatach (w trzech przypadkach debaty dotyczyły powiatu zarówno grodzkiego jak i ziemskiego). Wśród powiatów objętych debatami było 12 takich, w których nie było LISO. Wykonanie raportów w tych powiatach powierzono dwójce praktykantów, studentom Wydziału Psychologii UW. Dodatkowo wykonali raporty dla 3 powiatów, w których LISO nie wywiązało się z powierzonego zadania. Otrzymaliśmy 75 raportów sporządzonych przez LISO. Do napisania raportów przez LISO zostały opracowane wytyczne. Zostały umieszczone wśród materiałów do pobrania w społeczności internetowej LISO, o czym wszyscy zostali powiadomieni. Raporty obejmowały 6 miesięcy od dacie debaty, miały zawierać ocenę bezpośredniego wpływu debaty na sytuację powiatu i działania w powiecie. Koordynatorem prac był ekspert ds. monitoringu. Każdy z raportów przesłanych przez LISO był oceniany przez eksperta uczestniczącego w debacie oraz eksperta ds. monitoringu i koordynatora. Raport był akceptowany lub odsyłany z uwagami do uzupełnienia. Ostateczną decyzję o zaakceptowaniu podejmował koordynator.

Ad.4. Raport o stanie przygotowań lokalnych do zmian klimatu (Raport otwarcia)

Podstawą sporządzenia raportu była I tura badania opinii społecznej (Działanie B1) oraz powiatowe raporty otwarcia. Wykonanie analiz statystycznych i przygotowanie tekstu raportu z badania opinii społecznej powierzono socjologowi. Treść raportu została przekazana z końcem marca 2012. Koordynator projektu przy wsparciu wolontariuszki przygotował analizę nadesłanych przez LISO raportów otwarcia z obserwowanych powiatów. Treść podsumowania została opracowana w połowie maja 2012 roku. Wydanie raportu opóźniły prace redakcyjne. Publikację wydano w październiku 2012 r.

Ad.5. Raport o stanie przygotowań lokalnych do zmian klimatu (Raport zamknięcia)

Podstawą sporządzenia raportu była II tura badania opinii społecznej oraz powiatowe raporty zamknięcia. Raport obejmuje trzy rozdziały: Zmiany klimatu i przeciwdziałanie im w świadomości reprezentantów wybranych polskich powiatów (analogicznie jak w przypadku raportu otwarcia przygotowany przez socjologa, treść raportu przekazano w maju 2015); Analiza raportów LISO o stanie przygotowań powiatów do zmian klimatu – wybrane zagadnienia (przygotowany przez koordynatora projektu, treść podsumowania przekazano w lipcu) oraz Dane z analizy mediów (opracowany przez socjologa na podstawie przesłanych przez LISO zestawień materiałów medialnych sporządzonych zgodnie ze schematem analizy zawartości w mediach treści dotyczących zmian klimatu. W opracowaniu brał udział ekspert ds. monitoringu. Treść analizy przekazano w lipcu 2015). Raport zamknięcia wydano w sierpniu 2015.

Ad.6. Raport zbiorczy o bezpośrednim wpływie debat na powiaty.

Raport jest podsumowaniem 90 raportów sporządzonych przez LISO oraz wolontariuszy. Wstępna wersja raportu została opracowana przez koordynatora projektu, ostateczna przez eksperta ds. monitoringu. Raport obejmuje analizę oddźwięku debat klimatycznych w

mediach, analizę wykorzystania wypracowanych podczas debat wniosków (społecznych założeń gospodarki niskowęglowej danego powiatu) oraz analizę działań wybranych uczestników debat.

Ad.7. Bezpośrednie poinformowanie osób z powiatów o projekcie w trakcie wykonywania badań sondażowych

Dzięki wywiadam przeprowadzonym przez LISO bezpośrednio z respondentami o projekcie dowiedziało się 816 różnych osób. Po zakończeniu wywiadów LISO przekazywali respondentom materiały edukacyjne projektu (w I turze ulotki, w II turze publikacje).

Rezultaty

Powiatowe raporty otwarcia pomogły w przygotowaniu debat klimatycznych. Były źródłem podstawowej wiedzy o powiecie wykorzystywanym przez MDKów.

Zbiorczy raport otwarcia dostarczył ogólny obraz poziomu świadomości wybranych reprezentantów powiatu w zakresie potrzeb ochrony klimatu i adaptacji do jego zmian oraz rozpoznanie skali działań w tych obszarach na terenie powiatu.

Raporty o wpływie debaty na powiat miały zadanie ewaluacyjne. Nie wykazały istotnego wpływu debat na dany powiat ale chociaż spotkania nie przełożyły się na konkretne działania podkreślano ich wartość edukacyjną, umożliwienie uczestnikom wymiany poglądów i opinii, wskazanie w jakich obszarach władze powiatu powinny być bardziej aktywne. Z analizy raportów o wpływie debaty na powiat wynika, że w 19 przypadkach wyniki debaty (strategiczne założenia niskowęglowego rozwoju debaty) miały wpływ lub zadeklarowano, że będą miały wpływ na zapisy w dokumentach strategicznych takich jak Strategia Rozwoju Powiatu czy Program Ochrony Środowiska. Najczęściej deklarowano wykorzystanie dokumentu przy aktualizacji ww. dokumentów. W przypadku Bydgoszczy debata zorganizowana była specjalnie przed posiedzeniem Rady Miasta by skonfrontować wizje i wypracowane wnioski z debaty z Planem Działań na Rzecz Zrównoważonej Energii (SEAP) dla Miasta Bydgoszczy na lata 2012-2020 i Planem Ochrony Klimatu i Adaptacji do Skutków Zmian Klimatu dla Miasta Bydgoszczy na lata 2012-2020. Zanotowano 44 niepewne odpowiedzi typu „może zostaną wykorzystane”.

Raporty zamknięcia miały dostarczyć informacji o zmianach jakie zaszły w powiatach podczas trzech lat trwania projektu. Niestety jakość dostarczonego materiału jest bardzo różna, ale pozwala stwierdzić, że wzrasta poziom świadomości i ilość działań sprzyjających ochronie klimatu.

Analiza odpowiedzi na pytanie dotyczące znajomość działań projektu Dobry Klimat dla Powiatów (nowego elementu badania opinii) wykazała, że większość badanych deklaruje ich znajomość (429 osób na 642 badanych). Badani najczęściej wymieniają ulotkę projektową (57,1%) i debatę klimatyczną (53,1%). Najczęściej potrafią wymienić działania projektu przedstawiciele władzy i administracji.

Celem analizy mediów było zbadanie, jaki oddźwięk w lokalnych mediach wywołał projekt „Dobry klimat dla powiatów” oraz promowana przez niego tematyka związana ze zmianą i ochroną klimatu. Poddano analizie 1044 materiały medialne pochodzące z lokalnej prasy i internetu z 96 powiatów objętych projektem DOKLIP. Najczęściej pojawiały się tematy ściśle związane z przedmiotem projektu DOKLIP – tj. tematyka klimatu (ochrona, zmiany i adaptacja) oraz edukacji w tym zakresie. Równie często wspomniana jest tematyka odnawialnej energii. Media przekazywały swoim lokalnym audytoriom pozytywny stosunek do działań na rzecz ochrony klimatu, co jest związane z zaznaczonym lokalnie wpływem projektu DOKLIP w trakcie jego realizacji. Ważnym elementem charakterystycznym lokalnych mediów w prezentowaniu tematyki zmian i ochrony klimatu jest nacisk, który kładą na przedstawianie praktycznych rozwiązań, dobrych praktyk i przykładów.

Kontynuacja działania

Działanie to nie będzie kontynuowane po zakończeniu projektu, ale doświadczenia z jego realizacji są wykorzystywane w innych realizowanych przez Fundację projektach, a w szczególności kontakty z aktywnymi LISO.

W oparciu o ankiety i wywiady przygotowane na potrzeby projektu DOKLIP przeprowadzono badanie opinii w drugim projekcie LIFE+ Fundacji o akronimie ADAPTCITY, ale na innej grupie docelowej - na przedstawicielach samorządów miejskich. Wyniki tego badania wykorzystano w Raporcie o stanie przygotowań lokalnych do zmian klimatu, w raporcie zamknięcia.

5.1.16. E2. Ankiety ewaluacyjne

Opis produktu

W trakcie projektu przygotowano ankiety do następujących wydarzeń projektu oraz zgromadzono z nich wypełnione ankiety:

- spotkania edukacyjne z LISO – z 6. spotkań zgromadzono 85 wypełnionych ankiet ewaluacyjnych na 75 planowanych;
- szkolenie kandydatów na MDK – z 1. spotkania zgromadzono 48 ankiet na 30 planowanych we wniosku. Ankiety zebrano od wszystkich 24 uczestników dwukrotnie: raz z części wykładowej i drugi raz z części warsztatowej szkolenia.
- I Samorządowa Konferencja Klimatyczna – z 1 konferencji zgromadzono 45 ankiet od 84 uczestników konferencji (nie licząc 8 osób organizatorów, 10 prelegentów, 3 osób prowadzących towarzyszące stoisko IBS oraz dodatkowych osób przybyłych na pokaz filmu). Planowane jest zgromadzenie minimum 75 ankiet z dwóch konferencji, więc wskaźnik ten osiągnięto po 1 konferencji w 60%. Niestety jednak na II konferencji nie przeprowadzono ankietowania uczestników.
- strona internetowa chronmyklimat.pl – z 2 przeprowadzonych w czerwcu i wrześniu 2012 ankiet zgromadzono łącznie 134 odpowiedzi (82 i 52). Zaplanowano zgromadzenie odpowiedzi od 6 osób (zgromadzenie 6 wypełnionych ankiet) na każdy kwartał pracy portalu w projekcie, więc przekroczono ten wskaźnik, gdyż wyniósł on 16 ankiet na kwartał.
- debaty klimatyczne projektu – zgromadzono 1221 ankiet, a więc wypełniono założone w projekcie minimum 1000 ankiet.
- wyjazd studyjny do Wielkiej Brytanii – zgromadzono 17 ankiet z 12 oczekiwanych, więc wypełniono założenia projektu.
- spotkania konsultacyjne PPNR – zgromadzono 97 ankiet na 75 oczekiwanych. Przy czym odbyły się 4 spotkania w związku z PPNR (konferencja otwierająca 20 października 2014r. - 35 ankiet, warsztaty 29 stycznia 2015 -23 ankiety, warsztaty 31 marca 2015r. -12 ankiet, konferencja zamykająca 30 czerwca - 27 ankiet), na których często pojawiały się te same osoby.

Sposób realizacji

Realizacja zadania trwała przez cały projekt, ale tylko gdy było to konieczne. Ankiety przygotowywano każdorazowo do dwóch tygodni przed planowanym wydarzeniem, ankietą. Ponieważ każde wydarzenie miało nieco inne planowane rezultaty, w ankietach starano się dobrać pytania w taki sposób, aby można było śledzić wpływ wydarzenia na te rezultaty. Przygotowywaniem ankiet ewaluacyjnych do działań projektu zajmował się w całości ekspert ds. monitoringu.

Poza wymienionymi powyżej przeprowadzono także ankiety w trakcie 16 regionalnych konferencji klimatycznych. Niestety w wyniku natłoku realizowanych zadań w ostatnich dwóch kwartałach projektu zapomniano zrealizować ankietowanie dla II Samorządowej Konferencji Klimatycznej, w efekcie nie osiągnięto założonego poziomu ankietowania dla konferencji klimatycznych. Z podobnych powodów nie zrealizowano także ankietowania wśród uczestników Rady Projektu. Jest to błąd popełniony przez zespół projektu, który nie może być już naprawiony, ale jak sądzimy nie ma on wpływu na realizację założonych głównych celów projektu.

Rezultaty

Ankiety ewaluacyjne były omawiane na spotkaniach zespołu projektowego i ich wyniki miały wpływ na lepszą realizację kolejnych wydarzeń projektu, czasami na zmianę sposobu realizacji zadania. Najbardziej przydatne i jednocześnie najbardziej satysfakcjonujące uznajemy wyniki ankiet z debat klimatycznych. Część z tych wyników została przedstawiona Ministrowi Środowiska po zakończeniu debat. Wyniki wielu z przeprowadzonych ankiet wskazują na osiągnięcie rezultatów projektu wskazanych we wniosku projektowym, co wykorzystano do opisanie rezultatów projektu w dalszej części sprawozdania.

Kontynuacja

Działanie nie jest dalej realizowane, bo nie ma takiej potrzeby, gdyż działania projektowe zakończyły się.

5.1.17. E3. Ocena śladu węglowego

Opis produktu

W wyniku realizacji działania obliczono ślad węglowy dla 5 powiatów projektu: kwidzyńskiego, poddębickiego i starogardzkiego oraz Płocka i Jaworzna. Wyniki obliczeń zawarte są w 11 publikacjach:

- 5 raportów obliczeń śladu węglowego za lata 2005 i 2010;
- 5 raportów obliczeń śladu węglowego za rok 2013;
- Raport metodyczny o sposobie przeprowadzania obliczeń.

Każdy raport z obliczeń zawiera objaśnienia w zakresie emisji gazów cieplarnianych, wyniki obliczeń dla obszarów: przemysł, produkcja i zużycia energii, transport, gospodarka odpadami i ściekami, rolnictwo oraz zmiany w użytkowaniu terenu, wyniki zbiorcze, a także rekomendacje do działań służących zmniejszeniu emisji. Raport metodyczny zawiera objaśnienia w zakresie źródeł danych, wzory obliczeniowe i procedury postępowania oparte na doświadczeniach projektu. Informacje o nakładzie publikacji i ich rozpowszechnieniu przedstawiono w opisie działania F5. Do sprawozdania załączono po 1 egzemplarzu 5 raportów z obliczeń śladu węglowego dla roku 2013 i egzemplarz raportu metodycznego (zał. 16).

Sposób realizacji

Działanie trwało od stycznia 2011 roku do czerwca 2015 roku. Przygotowanie do działania trwało do maja 2011. Zasadnicze działania prowadzone były w dwóch turach. W pierwszej turze, w okresie od maja do sierpnia 2011 w formule ankietowania powiatów i oceny nadesłanych ankiet prowadzono wybór powiatów do przeprowadzenia obliczeń. Ankiety wysłano do 88 powiatów, które w deklaracji przystąpienia do projektu zazaczyły zainteresowanie wykonaniem dla nich obliczeń. Zwrotnie otrzymano 37 kwestionariuszy, z których wyłoniono 5 powiatów. Z tymi samorządami podpisano porozumienia o prowadzeniu obliczeń w dwóch turach, co trwało do grudnia 2011. Od stycznia do sierpnia 2012 przeprowadzono I etap gromadzenia danych i obliczeń, a następnie do marca 2013 roku trwało przygotowanie publikacji na tej podstawie. Przez cały rok 2014 trwała II tura gromadzenia danych i obliczeń śladu węglowego. W pierwszej połowie 2015 roku na podstawie tej tury obliczeń przygotowano publikację. Całość działania przeprowadzono w ramach wyznaczonych we wniosku ram czasowych, za wyjątkiem publikacji, które przygotowano z opóźnieniem.

W działanie zaangażowani byli głównie: koordynator projektu, asystent projektu, ekspert ds. klimatu, ekspert ds. edukacji i ekspert ds. promocji. Koordynator i asystent byli aktywni głównie podczas wyboru powiatów oraz etapu gromadzenia danych. Ekspert ds. klimatu i edukacji odpowiadali za scalenie wszystkich materiałów z obliczeń i współpracowali z 4 ekspertami/zespołami ekspertów zewnętrznych, którzy wykonywali obliczenia. Ekspert ds. promocji odpowiadał za publikacje i rozpowszechnianie wyników obliczeń.

Rezultaty

Obliczenie śladu węglowego było jednym z ważnych działań demonstracyjnych w ramach projektu. Wzrost demonstracyjny tego działania został w pełni wykorzystany i dostrzeżony. Obliczenia śladu węglowego wywołały zainteresowanie samorządów, w szczególności uczestników regionalnych konferencji klimatycznych (działanie C6). Wykonane obliczenia na pewno były pomocne dla samorządów od jesieni 2014 roku, kiedy to w Polsce zaczęły być przygotowywane tzw. Plany Gospodarki Niskoemisyjnej dla gmin, gdzie w części

doświadczenia z obliczeń w projekcie mogły być wykorzystane. Do Fundacji co pewien czas kierowane są pytania o obliczenia śladu węglowego, ale na razie bez wejścia w fazę realizacji. Wyniki obliczeń dla powiatu starogardzkiego wykorzystano przy pracach nad Pilotażowym Programem Niskowęglowego Rozwoju (działanie C7).

Kontynuacja

Póki co obliczenia śladu węglowego dla powiatów nie doczekały się kontynuacji w innych powiatach. Być może propozycje w tym zakresie pojawią się dopiero w przyszłości. Doświadczenia z tego działania Fundacja wykorzystwała przygotowując Plany Gospodarki Niskoemisyjnej dla kilku gmin. Fundacja będzie dalej we własnym zakresie promować doświadczenia i metodykę obliczania śladu węglowego.

5.1.18. E4. Monitoring mediów

Opis produktu

W ciągu całego projektu zidentyfikowano 524 doniesień medialnych na jego temat, z których ponad 60, a więc ponad zakładaną ambicję projektu, miało miejsce w prasie drukowanej krajowej. O projekcie mówiono także w radio oraz telewizjach lokalnych. Zidentyfikowano także ponad 170 doniesień medialnych na temat projektu w prasie lokalnej – identyfikacja tych doniesień przebiegała głównie poprzez system śledzenia mediów nałożony na prace LISO (działanie E1). Do sprawozdania na CD załączono kopie najważniejszych doniesień prasowych o wydarzeniach projektu (zał. CD).

Sposób realizacji

Monitoring mediów prowadzono od pierwszego do ostatniego dnia projektu poprzez zamówioną usługę firmy zewnętrznej. Zakontraktowana usługa obejmowała monitoring ogólnie określonych czterech haseł: „zmiany klimatu”, „ochrona klimatu”, „instytut na rzecz ekorozwoju” oraz „dobry klimat dla powiatów”. Firmę wyłoniono w zapytaniu ofertowym i tylko w trakcie prowadzenia postępowania w działanie zaangażowany był koordynator i asystent projektu. Obsługa systemu monitoringu mediów należała do eksperta ds. promocji. Działanie przebiegło terminowo i zgodnie z założeniami.

Rezultaty

Monitoring mediów miał za zadanie umożliwić zespołowi projektu śledzenie jego popularności w mediach, a także popularności tematu zmian klimatu w mediach. Zadanie to zostało spełnione poprawnie. Na podstawie monitoringu mediów stwierdzono, że w latach 2010-2014 nastąpił stopniowy wzrost zainteresowania mediów kwestią zmian klimatu, jednak wiązać go należy z kolejnymi konferencjami COP/CMP, w tym konferencjami organizowanymi w Polsce. W 2015 roku zainteresowanie tematem nieznacznie zmalało.

Kontynuacja

Działanie to po zakończeniu projektu nie jest kontynuowane poprzez serwis zewnętrzny. Fundacja śledzi wyniki swoich działań prasowych we własnym zakresie.

5.2 Dissemination actions

5.2.1 Objectives

Celem planu rozpowszechniania informacji o projekcie było dotarcie do dwóch grup docelowych:

- a. Samorządów lokalnych (powiatowych i gminnych), uczestniczących i nie uczestniczących w projekcie, z informacjami na temat zmian klimatu, konieczności podjęcia działań ograniczających zmiany klimatu i narzędziami wypracowanymi w trakcie projektu; Głównymi produktami podlegającymi rozpowszechnieniu w trakcie projektu do tej grupy docelowej były:
 - Raporty o stanie przygotowań lokalnych do zmian klimatu (I i II wydanie) – 4200 sztuk
 - Raporty o obliczeniach śladu węglowego dla wybranych powiatów – 5500 sztuk
 - PPK – 2000 sztuk
 - PPNR (3 wersje) – 6250 sztukDo tej grupy docelowej adresowana była także strona internetowa Związku Powiatów Polskich i wydzielone na niej podstrona dotycząca projektu (www.zpp.pl).
- b. Społeczności lokalnej, głównie liderów lokalnych z tymi samymi treściami, co w przypadku samorządów lokalnych. Głównymi produktami podlegającymi rozpowszechnieniu w trakcie projektu do tej grupy docelowej były:
 - Płyta CD z filmem szkoleniowym – 2500 sztuk
 - Ulotki projektu – łącznie 60000 tys. sztuk
 - Plakaty projektu – 1000 sztuk
 - Ulotki PPNR – 5000 sztuk
 - Plakaty PPNR – 500 sztukDo tej grupy docelowej adresowana była także strona internetowa chronmyklimat.pl i wydzielona na niej podstrona dotycząca projektu (www.chronmyklimat.pl/doklip).

5.2.2 Dissemination: overview per activity

For each activity and output (as for the technical progress – cf. above):

– Provide a description in quantifiable terms, and indicate who was responsible

F1. Strona internetowa projektu

Opis produktu

Celem działania było stworzenie strony internetowej projektu DOKLIP. Została ona – zgodnie z zapisami we wniosku – stworzona w ramach portali chronmyklimat.pl pod adresem www.chronmyklimat.pl/doklip. Strona zawiera podstawowe informacje o projekcie oraz zamieszczane były na niej aktualności dotyczące projektu, w tym m.in. informacje prasowe. W poszczególnych zakładkach można było się zapisać na prenumeratę biuletynu projektu zapoznać z podstawowymi informacjami o projekcie takimi jak: sponsorzy, założenie/cele projektu, działania i terminy, korzyściach dla powiatu wynikających z przystąpienia do projektu, jego rezultatach. Z uwagi na wagę działania oddzielna podstrona była poświęcona stworzeniu Pilotażowego Programu Niskowęglowego Rozwoju (PPNR). Wydzielona była również zakładka zawierająca kluczowe informacje o projekcie w języku angielskim.

Przygotowano 20 wydań Biuletynu Projektu. Był on rozsyłany przez ZPP do wszystkich uczestników projektu ze swojej listy dystrybucyjnej. Przygotowywany był w formacie .pdf i jego zawartość tworzyły 2-3 materiały eksperckie (w tym zwykle artykuł zamawiany przez ZPP u eksperta zewnętrznego i artykuły ekspertów z zespołu projektu) i kilka materiałów przygotowanych przez zespół projektowy. Wszystkie wydania biuletynu są na dostępne zarówno na stronie projektu, jak i na stronie partnera (ZPP). Ostatnie numery biuletynu załączono do sprawozdania (zał. 17), w tym w wersji elektronicznej (zał. CD).

W ramach części zamkniętej strony (dostępnej po zalogowaniu) znajduje się moduł poświęcony obsłudze społeczności internetowej LISO (<http://liso.chronmyklimat.pl>). Moduł zawiera podstawowe funkcjonalności komunikacyjne: mail, czat, forum wewnętrzne, umożliwia wysyłanie informacji do wszystkich członków społeczności, udostępnianie im plików i innych zasobów. Moduł zawiera również formularze do przygotowania raportów z działań LISO.

Na stronie partnera projektu zpp.pl została umieszczona zakładka poświęcona informacjom o projekcie DOKLIP (<http://www.zpp.pl/projekt/doklip-dobry-klimat-dla-powiatow>). Zamieszczane były na niej wybrane aktualności projektu oraz biuletyn.

Sposób przygotowania

Choć strona projektu została utworzona na początku października 2010 roku, to w trakcie trwania projektu ulegała modyfikacjom. Wynikało to z trzech najważniejszych czynników: samego postępu prac (np. stworzenie modułu dla LISO), postępu technologicznego i konieczności sprostania wymogom stawianym przed serwisami internetowymi (cały portal chronmyklimat.pl, a więc i strona projektu zostały w tym celu przebudowane i przeniesione na nowy CMS w 2014 r.)jak również pod wpływem uwag od sponsorów (np. wydzielanie anglojęzycznej zakładki, realizacja programu cyklu artykułów na stronie portalu oraz stronie projektu, dotyczących działalności powiatów czy wykorzystanie modułu LISO do zbierania raportów po debatach).

Wszystkie prace techniczne prowadzone z wykorzystaniem zewnętrznych firm specjalizujących się w tego rodzaju działaniach, jednak z uwagi na potrzebę wyboru najlepszej oferty były one zmieniane w trakcie trwania projektu.

Rezultaty

Statystyki Google Analytics pokazują, że choć w trakcie projektu mieliśmy do czynienia ze znaczną zmiennością liczby użytkowników (od nieco ponad 2 000 na początku jego trwania do piku w grudniu 2014 r. na poziomie 24 780 użytkowników) to średnią miesięczną na poziomie ok. 7 tysięcy userów należy uznać za bardzo dobrą. Liczba ta przekłada się m.in. na prawie 150 tysięcy osób, które odwiedziły portal w trakcie trwania projektu DOKLIP i 370 tysięcy odsłon. Choć zakładano we wniosku, że tendencja wzrostowa będzie miała charakter liniowy od początku trwania projektu i osiągnie swój szczyt na zakończenie projektu to nie uwzględniono tego, że ostatni element projektu DOKLIP (Planu Niskowęglowego Rozwoju powiatu starogardzkiego) będzie miał charakter lokalny, co siłą rzeczy może wpłynąć na obniżenie poziomu zainteresowania.

Kontynuacja

Strona internetowa projektu wciąż jest czynna, ponieważ czynny i aktywny jest portal internetowy chronmyklimat.pl, którego jest ona częścią. Z uwagi na olbrzymi i cenny dorobek projektu DOKLIP będzie on stale wykorzystywany w działaniach związanych z portalem. Sam portal, z uwagi na swój charakter (jest to najprawdopodobniej jedna z najpopularniejszych witryn poświęconych klimatowi, działaniom na rzecz jego ochrony i adaptacji do nich) będzie działał w perspektywie najbliższych lat. W przypadku konieczności przeniesienia danych znajda one swoje miejsce w innych serwisach prowadzonych przez InE (np. bezpośrednio na stronie Fundacji). Takie działanie zaleca zresztą After LIFE Communication Plan.

F2. Tablice informacyjne LIFE+

Opis produktu

Wykonane tablice zawierają wszystkie informacje, które są wymagane przez sponsorów (formułę o finansowaniu oraz logo grantodawców, pełną nazwę projektu oraz jego logo, nazwy i logo parterów projektu).

Sposób przygotowania

Wykonanie samych tablic zostało poprzedzone konkursem na logo projektu oraz projektu graficznego tablic (w dwóch formach: tablicy naściennej oraz standu). Dodatkowo projekty obejmowały także wykonanie papieru firmowego projektu. Nagrodą w konkursie była suma przewidziana na wykonanie logo i projektu w jego budżecie. Do 21.09.2010 roku, czyli do daty wskazanej w regulaminie jako graniczną, nadesłano 12 propozycji, z których poprzez głosowanie internetowe w całym zespole projektu oraz podczas spotkania zespołu InE wybrano jeden projekt. Wyniki konkursu ogłoszono na portalu chronmyklimat.pl.

Projekt logo wykorzystano później przy tworzeniu strony internetowej projektu, jak również przy projekcie tablic i standów. W Instytucie na rzecz Ekorozwoju tablice zostały wykonane do początku listopada 2011 roku i wtedy też pojawiły się na drzwiach wejściowych do biura fundacji. W Związku Powiatów Polskich wykonanie tablic opóźniło się do lutego 2011 roku, m.in. ze względu na kwestie związane z podpisaniem umowy partnerskiej. W Community Energy Plus tablice zostały wykonane w marcu 2011 roku, także ze względu na późne podpisanie umowy partnerskiej. Opóźnienia te nie spowodowały zagrożenia dla celów projektu.

Rezultaty

Wykonano 6 z 6 zaplanowanych tablic. Zostały one zainstalowane w eksponowanych miejscach biur partnerów projektu.

Kontynuacja

Tablice nadal znajdują się w widocznych miejscach w biurach partnerów projektu DOKLIP.

F3. Raport „dla laika”

Opis produktu

Wykonano raport laika w języku polskim oraz angielskim zawierający podstawowe informacje o projekcie. Raport został zamieszczony na stronie www projektu. Raport stanowi załącznik nr 18 do sprawozdania.

Sposób przygotowania

Raport laika został przygotowany przez eksperta ds. promocji projektu i zaakceptowany przez koordynatora projektu tuż po zakończeniu sporządzania raportu końcowego projektu.

Rezultaty

Raport został dopiero zamieszczony na stronie internetowej projektu, więc nie wiemy jeszcze jakie jest jego czytelnictwo i oddziaływanie.

Kontynuacja

Nie przewiduje się kontynuacji tego działania.

F4. Film szkoleniowy

Opis produktu

W wyniku działania powstał 32 minutowy film w formacie .mp4 (HD), który w przystępny sposób prezentuje konkretne rozwiązania w zakresie adaptacji i ochrony klimatu realizowane przez powiaty lub z ich udziałem. Całość opatrzona jest komentarzem ekspertów projektu. Film pokazuje dobre praktyki w formule tygodniowej podróży z południa na północ Polski, gdzie każdy dzień wiąże się z pokazaniem nowej inwestycji. Końcowy materiał przygotowany jest w wersji polsko- i anglojęzycznej, trafił zarówno na płyty DVD z zachowaniem stosowanej oprawy graficznej w liczbie 2500 egz., jak i do serwisu youtube. Poza plikiem z filmem producent filmu przekazał także po zrealizowaniu montażu cały nakręcony podczas realizacji filmu materiał o objętości informacyjnej 8GB i długości ok. 8 godzin.

Sposób przygotowania

Działanie rozpoczęto w grudniu 2010 roku i zakończono w czerwcu 2012 roku z około 5 miesięcznym opóźnieniem w stosunku do założonego we wniosku harmonogramu. Przekroczenie terminu wynikało w największym stopniu z wydłużenia montażu filmu, co z kolei było spowodowane chęcią osiągnięcia jak najlepszego efektu końcowego. Nieco przeciągnęły się również prace techniczne związane z przeniesieniem materiału na płytę DVD i jej przygotowanie w odpowiedniej liczbie.

Na spotkaniu zespołu projektowego inaugurującym prace nad filmem zdecydowano, by – z uwagi na brak doświadczenia wśród uczestników projektu – napisanie scenariusza zlecić ekspertowi zewnętrznemu przy zachowaniu bliskiej współpracy z zespołem. Koszty pokryto w części z wynagrodzenia ekipy filmowej i oszczędności w innych pozycjach budżetu. Wybór eksperta (p. Duśki Markowskiej-Resich) wynikał z pozytywnych doświadczeń z nim przy wcześniejszych realizacjach. W kwietniu 2011 r. rozpoczął się proces wyłaniania ekipy realizującej film (zgodnie z przepisami ustawy Prawo Zamówień Publicznych wybrana została jedna z trzech ofert z najniższą ceną firmy WORLDMEDIA), a podpisanie ostatecznej wersji scenariusza zbiegło się w czasie z podpisaniem umowy z ekipą filmową (lipiec 2011). W tym czasie (maj 2011) dokonano również wyboru lektora (Krzysztof Ziemiec – znany telewizjom głos, ówczesny redaktor prowadzący m.in. główne wydania Wiadomości Telewizji Polskiej, prywatnie miłośnik przyrody).

Film ze względu na konieczność nagrywania materiału w kilku miejscach Polski był realizowany w kilkudniowych sesjach w sierpniu i październiku 2011 roku. Z równoległe prowadzonymi pracami montażowymi nagrywany był podkład lektorski. Głównie z uwagi na opóźnienia w tych pierwszych (zapadła decyzja zespołu o konieczności dołożenia dodatkowego materiału animowanego o charakterze edukacyjnym) część montażu przeciągnęła się na styczeń 2012 roku.

Spotkanie kolaudacyjne z lutego przyniosło kilka poprawek i prace nad stroną montażową zakończyły się ostatecznie w marcu 2012 r. Ze względu na chęć przekazania filmu partnerowi angielskiemu, Komisji Europejskiej oraz możliwą emisję filmu w kanale telewizyjnym o zasięgu międzynarodowym lub na międzynarodowych festiwalach filmowych, wzbogacono o anglojęzyczną ścieżkę dźwiękową.

Choć już w połowie kwietnia był gotowy materiał końcowy, to ostateczna wersja filmu na płycie DVD z pełną oprawą graficzną dostępna była od początku czerwca 2012 r.

Rezultaty

Pierwszy zamknięty pokaz filmu odbył się podczas szkolenia dla MDK w ramach I Samorządowej Konferencji Klimatycznej. W wyniku zaproszenia na premierę dodatkowych gości: reprezentantów festiwalu filmowych lub ekip telewizyjnych film udało się umieścić w programie festiwalu filmowego SLOT, który odbył się latem 2012 roku na Lubiążu koło Wrocławia. Film zaproponowano także kilku innym festiwalom filmowym, ale nie był on dalej w ten sposób rozpowszechniany.

Zgodnie z zapisami we wniosku film był wykorzystywany podczas Debat Klimatycznych. Należy tutaj podkreślić, że w naszej opinii film zachowując obiektywność, z uwagi na ograniczony czas trwania nie mógł zawierać wszystkich informacji oczekiwanych przez oglądających. Spełnia przy tym cel nadrzędny, tj. wzbudza zainteresowanie i chęć pogłębienia wiedzy.

Film był prezentowany na wielu różnych festiwalach i innych okazjach zgodnie z załącznikiem do sprawozdania zawierającym te informacje (zał. CD, plik „pokazy filmu-klimat.doc”).

Film został także udostępniony w internecie w społeczności internetowej LISO dla zalogowanych użytkowników. Bez wiedzy zespołu projektu film został także podzielony na części i udostępniony na Youtube, jednak bez intencji jego komercyjnego wykorzystania i z zachowaniem informacji o źródle. Dostępne statystyki wskazują, że do dnia dzisiejszego obejrzało go kilkadziesiąt osób.

Film nie spotkał się z zainteresowaniem ze strony stacji telewizyjnych publicznych i prywatnych (ogólnych i tematycznych). Choć doceniano jego warstwę merytoryczną i ogólny – jak na zainwestowane środki – wysoki poziom techniczny to jednak wskazywano również na widoczną niskobudżetowość produkcji.

Wszystkie płyty w ilości 2100 egzemplarzy zostały rozdysponowane podczas spotkań odbywających się w ramach projektu. Taka płyta była dołączona do MidTerm Report przesłanego do Komisji Europejskiej w roku 2013.

Kontynuacja

Nie przewiduje się kontynuacji tego działania w przyszłości, choć Fundacja wciąż w miarę możliwości będzie podejmowała próby umieszczenia filmu w telewizji, ponieważ uważamy, że to materiał wciąż aktualny i warto takiej pracy. Film będzie również – w miarę możliwości – pokazywany podczas eventów związanych z tematyką ochrony klimatu.

F5. Wydawnictwa projektu

Opis produktów

Ulotki projektu

Ulotki projektu były pierwszym produktem tego działania. Zgodnie z zapisami we wniosku wydrukowane zostały w trzech turach (nakładach), przy czym za każdym razem materiał był aktualizowany głównie pod kątem prezentowanych danych (pomiędzy pierwszym i trzecim nakładem upłynęły cztery lata). Ulotki zostały wydrukowane w formie kilkustronicowej, pełnokolorowej ulotki typu Z, która po złożeniu ma wymiar 210x150 mm. W ramach każdego z nakładów powstało 6 typów ulotek różniących się tematyką: globalne ocieplenie a działalność człowieka, efektywność energetyczna a zmiany klimatu, energetyka rozproszona a zmiany klimatu, miejsca pracy z zmiany klimatu, obszary wiejskie a zmiany klimatu, transport a zmiany klimatu. Jak wskazują same tytuły, w ulotkach przedstawiono przystępnym językiem relacje pomiędzy różnymi obszarami a zmianami klimatu.

Do ulotek został przygotowany dedykowany stand, którego celem była możliwość łatwej ekspozycji materiałów. Do sprawozdania załączono komplet każdego rodzaju ulotek z III nakładu (zał. 19).

Plakaty projektu

Kolejnym produktem działania były plakaty. Zostały wydrukowane w formacie A2 i pełnym kolorze. Plakat zawierał logo projektu, sponsorów i partnerów. Projekt graficzny plakatu umożliwiał wpisanie ręczne informacji o spotkaniu czy innym wydarzeniu projektowym, co czyniło materiał uniwersalnym. Całość była spójna graficznie z plakatami. Plakat załączono do jednego z wcześniejszych sprawozdań z projektu.

Film szkoleniowy

(wszystko, co wiąże się z tym produktem zostało opisane w działaniu F4)

Raporty o stanie przygotowań lokalnych do zmian klimatu

W ramach działania przygotowane zostały zgodnie z wnioskiem dwa raporty o stanie przygotowań lokalnych do zmian klimatu. Oba zostały wydrukowane w formacie 235x165 mm w układzie poziomym w pełnym kolorze. Pierwszy miał objętość 76+4, a drugi 64+4 kolumn. Podobnie jak zdecydowana większość wydawnictw wydrukowane zostały na papierze ekologicznym. Raporty – zgodnie z ich tytułami – opisują stan przygotowań lokalnych (w powiatach biorących udział w projekcie) do zmian klimatu. Dane źródłowe dla tych analiz stanowiły wyniki badań socjologicznych prowadzonych w kluczowych grupach (przedstawiciele władz, przedstawiciele lokalnych służb, liderzy) w ramach działania B1. Raporty obok zestawień tabelarycznych posiadają omówienie uzyskanych wyników z różnych perspektyw, a raport drugi dodatkowo jest wzbogacony o porównanie wyników w obu badaniach.

Raporty z obliczeń śladu węglowego

Zgodnie założeniami we wniosku miało powstać 10 raportów dla 5 powiatów. Ostatecznie powstało 11 zeszytów. Z czego 10 (2x5 – na początek i zakończenie projektu) były to publikacje przewidziane w projekcie dla 5 powiatów (dla powiatów: kwidzyńskiego, poddębickiego i starogardzkiego oraz dwóch miast na prawach powiatu: Jaworzna i Płocka.) oraz materiał dodatkowy „Metodyka oceny poziomu emisji gazów cieplarnianych w wybranych powiatach dla lat 2005, 2010 i 2013 z podziałem na sektory”. Wszystkie zeszyty mają formę kilkudziesięciostronicowych pełnokolorowych broszur w formacie 235x165 mm w układzie pionowym.

Powiatowy Pakiet Klimatyczny

Produktem jest publikacja pt. „Powiatowy Poradnik Klimatyczny” o wymiarach 235x165 mm w układzie pionowym. Pełnokolorowy zeszyt o objętości 68+4 na papierze ekologicznym przybliży czytelnikom zagadnienia związane z tematyką zmian klimatu, ze szczególnym naciskiem na konieczność prowadzenia działań na rzecz jego ochrony.

Pilotażowy Program Niskowęglowego Rozwoju

Przygotowano trzy wydawnictwa związane z Pilotażowym Programem Niskowęglowego Rozwoju:

1. Pilotażowy program niskowęglowego rozwoju powiatu starogardzkiego – materiał najbardziej obszerny (objętość 124+4) zawierający pełną wersję dokumentu.
2. Zielone Kociewie 2030 czyli skrót „Pilotażowego programu niskowęglowego rozwoju powiatu starogardzkiego” – opracowanie głównie dla mieszkańców (objętość 32+4).
3. Zeszyt gminny. Pilotażowy program niskowęglowego rozwoju powiatu starogardzkiego – odnoszący się do poszczególnych gmin wchodzących w skład powiatu starogardzkiego (objętość 16+4).

Wszystkie powyższe publikacje przygotowane i wydrukowane były w formacie 235x165 mm w układzie pionowym w kolorystyce 2+2 (środek) i 4+1 (okładki) z zachowaniem wspólnej szaty graficznej i sposobu łamania.

Zasadnicza zmiana w stosunku do wniosku, czyli stworzenie trzech a nie jednej, jak zakładano, publikacji wynikał z faktu, że w powiecie oraz poza nim zidentyfikowano trzy grupy docelowe programu, z których każda cechowała się nieco innymi potrzebami informacyjnymi i możliwościami percepcyjnymi w związku z programem:

- decydenci szczebla powiatowego, którzy powinni otrzymać wszystkie informacje o programie, sposobie jego przygotowania i wynikach w celu inspiracji i dalszego wykorzystania;
 - decydenci szczebla gminnego, którzy byli zainteresowani głównie treściami z programu, które dotyczyły ich gmin (program został stworzony w taki sposób, że dla każdej gminy sporządzono określony zakres działań, który w sposób preferencyjny powinien być realizowany na jej obszarze;
 - mieszkańcy, którzy co do zasady potrzebowali zestawu najważniejszych informacji z programu, które otrzymali w formie skrótu z uwzględnieniem również uproszczenia języka.
- Za takim posunięciem przemawiał również rachunek ekonomiczny (wydrukowanie przewidzianych we wniosku 6000 egz. o objętości materiału zasadniczego byłoby znacząco droższe).

Ulotki i plakaty PPNR

Na potrzeby PPNR stworzono dedykowany temu działaniu system identyfikacji wizualnej wyróżniający wszystkie publikacje i materiały jemu poświęcone spośród innych tworzonych w ramach projektu DOKLIP. Ulotki i plakaty zapoczątkowały tę linię. Dominującym kolorem był na nich kolor zielony, a kłamra spinająca całość było hasło „Zielone Kociewie – szansą na lepszą przyszłość”. Oba materiały wydrukowane zostały w kolorystyce 4+0 (plakat) i 4+4 (ulotka). Plakat został wydrukowany w formacie B2, a ulotka B5. W obu materiałach nacisk jest położony na wyjaśnienie czym jest w porównaniu z gospodarką tradycyjną gospodarka niskowęglowa/niskoemisyjna i jakie są korzyści z transformacji w kierunku tej drugiej. Ulotki i plakaty stanowią załącznik do sprawozdania (zał. 20 – ulotka i 21 - plakat)

Sposób przygotowania

Ulotki projektu

Prace nad ulotkami ruszyły w marcu 2011 r. Główny ciężar przygotowania merytorycznego spoczywał na trzech ekspertach: ds. klimatu, ds. edukacji i koordynatorze projektu. Do końca czerwca trwały zarówno prace nad tekstami (również korekta), jak i – w późniejszym okresie – stroną graficzną, którą zajął się ekspert ds. promocji. W tym czasie przygotowano również stand, dzięki któremu możliwe było uniknięcie sytuacji w której ulotki trafiły w urządzie (jeden z kanałów dystrybucji ulotek) na stertę innych materiałów, a jednocześnie zyskano możliwość estetycznej ich ekspozycji.

Pierwszy nakład został wyczerpany już na wiosnę 2012 r. po wprowadzeniu niezbędnych poprawek w czerwcu tego roku gotowy był drugi nakład publikacji.

Trzeci nakład, po wprowadzeniu korekt aktualizacyjnych, został wydrukowany na wiosnę 2015 r.. Były one większe niż w przypadku drugiego nakładu, co wynikało z długości okresu jaki upłynął od drugiego nakładu. Z uwagi jednak na konieczność utrzymania wysokiej wiarygodności materiału zespół podjął decyzję o ich wprowadzeniu.

Plakaty projektu

Projekt plakatów, zgodnie z sugestiami zespołu, przygotowała ta sama firma, która tworzyła ulotki, co zapewniło spójność graficzną. Plakaty były gotowe w połowie lipca 2011 r. Plakaty trafiły następnie do magazynu skąd były dystrybuowane w miarę bieżących potrzeb.

Film szkoleniowy

(wszystko, co wiąże się z tym produktem zostało opisane w działaniu F4)

Raporty o stanie przygotowań lokalnych do zmian klimatu

Oba raporty ukazały się z opóźnieniem w stosunku do harmonogramu z wniosku. Złożyło się na to kilka przyczyn, ale najważniejsza z nich była wspólna dla obu: zdecydowanie wolniejsze od planowanego tempo działań LISO w zakresie wypełniania ankiet i przeprowadzania wywiadów. Ostatecznie raport otwarcia był przygotowany w listopadzie 2012 r. (plan – luty), a raport zamknięcia lipiec 2015 r. (plan – marzec). Należy jednak podkreślić, że opóźnienia te nie miały wpływu na osiągnięcie celów projektu.

Nad pierwszym raportem na etapie analizy danych prace prowadził głównie koordynator projektu z socjologiem. Pierwszy skupił się na analizie raportów LISO, drugi na analizie wywiadów. Następnym etapem były konsultacje z ekspertami ds. klimatu i ds. edukacji. Uzgodniono, że niezbędnym jest wprowadzenie dodatkowego komentarza ze strony eksperta ds. edukacji. Również w przypadku drugiego raportu ciężar analizy danych spoczywał na zewnętrznym ekspercie socjologu (ta samo osoba) i koordynatorze, przy współpracy ekspertów ds. klimatu i edukacji.

Raporty z obliczeń śladu węglowego

W tworzenie produktu zaangażowani byli głównie: koordynator projektu, ekspert ds. klimatu i eksperci zewnętrzni, a pomocniczo asystent projektu i ekspert ds. monitoringu, a przy dystrybucji ekspert ds. promocji.

Pierwsze 5 raportów z obliczeń śladu węglowego powstało w 2013 roku z 9 miesięcznym opóźnieniem w stosunku do założeń. Wyniki obliczeń były dostępne wcześniej, co umożliwiło ich wykorzystywanie podczas debat klimatycznych, a regionalne konferencje klimatyczne odbyły się po tym terminie. Warto podkreślić, że opóźnienie wynikało z konieczności zrewidowania pierwotnego pomysłu na redakcję raportów oraz czasu, który został poświęcony na żmudny proces ujednoczenia uzyskanych wyników.

Dodatkowo skierowano otrzymane projekty wydawnictw do weryfikacji przez odpowiednie starostwa powiatowe, które również zgłosiły swoje uwagi.

Dzięki pracom przeprowadzonym przy pierwszym liczeniu śladu węglowego działania związane z drugą edycją przebiegały zgodnie z wypracowanymi przy tej okazji procedurami. Dzięki czemu drugie 5 raportów z obliczeń śladu węglowego powstało terminowo. Obliczenia przez ekspertów zostały wykonane do końca 2014 roku. W I kwartale 2015 roku nastąpiła ich weryfikacja, a następnie w II kwartale skład tekstów raportów. Gotowe raporty zostały wydrukowane w lipcu 2015 roku.

Równoległe z drugim zestawem raportów z obliczeń śladu węglowego był składany i redagowany raport metodyczny, który powstał osobno. Przyczynę powstania osobnego raportu opisano wcześniej w niniejszym sprawozdaniu. Choć był on gotowy wcześniej podjęto decyzję o wydaniu go dopiero na koniec projektu. Było to spowodowane koniecznością zachowania spójności pomiędzy publikacjami.

Powiatowy Pakiet Klimatyczny

(Szczegółowy przebieg procesu powstawania PPK opisano w sprawozdaniu z działania C3)

Pilotażowy Program Niskowęglowego Rozwoju

Ponieważ publikacje były integralną częścią działania C7, które jest opisane w innym miejscu niniejszego sprawozdania, w tym akapicie wskazujemy, że proces tworzenia materiałów współgrał z kolejnymi etapami prac nad dokumentem. Czyli zainicjowane zostały podczas konferencji otwierającej prace nad Programem w październiku 2015 r., a jako gotowe materiały były po raz pierwszy dystrybuowane podczas konferencji zamykającej prace w czerwcu następnego roku. Pominąwszy wkład merytoryczny (treść publikacji) w tworzenie materiałów był odpowiedzialny za PPNR ekspert ze strony InE oraz specjalista ds. promocji (produkcja i rozpowszechnianie publikacji).

Ulotki i plakaty PPNR

Choć główny ciężar przygotowania materiału spoczywał na barkach eksperta ds. promocji to zawartość obu publikacji była konsultowana głównie z ekspertem ds. edukacji, ale również z innymi członkami zespołu. Prace nad materiałami trwały w II i III kwartale 2014 r..

Rezultaty

Ulotki projektu

W sumie zostało wydrukowanych 60 tys. sztuk ulotek (pierwszy nakład: 6 x 5 tys., dwa nakłady po 6 x 2,5 tys.). Ulotki były dystrybuowane za pośrednictwem: starostw powiatowych powiatów biorących udział w projekcie (wykorzystywano do tego wspomniane wcześniej standy), działaniach LISO związane z badaniami sondażowymi, podczas debat w powiatach i konferencji klimatycznych, innych wydarzeń w których brali udział przedstawiciele partnerów projektu.

Jak pokazały badania socjologiczne przeprowadzone w trakcie projektu, ulotki były jednym z najbardziej eksponowanych i widocznych działań promocyjnych projektu. Ponad 60% respondentów badania pod koniec projektu wskazało, że zetknęło się z ulotkami w starostwach powiatowych. Ulotki były aktywnie wykorzystywane przez powiaty w ich działaniach edukacyjnych, np. umieszczanie w gablotach informacyjnych, co świadczy o profesjonalnym ich przygotowaniu i wysokiej wartości merytorycznej.

Ulotki w formacie .pdf są dostępne na stronie projektu (kilkadziesiąt pobrań, ale tylko bieżącej wersji, z przyczyn technicznych liczba pobrań poprzednich wydań nie była monitorowana).

Plakaty projektu

Plakaty zostały wykorzystane podczas naboru MDK, kiedy to część z nich wysłano do wybranych uczelni wyższych w Polsce wraz z informacją o naborze kandydatów na MDK. Plakaty były rozsyłane do powiatów wraz z informacją zachęcającą do uczestnictwa w debacie klimatycznej oraz służyły także do sporządzania tablic kierujących uczestników debaty do odpowiednich pomieszczeń w budynkach, w których debaty miały miejsce.

Film szkoleniowy

(wszystko, co wiąże się z tym produktem zostało opisane w działaniu F4)

Raporty o stanie przygotowań lokalnych do zmian klimatu

Efektom końcowym działań, zarówno w przypadku raportu otwarcia, jak i raportu zamknięcia było 2100 egz. publikacji. O ile raport otwarcia był dystrybuowany zarówno podczas debat, bezpośrednich kontaktów z przedstawicielami samorządów, jak również drogą pocztową, to z uwagi na termin zakończenia projektu, raport zamknięcia był rozprowadzony głównie drogą pocztową w ramach wysyłki materiałów projektowych, która miała miejsce na zakończenie projektu. Trafiła w ten sposób m.in. do wszystkich powiatów w Polsce (powiaty biorące udział w projekcie dostały więcej egzemplarzy) oraz LISO i MDK.

Materiał w formacie .pdf jest dostępny na stronie projektu, ale z przyczyn technicznych liczba jego pobrań nie jest automatycznie zliczana.

Raporty z obliczeń śladu węglowego

W efekcie powstało 500 egz. 11 zeszytów. Pierwsza seria była rozpowszechniana wśród uczestników projektu i innych zainteresowanych poprzez bezpośrednią wysyłkę (do polskich powiatów) i dystrybuowana podczas regionalnych konferencji klimatycznych projektu. Druga seria obliczeń śladu węglowego wraz z zeszytem metodycznym była dystrybuowana głównie drogą pocztową w ramach wysyłki kończącej projekt.

Materiały w formacie .pdf są dostępne na stronie projektu (zeszyty z obliczeniami śladu były pobrane ok. 100 - 150 razy. Największym powodzeniem cieszy się metodyka pobrana nieco ponad 400 razy – dane z systemu CMS portalu chronmyklimat.pl). Dodatkowo na stronie projektu zostały udostępnione aktywne arkusze kalkulacyjne do wykonywania wyliczeń śladu węglowego (ponad 100 pobrań)

Powiatowy Pakiet Klimatyczny

PPK zostało wydane w ilości 2100 egzemplarzy i dystrybucja nastąpiła drogą pocztową i każdy powiat otrzymał pocztą egzemplarz wydawnictwa, a zapowiedź wysyłki do innych potencjalnych adresatów odbyła się drogą mailową. Następnie wysyłka odbywała się w miarę zainteresowania odbiorców.

Publikacja w formacie .pdf dostępna jest na stronie projektu, jednak przez dłuższy okres liczba pobrań z przyczyn technicznych nie była monitorowana. Od sierpnia 2015 r. ma 40 pobrań.

Pilotażowy Program Niskowęglowego Rozwoju

Ostatecznie zamiast jednej publikacji w nakładzie 6 000 egz. powstały trzy w nakładach: 1000 egz. (raport główny), 5000 egz. (skrót raportu) i 250 egz. (publikacja na potrzeby gmin), czyli w sumie 6250 egz.

Rozpowszechnienie każdego z tych wydawnictw odbyło się osobnymi kanałami dystrybucji. Główny raport został rozesłany do wszystkich powiatów w Polsce celem inspiracji decydentów do podobnych działań oraz do LISO i MDK (w ramach wysyłki kończącej działania projektowe). Raport gminny, wydrukowany w ilości 250 egz. został rozesłany do gmin w powiecie oraz osób, które były zaangażowane w tworzenie dokumentu głównego.

Raport skierowany do mieszkańców, w ilości 5000 egzemplarzy został rozpowszechniony poprzez usługę dystrybucji łącznie z jednym z dzienników ukazujących się na terenie powiatu.

Wszystkie publikacje dostępne są również na stronie projektu. Wersja pełna została pobrana prawie 250 razy, wersja skrócona prawie 150, a zeszyt gminny miał kilkadziesiąt pobrań.

Ulotki i plakaty PPNR

Materiały były dystrybuowane były przez cały okres tworzenia PPNR, ze szczególnym uwzględnieniem okresów poprzedzających spotkania związane z działaniami PPNR. Dystrybucja odbywała za pośrednictwem urzędów samorządowych i jednostek podległych urzędom samorządowym (powiatowym i gminnym).

Kontynuacja

Ulotki projektu

Niewielka liczba ulotek, która została (kilkaset) zostanie wykorzystana podczas najbliższych wydarzeń na których będzie obecny Instytut na rzecz Ekorozwoju.

Plakaty projektu

Plakaty zostały wykorzystane i nie przewiduje się kontynuacji tego działania.

Film szkoleniowy

(wszystko, co wiąże się z tym produktem zostało opisane w działaniu F4)

Raporty o stanie przygotowań lokalnych do zmian klimatu

Z uwagi na wyczerpanie obu nakładów nie są planowane dalsze działania.

Raporty z obliczeń śladu węglowego

Z uwagi na wyczerpanie obu nakładów nie są planowane dalsze działania.

Powiatowy Pakiet Klimatyczny

Publikacja spotkała się z olbrzymim zainteresowaniem i posiadamy jedynie egzemplarze okazowe w związku z czym nie przewidujemy dalszych działań.

Pilotażowy Program Niskowęglowego Rozwoju

Z uwagi na wyczerpanie nakładów nie ma planów, co do kontynuacji działań związanych z tym produktem.

Ulotki i plakaty PPNR

Z uwagi na w dużym stopniu wyczerpanie nakładów i dezaktualizację produkty nie będą dalej wykorzystywane.

F6. Publiczna kampania informacyjna

Opis produktu

Produktami działania były publikacje w mediach (gazety, czasopisma, serwisy internetowe komercyjne, publiczne, itp.) dotyczące projektu i z nim związane. Generalnie kampanię można podzielić na dwa zasadnicze nurty. Pierwszy dotyczył bezpośrednio projektu DOKLIP, a drugi związany był z działaniem C7, czyli stworzeniem Pilotażowego Programu Niskowęglowego Rozwoju powiatu starogardzkiego (PPNR).

Sposób przygotowania

Tempo, kierunki i nasilenie prowadzonych w ramach kampanii działań były bezpośrednio związane z realizowaniem kolejnych działań projektowych. Działanie rozpoczęto we wrześniu 2010 i trwało niemal do zakończenia projektu, tj. sierpnia 2015 r.

Publiczna kampania informacyjna nt. projektu zgodnie z harmonogramem miała się rozpocząć dopiero w IV kwartale 2011 roku. Jednakże ze względu na rozpoczęcie istotnych działań o charakterze ogólnopolskim, np.: rekrutacji powiatów oraz LISO, już od pierwszych miesięcy realizacji projektu, także kampania informacyjna rozpoczęła się od początku projektu. Szczegółową listę informacji rozpowszechnianych przez eksperta ds. promocji w okresie trwania działania zawiera załącznik do sprawozdania (zał. CD).

W części kampanii poświęconej bezpośrednio projektowi DOKLIP z uwagi na zasięg i dotarcie wykorzystano głównie współpracę z Polską Agencją Prasową.

W części związanej z tworzeniem PPNR skupiono się na współpracy z mediami regionalnymi, które były liderami zasięgu przy zachowaniu konkurencyjnych kosztów dotarcia. Miesięczne statystyki serwisu starogardgdanski.naszemiasto.pl to ponad 35 tysięcy UU (Unique Users) i ponad 600 tys. odsłon (dane wg Gemius Traffic). Dziennik Bałtycki to największy dziennik na Pomorzu z czytelnictwem na poziomie 268 tys. (dane Polskie Badania Czytelnictwa, wskaźnik CCS). „Rolnik Pomorski” to największy w regionie tytuł skierowany do sektora rolniczego z nakładem ok. 20 egz. i czytelnictwem na poziomie 50 tys. (dane wydawcy). „Dziennik Kociewski” to bezpłatny dodatek do weekendowego wydania „Dziennika Bałtyckiego”, co jest o tyle ważne, że wydanie weekendowe cieszy się większą popularnością od wydań w dni powszednie, co dodatkowo zwiększyło zasięg kampanii.

Jako kluczowe w kampanii związanej z DOKLIP wskazano następujące wydarzenia:

1. Informacje o kolejnych powiatach przystępujących do projektu DOKLIP (od 10 do 22.12.2010 roku oraz od 3 do 10.01.2011 roku). Wspólny tytuł informacji: Powiaty dbają o dobry klimat.
2. Rekrutacja LISO (03-04.2011 roku) Ogłoszenia prasowe i internetowe.
3. Opublikowanie informacji „Klimatyczna inicjatywa polskich powiatów” mającej na celów głównie promocję Deklaracji „Dobry klimat dla powiatów”. Była to pierwsza informacja prasowa, która została rozpowszechniona przez serwis samorządowy PAP na mocy zawartej w serwisem umowy promocyjnej. Kolejne informacje były już rozpowszechniane przez serwis PAP na mocy tej umowy, chyba, że były to informacje sporządzone jedynie dla potrzeb portalu chronmyklimat.pl.
4. I Samorządowa Konferencja Klimatyczna (dwie informacje w dniach 20.03 i 4.04.2012). W związku z konferencją została także zorganizowane spotkanie z prasą w dniu konferencji przed godziną jej rozpoczęcia o czy napisano szerzej w punkcie

4.1.14 raportu. Przed konferencją przygotowano także informację prasową po angielsku przesłaną do służb informacyjnych LIFE+.

5. Informacje prasowe wysyłane w związku debatami klimatycznymi, celem zaproszenia uczestników na spotkania lub pokazania relacji z debat klimatycznych. Informacje te były przesyłane od października 2012 do lutego 2013. Wiele tych informacji kierowanych było do zidentyfikowanych mediów lokalnych przez eksperta ds. promocji. Część z tych informacji (informacje dotyczące debat, w których brali udział pracownicy ZPP) publikował także Związek Powiatów Polskich na swojej stronie internetowej i w dzienniku „Warto wiedzieć”
6. Opublikowanie serii 4 wywiadów z osobami związanymi z projektem w serwisie PAP i poprzez mailing tego serwisu jako zachęta do zainteresowania się przyszłymi regionalnymi konferencjami klimatycznymi. Informacje te były publikowane: w maju i czerwcu 2013.
7. Opublikowanie serii wywiadów ze starostami aktywnymi w zakresie ochrony środowiska i działań niskoemisyjnych w danym województwie. Każdy wywiad był publikowany w terminie odbywania się konferencji regionalnej projektu w danym województwie w serwisie PAP. Wywiady były realizowane i publikowane od września 2013 do września 2014. Jednocześnie PAP zdecydował się także na bezpłatne, z własnej inicjatywy, publikowanie relacji z debat klimatycznych, które były regularnie po każdej konferencji umieszczane na portalu projektu.
8. Informacje prasowe związane z II konferencją klimatyczną projektu.

Rytm i intensywność działań kampanii związanej z PPNR wyznaczał postęp prac nad dokumentem:

1. Informacje o warsztatach i konferencjach (otwierającej i zamykającej prace nad PPNR) oraz konsultacjach publikowane były na portalach urzędów (powiatowych i gminnych)
2. Informacja o rozpoczęciu prac nad dokumentem (portal Kociewiak.pl.)
3. Publikacje dotyczące styczniowych warsztatów (Biuletyn Samorządowy Powiatu Starogardzkiego, reklama wizerunkowa wzorowana na plakacie dla PPNR w Dzienniku Bałtyckim, w bezpłatnej gazecie naszemiasto.pl, Rolnik Pomorski, tygodnik „Dziennik Kociewski”, portal www.starogardgdanski.naszemiasto.pl: reklama wizerunkowa + artykuł sponsorowany)
4. Materiały o charakterze edukacyjnym w formie wywiadów z ekspertami pracującymi nad PPNR + zaproszenie do konsultacji (Dziennik Bałtycki x3, bezpłatna gazeta naszemiasto.pl.) – marzec 2015 r.
5. Zaproszenie do konsultacji wersji roboczej programu: banner na www.starogardgdanski.naszemiasto.pl – marzec 2015 r.
6. Konferencja zamykająca zaproszenie – e-mailing (I część)
7. Zaproszenie do zapoznania się z materiałem końcowym (Dziennik Kociewski – artykuł i insert skrótu PPNR, gazeta naszemiasto.pl, banner na

www.starogardgdanski.naszemiasto.pl, II część e-mailingu, Rolnik Pomorski, gazeta Dzień Dobry Starogard)

O pracach nad PPNR informowały również portalkomunalny.pl i gramwzielone.pl.

Poza informacjami prasowymi przygotowano także materiał promocyjny dotyczący projektu do numeru czasopisma „Środowisko” rozpowszechnianego z okazji targów ekologicznych POLEKO w Poznaniu w listopadzie 2011, 2012 i 2013 roku.

Ponadto w ramach kampanii promocyjnej projekt DOKLIP był prezentowany publicznie w następujących miejscach:

1. Podczas spotkania informacyjnego LIFE+ zorganizowanego przez Komisję Europejską w Warszawie dnia 10.03.2010 – koordynator projektu
2. Podczas zebrania zespołu projektowego programu KLIMAT IMGW w Warszawie 15.03.2011 roku – koordynator projektu
3. Podczas Zgromadzenia Ogólnego Związku Powiatów Polskich w dniach 24-25.03.2011 – przemówienie eksperta ds. klimatu oraz stoisko projektu
4. Podczas Dnia Informacyjnego LIFE+ zorganizowanego przez współfinansującego projektu NFOŚiGW w Warszawie 5.04.2011 roku – koordynator projektu
5. Na zaproszenie starosty gliwickiego podczas posiedzenia zarządu Powiatu Gliwickiego z gościnnym udziałem wójtów gmin należących do powiatu w dniu 6.04.2011 roku – koordynator projektu. Prezentacja była związana z podróżą służbową.
6. Podczas konferencji naukowo-technicznej „IV konferencja transportu drogowego” w Legnicy 26.05.2011 roku, współorganizowanej przez Powiat Legnicki – koordynator projektu. Prezentacja była związana z podróżą służbową.
7. Podczas konferencji prezentującej wyniki projektu KLIMAT w Warszawie 13-14.12.2011 roku – ekspert ds. promocji
8. Podczas konferencji naukowo-technicznej „IV konferencja transportu drogowego” w Legnicy 31.05.2012 roku, współorganizowanej przez Powiat Legnicki – koordynator projektu. Prezentacja była związana z podróżą służbową.
9. Podczas debaty międzyszkolnej w Działdowie 13.04.2012 – koordynator projektu. Prezentacja była związana z podróżą służbową.
10. Podczas dnia informacyjnego LIFE+ w Warszawie 10.05.2012 roku – koordynator projektu.
11. Podczas Forum Ekoenergetycznego w Polkowicach 21.09.2012 roku – koordynator projektu. Prezentacja była związana z podróżą służbową.
12. Podczas Ekologicznego Kongresu Gospodarczego w Katowicach, w dniu 11 maja 2013 roku, gdzie przedstawiono wnioski z debat klimatycznych projektu DOKLIP.
13. Podczas spotkania organizacji AEIDL w Brukseli w dniu 13 czerwca 2013 roku, poświęconego zawiązaniu międzynarodowej współpracy pomiędzy liderami lokalnych projektów przyczyniających się do rozwiązania problemu zmian klimatu.

Rezultaty

Łącznie w części kampanii poświęconej bezpośrednio projektowi rozpowszechniono 60 informacji prasowych, w tym 26 jako informacje prasowe zamieszczone w serwisie samorządowym PAP, w stosunku do planowanych 30 sztuk depeszy PAP.

W części kampanii poświęconej PPNR łącznie rozpowszechniono 23 informacje prasowe wobec planowanych 6-7. Zespół projektowy przyjął za zasadną argumentację eksperta ds. promocji, że z uwagi na pionierski charakter materiału i konieczność nadania mu w oczach mieszkańców odpowiedniej wagi oraz włączenia ich w proces tworzenia należy zwiększyć liczbę przekazów promocyjnych.

Łącznie wygłoszono 13 prezentacji nt. projektu. Na koniec projektu brakło 2 prezentacji w stosunku do założonej liczby 15 prezentacji.

Kontynuacja

Kampania medialna na temat projektu zasadniczo się zakończyła. Jednak nadal w Internecie znajduje się strona internetowa projektu i można z niej czerpać informacje o jego przebiegu. Strona internetowa projektu będzie dostępna jeszcze przez co najmniej 5 lat wymagane umową. Prawdopodobnie okazjonalnie Fundacja będzie nawiązywać do rezultatów projektu DOKLIP, jeśli nadarzy się ku temu okazja w związku z innymi działaniami Fundacji. Z wieloma publikacjami, które ukazały się w Internecie nadal można się zapoznać.

Lista deliverables:

Dostarczone z Raportem wstępnym (Inception report):

1. Podręcznik badań sondażowych.
2. Raport z rekrutacji Lokalnych Inicjatorów Społeczeństwa Obywatelskiego.
3. Projekty graficzne ulotek projektu (6 sztuk) na CD.

Dostarczone z Raportem postępów 30 listopada 2012

1. Raport z rekrutacji MDK wraz z załącznikami
2. Ulotki projektu 6 rodzajów
3. Plakat projektu
4. Projekt deklaracji "Dobry klimat dla powiatów"
5. Film "Tydzień z dobrym klimatem" na CD
6. CD z prezentacjami z I Samorządowej Konferencji Klimatycznej
7. CD z prezentacjami ze spotkań z LISO
8. CD z prezentacjami ze spotkań z MDK
9. Notatki ze spotkań zespołu projektu oraz listy uczestników
10. Notatka ze spotkania Rady Projektu oraz listy uczestników
11. Listy osób ze spotkań z LISO
12. Lista zmian w grupie LISO i aktualna lista LISO
13. Listy osób ze spotkania z MDK i program spotkania
14. Lista osób z I Samorządowej Konferencji Klimatycznej i program konferencji
15. Lista osób ze spotkania w sprawie śladu węglowego w Warszawie i notatka
16. Zbiór raportów otwarcia LISO
17. Biuletyny projektu nr 1-7
18. Plik z listą zadań do przygotowania debat klimatycznych
19. Biuletyny wewnętrzne projektu nr 1-15
20. Lista działań LISO przeprowadzonych dzięki projektowi DOKLIP
21. **CD z załącznikami wymienionymi powyżej oraz dodatkowymi załącznikami:**
 - a) Tabela monitoringu postępu projektu – aktualna na 31.08.2011
 - b) Zdjęcia – Pictures in 4 folders
 - c) Skany wybranych wycinków prasowych o projekcie
 - d) Raport o stanie przygotowań lokalnych do zmian klimatu – wersja elektroniczna złożona do druku

Dostarczone z Raportem śródkresowym (MidTerm Report):

1. Notatki ze spotkań projektu od 09.2012 do 03.2013 wraz z listami obecności.
2. Notatka ze spotkania Rady Projektu 20.12.2012 oraz lista uczestników.
3. Tablica statystyki uczestnictwa w debatach klimatycznych.
4. Płyta CD z materiałami dla uczestników debat.
5. Przykładowa teczka z materiałami do debat klimatycznych.
6. Tablica podsumowująca udział zespołów MDK, ekspertów projektu i LISO w debatach.
7. Wybrane raporty z debat klimatycznych (pozostałe na CD).
8. Kopie przykładowych artykułów prasowych nt. debat klimatycznych
9. Biuletyny wewnętrzne projektu nr 15-18.
10. Biuletyn projektu nr 8.
11. Wypełniona tabela D wniosku (output indicators) na dzień 31.03.2013
12. Raport o stanie przygotowań lokalnych do zmian klimatu.
13. Raporty śladu węglowego dla 5 powiatów (wersja przesłana do drukarni).

14. Wstępne wnioski z realizacji debat klimatycznych przedstawione ministrowi środowiska.
15. Raporty z debat klimatycznych (zestaw 84 gotowych raportów).

Dostarczone z Raportem postępów (Progress Report) w 2014 roku:

1. Powiatowy Poradnik Klimatyczny – druk.
2. List ze Starogardu Gdańskiego w sprawie PPNR
3. Listy uczestników z 15 konferencji regionalnych
4. Notatki ze spotkań zespołu projektu oraz listy uczestników.
5. Notatka ze spotkania Rady Projektu oraz lista uczestników.
6. Lista osób ze spotkania z MDK w maju 2013.
7. Newslettery projektu nr 9-13.
8. Biuletyny wewnętrzne projektu nr 19-23.
9. Tabela monitoringu postępu projektu – aktualna na 31.03.2014.
10. Zdjęcia z regionalnych konferencji klimatycznych
11. Skany wybranych wycinków prasowych o projekcie.
12. Zbiór raportów po debatach LISO.
13. Raport ze wstępnego audytu zewnętrznego projektu.
14. Programy 15 konferencji regionalnych.

Załączniki do sprawozdania końcowego z projektu:

1. Sprawozdania ze spotkań zespołu od 30.03.2014 do końca projektu
2. Biuletyny wewnętrzne nr 24-28
3. After LIFE Communication Plan
4. Notatka z ostatniego spotkania Rady Projektu
5. Lista obecności i program szkolenia dla LISO z 2014 roku
6. Brakujące 8 raportów SZPNR
7. Program wyjazdu do Kornwalii, lista uczestników
8. Komplet prezentacji z konferencji regionalnych (CD)
9. Komplet materiałów z dodatkowych konwentów powiatów (listy gości, programy, prezentacje)
10. Prezentacje z II konferencji klimatycznej, lista uczestników
11. Projekt PPRN (w 3 różnych wersjach)
12. Listy gości ze spotkań PPNR i programy, zdjęcia
13. Wszystkie raporty zamknięcia
14. Drugi raport o stanie przygotowań lokalnych do zm. klimatu
15. Raport zbiorczy o wpływie debat lokalnych na powiaty
16. Raporty śladu węglowego pierwsze i drugie oraz raport metodyczny
17. Biuletyny projektu nr 14-20
18. Raport Laika
19. Ulotki projektu
20. Ulotki PPNR
21. Plakat PPNR
22. Tabele D – output indicators (aktualna na koniec projektu)
23. Certyfikat audytu zewnętrznego
24. Płyta CD z dodatkowymi załącznikami, m.in. zdjęciami, wycinkami prasowymi

5.3 Evaluation of Project Implementation

Ewaluuując działania projektu doszliśmy do wniosku, że następujące kampanie zostały zrealizowane poprawnie i nie zrealizowalibyśmy ich inaczej, czyli że metodyka ich wykonania była prawidłowa:

- Przygotowanie grupy Moderatorów Debat Klimatycznych i przeprowadzenie debat z ich pomocą (dwaj moderatorzy podczas każdej debaty), przy założeniu, że na każdej debacie jest obecny (a tak było!) ekspert projektu, który zawsze może służyć radą i pomocą dla uczestników projektu. Uczestnicy projektu byli bardzo zadowoleni z formy realizacji debat i zwykle wychodzili z debat z większym zaangażowaniem. W stosunku do kosztów debat ich efekt był bardzo dobry.
- Przygotowanie Powiatowego Pakietu Klimatycznego. Jakkolwiek przygotowanie tej publikacji trwało długo i zmieniała się koncepcja tego wydawnictwa, uważamy, że końcowy rezultat odpowiada zapotrzebowaniu, ponieważ było to najpopularniejsze wydawnictwo projektu, które prawdopodobnie mogłoby być wydane w większym nakładzie niż zakładano.
- Wyjazd studyjny do Wielkiej Brytanii. W realizacji tego działania wszystko przebiegło prawidłowo i jak się wydaje także dobór uczestników był prawidłowy, a program bardzo bogaty i ciekawy (dzięki uczestnictwu w projekcie partnera CEP). Koszty wyjazdu były utrzymane na niskim poziomie dzięki jego realizacji poza sezonem turystycznym w Kornwalii.
- I i II Samorządowe Konferencje Klimatyczne. Obydwie konferencje odbyły się w różnym układzie i charakterze oraz miały także różnych uczestników, jednak z obydwu tych wydarzeń pozostało wiele doświadczeń i kontaktów przydatnych realizatorom projektu i Fundacji po zakończeniu projektu. Konferencje bardzo ożywiały prowadzone działania i przyciągały uwagę świata zewnętrznego do projektu.
- Badania socjologiczne wśród liderów lokalnych. Opracowany schemat badań oraz otrzymane w wyniku badań wyniki były bardzo pożyteczne zespołowi projektu w przygotowaniu działań (po pierwszych badaniach), a następnie w ewaluacji projektu (po drugich badaniach). Schemat badań jest wykorzystywany w dalszych działaniach Fundacji.
- Przygotowanie filmu o dobrych przykładach działań niskoemisyjnych z Polski. Jakkolwiek jednorazowe koszty realizacji filmu nie były niskie, to osiągnięty wynik pod względem artystycznym i profesjonalnym oceniamy bardzo wysoko, zwłaszcza, że w Fundacji mamy obecnie porównanie z pracą innych zespołów reżysersko-realizatorskich.
- Obliczenia śladu węglowego. Był to mocny punkt projektu, dający dużo nowej wiedzy jego uczestnikom i władzom powiatów, niewątpliwie dobrze spełniający swój walor demonstracyjny. Ponieważ obliczenia tego typu były wykonywane po raz pierwszy w Polsce ich koszt był stosunkowo duży, ale wydaje się, że wyniki są satysfakcjonujące, możliwe do przeniesienia także w inne obszary działalności, np. do przemysłu, usług.
- Umieszczenie strony internetowej projektu, jako elementu większego portalu miało pozytywny wpływ na czytelność całego portalu chronmyklimat.pl. Jednocześnie udało się wzbogacić treści na portalu chronmyklimat.pl.
- Ulotki projektu, które udało się zrealizować w atrakcyjnej formie ze standem na poszczególne rodzaje ulotek, w atrakcyjnej szacie graficznej. Ulotki były, jak się okazało w badaniach sondażowych, co było zaskoczeniem dla zespołu realizującego projekt, jednym z najbardziej widocznych elementów projektu na poziomie lokalnym, a koszt ich realizacji był relatywnie niewielki.

Co do następujących działań projektu i ich funkcji we wniosku mamy uwagi:

- Debaty klimatyczne, jakkolwiek zostały dobrze zrealizowane, a ich wyniki rozesłane do władz powiatów to nie przyniosły ostatecznie oczekiwanego efektu w postaci wzrostu aktywności samorządów. Wydaje się, że brakło konsekwentnego działania wspólnego, bezpośrednio z powiatami lub uczestnikami debat po zamknięciu cyklu. Zespół bardziej skupił się na podsumowaniu wyników debat i ich upowszechnianiu z przestrzeni publicznej, niż na dyskutowaniu wyników w skali lokalnej. W realizację wyników debat słabo też włączyli się LISO, a społeczności internetowej zbyt mało było zachęt do działalności po debatach. Regionalne konferencje klimatyczne, kolejne działanie projektu, nie mogły pełnić tej roli.

- Działania LISO, choć zakończone pomyślnie, zrealizowaniem wszystkich produktowych założeń wniosku nastroczały wiele problemów zespołowi projektu. Z drugiej jednak strony nawiązane dzięki LISO kontakty lokalne są obecnie źródłem korzyści dla Fundacji oraz napawa optymizmem aktywność wybranych przedstawicieli grupy LISO. Oceniając negatywnie współpracę z LISO Fundacja zdecydowała się prowadzić badania sondażowe w drugim swoim projekcie LIFE+ przy współpracy profesjonalnej firmy, co wypadło znacznie lepiej i sprawniej i taniej, niż projekcie DOKLIP.

- Deklaracja DOKLIP oraz działania w ramach sieci powiatów (w tym konferencje regionalne) nie wypadły dobrze w podsumowaniu rezultatów projektu. Co prawda kilka elementów z tych działań pozostanie w pamięci i działaniach Związku Powiatów Polskich przez jakiś czas, ale działania te są jednymi z wielu wśród licznych działań tego stowarzyszenia i niestety pozostaje wrażenie, że nie są to działania traktowane jako ważne (zgodnie z deklaracjami z badań sondażowych, są równie ważne, jak inne problemy lokalne). W związku z tym formalnie sieć powiatów nie została zrealizowana, choć deklaracja DOKLIP pozwoliła skutecznie zidentyfikować potencjalnych liderów tej sieci. Kontakty z tymi liderami były zbyt rzadkie i zbyt rozproszone w projekcie, aby pchnąć działania sieci w bardziej konkretnym kierunku. Także dodatkowe konwenty powiatów nie poprawiły tego rezultatu.

- Pilotażowy Program Niskowęglowego Rozwoju. Wiele elementów tego działania przebiegło dobrze, ale pozostał niedosyt. Mimo iż powiat zdecydował się na przygotowanie PPNR władze powiatu bardzo opornie przyjmowały wnioski i proponowane przez zespół projektowy działania do realizacji przez powiat, mimo podejmowanych kilkakrotnie bezpośrednich prób wpływu (spotkania i prezentacje specjalnie dla zarządu powiatu). Nie mamy pewności, że PPNR będzie wdrażany w wybranym powiecie, choć na pewno były powiaty, w których proponowane działania byłyby zaakceptowane łatwiej.

- Społeczność internetowa LISO spełniła swoje zadanie w sensie technicznym, tzn. zgromadzone są tam archiwa dokumentów przygotowanych przez LISO. Wielu LISO prawdopodobnie wolałoby jednak tradycyjny kontakt mailowy. Jednak w sensie pobudzania aktywności LISO i uczestników społeczności do działania zespół projektu mógł uczynić dużo więcej. Nie udało się także wykorzystać platformy jako medium edukacyjnego dla LISO.

-

– Compare the results achieved against the objectives:

Task	Results foreseen in the revised proposal	Indicator	Ambition
A1	Osiągnięcie wszystkich najważniejszych rezultatów zgodnie ze streszczeniem wniosku Realizacja wszystkich działań we wniosku	- w 100% - w 50% Liczba zrealizowanych działań	45% 90% - wszystkie
<p>Achievement and realisation</p> <p>W streszczeniu wniosku podaliśmy 7 rezultatów, które uznaliśmy za kluczowe do pomyślnego zrealizowania projektu. Po realizacji projektu oceniamy, że udało nam się zrealizować w 100% 3 z tych siedmiu celów poprzez podpisanie przez 23 powiatu deklaracji DOKLIP, powiat realizujący PPNR oraz co najmniej 3 powiaty wykonujące obliczenia śladu węglowego na pewno realizują wydatki na cele ograniczenia emisji gazów cieplarnianych oraz zachęceno inne samorzady (np. 9 tych, które realizują z Fundacją Programy Gospodarki Niskoemisyjnej, lokalne inicjatywy, np. w Rososzy, gminy powiatu: Kaliska, Zblewo) do realizacji podobnych inicjatyw i użycia funduszy unijnych do realizacji zadań z zakresu ochrony klimatu. Możemy mówić, że co najmniej w 50% zrealizowaliśmy cel w zakresie redukcji emisji CO2 przez powiaty objęte obliczeniami śladu węglowego, a także cel zwiększenia liczby członków Koalicji Klimatycznej. Niestety nie byliśmy w stanie w pełni ocenić na koniec projektu realizacji dwóch celów: umieszczenia ochrony klimatu w dokumentach strategicznych samorządów uczestniczących w projekcie oraz samorządu, z którym przygotowaliśmy PPNR (samorząd ten jeszcze nie aktualizował dokumentów po stworzeniu PPNR). Na pewno zrealizowano także wszystkie 26 działań z wniosku, co dokumentujemy w tym sprawozdaniu.</p>			
A2	Brak opóźnień	- liczba zgodnie z harmonogramem - maksymalne opóźnienie	98% 1 miesiąc
<p>Achievement and realisation</p> <p>Mimo ambicji określonej na początku projektu, mniej niż 98% działań projektu zrealizowano zgodnie z harmonogramem. Kilka działań doznało opóźnień, w tym znacznych, czyli nawet półrocznych. Największe, kilkumiesięczne, opóźnienia nastąpiły w przygotowaniu PPK (działanie C3), przygotowaniu obliczeń śladu węglowego i raportów z obliczeń (działanie E3), przygotowaniu PPNR (działanie C7). Mniejsze opóźnienia były związane także z realizacją raportów monitoringowych przez LISO (działanie E1), wyjazdem studyjnym (działanie C5), przygotowaniem filmu edukacyjnego (działanie F4), realizacją regionalnych</p>			

konferencji klimatycznych (działanie C6). To aż 7 z 26 działań projektu (ponad 25%). Jednakże mimo opóźnień powiązane ze sobą działania udało się wykonać poprawnie, z dobrym skutkiem wypełniając cele projektu. Terminowo realizowane były tak kluczowe i pracochłonne elementy projektu jak debaty klimatyczne (działanie C4), nabór LISO (działanie B2) i nabór MDK (działanie B3) oraz szkolenia dla obydwu grup (działania C1 i C2) i Rada Projektu (działanie A5). Co warto podkreślić w zakresie realizacji działania A2 dobrze funkcjonowała archiwizacja informacji o rezultatach projektu, które gromadzone były w specjalnym pliku rejestrującym wybrane rezultaty nawet z częstotliwością miesięczną i do których na bieżąco był dobry dostęp w celu sporządzania np. raportów z projektu. W realizacji projektu i rejestrowaniu przepływów finansowych z nim związanych pomogła także kwartalna sprawozdawczość przygotowywana dla potrzeb współfinansującego projektu Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

A3	Poprawne raporty	-liczba poprawek audytora	
----	------------------	---------------------------	--

Achievement and realisation

Na koniec projektu już wiemy, że nasze raporty nie były idealne i audytorzy znaleźli w nich błędy, które wymagały naszej korekty. Jednakże błędów tych nie było wiele i stosunkowo łatwo było je poprawić.

A4	Zdobycie środków na dalsze działania	- liczba złożonych wniosków z użyciem AFTER - liczba dotacji - wysokość przyznanych środków	3-5 wniosków 1 dotacja
----	--------------------------------------	---	-------------------------------

Achievement and realisation

Już w trakcie realizacji projektu w roku 2014, zanim powstał AFTER Life Communication Plan zespół projektu czynił zabiegi na rzecz pozyskania środków na kontynuację i waloryzację działań projektu. Złożono dotychczas 5 wniosków mających na celu prolongatę dorobku DOKLIP.

W 2014 roku złożono 2 wnioski na wsparcie procesu powstawania PPNR i dalsze wykorzystanie jego dorobku. Jeden z tych projektów uzyskał dofinansowanie (łącznie wartość projektu 327250,00 zł) projektu i był realizowany równolegle z tworzeniem PPNR w 4 gminach powiatu starogardzkiego wpływając na uszczegółowienie i większe uwrażliwienie gmin tego powiatu na zagadnienie niskoemisyjności i ochrony klimatu. Drugi wniosek, złożony wspólnie z lokalnym ośrodkiem doradztwa rolniczego, nie otrzymał wsparcia i nie był dalej realizowany. W 2014 roku w partnerstwie z PKE Okręg Mazowiecki powstał także wniosek na kontrolę działalności gmin w obszarze gospodarki niskoemisyjnej, którego częścią jest wykorzystanie LISO z projektu DOKLIP, do realizacji działań kontrolnych. Z tego wniosku Fundacja uzyskała ok. 80000 zł dotacji na własne działania.

W 2015 roku złożono 2 wnioski, które miały na celu utrzymanie kontaktu z LISO poprzez realizację m.in. na ich rzecz tzw.: inicjatyw lokalnych oraz przedłużenie dorobku portalu chronmyklimat.pl. Na Obydwa wnioski udało się pozyskać finansowanie na łączną kwotę ponad 1 000 000 zł.

Po powstaniu AFTER LIFE Communication Plan nie złożono póki co wniosku bezpośrednio związanego z kontynuacją działań projektu, co było związane m.in. z

tym, że od lipca 2015 roku w Polsce właściwie nie było nadających się do realizacji zapisów Planu konkursów na projekty. Jednak wykorzystywano Plan do zachęcenia prywatnych firm do wsparcia wybranych procesów zainicjowanych m.in. w trakcie tworzenia PPNR w powiecie starogardzkim. Rozmowy toczyły się m.in. z firmą Saint Gobain. Także dorobek projektu został wykorzystany w procesie tworzenia 9 Planów Gospodarki Niskoemisyjnej dla gmin, które zdecydowały się na współpracę z Fundacją w tym zakresie. Jedną z tych gmin było Miasto Starogard Gdański, a więc stolica powiatu starogardzkiego, w którym przygotowywano PPNR. W planie tej gminy znajdują się m.in. działania na rzecz niskoemisyjności prowadzone przez Starostwo powiatowe na terenie miasta.

Reasumując AFTER Life Communication Plan przyczynił się do pozyskania pewnych środków finansowych na działalność Fundacji związanych z działaniami DOKLIP, choć nie kontynuujących tych działań bezpośrednio.

A5	Zapobieganie zagrożeniom projektu	- procent przewyższonych zagrożeń - liczba przewyższonych zagrożeń	100%
----	-----------------------------------	---	------

Achievement and realisation

Na etapie wniosku projektowego zidentyfikowano 12 ryzyk, w których przewyżczeniu mogła pomóc Rada Projektu. W swojej działalności rada zajmowała się: rekrutacją LISO, deklaracją DOKLIP, debatami klimatycznymi, konferencjami regionalnymi, przygotowaniem PPNR, After LIFE Communication Plan. Rekomendacje Rady dotyczyły zatem tych kwestii i według naszej własnej analizy część z tych rekomendacji przyczyniła się do przewyżczenia przynajmniej 5 ryzyk. Debaty klimatyczne cieszyły się zadowalającą frekwencją i kompleksową reprezentacją interesariuszy, deklarację DOKLIP podpisało więcej powiatów niż oczekiwaliśmy, PPNR udało się pomyślnie przygotować z udziałem społecznym na oczekiwanym przez nas poziomie. Co prawda kilka ryzyk opisanych we wniosku ziściło się, m.in. rezygnacja LISO z pracy w trakcie projektu, niewystarczająca liczba odpowiednich kandydatów na LISO, niskie zainteresowanie działaniami aktywizującymi, ale nie można tego uznać za słabe działanie Rady projekty, gdyż tylko 2 z tych ryzyk Rada miała szansę dostrzec i zauważyć omawiając proponowane jej do dyskusji tematy. Bazując na tych wynikach uważamy, że Rada Projektu przyczyniła się pozytywnie do jego realizacji. Zaryzykujemy stwierdzenie, że posiedzenia i opinie tego typu ciała doradczego, złożonego z osób nie związanych bezpośrednio z organizacjami realizującymi projekt, działają mobilizująco na zespół projektu i mogłyby być organizowane częściej niż w DOKLIP-ie, gdzie Rada spotykała się tylko raz na rok.

B1	Poprawne przeprowadzenie działania E1	- ilość poprawnych badań sondażowych - procent poprawnych badań sondażowych	
----	---------------------------------------	--	--

Achievement and realisation

Procent poprawnie wykonanych badań sondażowych przez LISO w stosunku do założonej liczby wywiadów – I badanie (108 powiatów, 643 wywiady) – 99%, II badanie (110 powiatów, 642 wywiady) - 97,27%. Na podstawie uzyskanych

wyników liczbowych i procentowych oceniamy, że poprawność wykonanych badan jest bardzo wysoka, a więc ich przygotowanie poprzez zastosowanie podręcznika było wysokiej jakości.			
B2	Poprawne przeprowadzenie działania E1	- liczba zmian personalnych LISO w trakcie projektu - liczba zidentyfikowanych osób działających lokalnie na rzecz klimatu	0
<p>Achievement and realisation</p> <p>W trakcie projektu wystąpiły łącznie 77 zmiany personalne na pozycji LISO (2011 – 32; 2012 – 7; 2013 – 2; 2014 – 36). To bardzo duża liczba zmian w stosunku do ambicji i oczekiwań zespołu projektowego. Bezpośrednia współpraca z LISO, utrzymanie ich zainteresowania projektem okazała się bardzo wymagającym i trudnym zadaniem, choć aż 63 osoby współpracowały od początku do końca trwania projektu monitorując działania 73 powiatów. Około połowa tych stale współpracujących osób była dość silnie zainteresowana współpracą z Fundacją, nie tylko przy okazji projektu DOKLIP i pozostała nią zainteresowana mimo zakończenia projektu, co jest niezamierzonym pozytywnym osiągnięciem Fundacji. Osoby, które stale współpracowały z Fundacją najczęściej prowadzą aktywną lokalną działalność prośrodowiskową, w tym proklimatyczną, którą Fundacja postanowiła wesprzeć uzyskując grant na tzw.: inicjatywy lokalne, czyli niewielkie inwestycje prośrodowiskowe realizowane na wniosek mieszkańców. Z możliwości realizowania takich inicjatyw w kilku (3) przypadkach skorzystali LISO projektu DOKLIP, a także MDK (1), lub osoby przez LISO zachęczone do zgłoszenia inicjatywy (2). Ogółem jest realizowanych 15 takich inicjatyw. Kiloro LISO współpracuje także z Fundacją przy realizacji projektu polegającego na kontroli Planów Gospodarki Niskoemisyjnej przygotowywanych przez gminy (Fundacja jest partnerem tego projektu, realizowanego przez lidera PKE Okręg Mazowiecki). Ta aktywna grupa LISO pozostała zatem z Fundacją znacznie dłużej, niż projekt DOKLIP, co pozwala powiedzieć, że cały wysiłek związany z rekrutacją całej grupy LISO mimo wszystko się opłacił.</p> <p>Liczba zidentyfikowanych lokalnie osób działających na rzecz klimatu to liczba wszystkich tych, którzy w ciągu projektu zgłaszali się do fundacji w celu objęcia funkcji LISO. Nie posiadamy dokładnej liczby tych osób, ale było ich ponad 300.</p>			
B3	Poprawne przeprowadzenie C4 Identyfikacja bazy młodych pracowników	- liczba zmian MDK - wysoka ocena pracy MDK - liczba zidentyfikowanych młodych naukowców interesujących się zmianami klimatu	0
<p>Achievement and realisation</p> <p>Grupa MDK to bardzo pozytywny punkt projektu. Żaden z wybranych MDK nie został wymieniony w trakcie realizacji zadań projektowych, prawie wszyscy wybrani MDK uczestniczyli w działaniach projektowych w tej roli. Osiągnięto wskaźnik zmian MDK na poziomie 0.</p> <p>Natomiast pracę MDK oceniono podczas debat klimatycznych. W ankietach w skali od 1 (najniższa ocena) do 5 (najwyższa ocena) praca moderatorów uzyskała ocenę 5 w 68%, ocenę 4 w 26%, a więc bardzo wysoką.</p>			

W trakcie naboru MDK do projektu zidentyfikowano 94 osoby, młodych naukowców zainteresowanych zmianami klimatu.			
C1	Nawiązanie kontaktów pomiędzy LISO	- liczba nowych kontaktów pomiędzy LISO - procent LISO podtrzymujących kontakty (ankiety po wykonaniu E1)	3 nowe kontakty na 1 LISO 15-25% deklarujących podtrzymanie kontaktów
	Wzrost chęci działania na rzecz klimatu	Z ankiet po zadaniu C1 – wzrost chęci działania	30-40% deklarujących wzrost chęci działania
<p>Achievement and realisation</p> <p>Zgodnie z odpowiedziami udzielonymi w ankietach ewaluacyjnych spotkań edukacyjnych dla LISO na 1 LISO przypadało średnio 6-7 nowych kontaktów (średnia z udzielonych w ankiecie ewaluacyjnej odpowiedzi na pytanie „Z iloma innymi LISO nawiązałeś kontakt merytoryczny na tym spotkaniu?” wyniosła 6,53. Analizowano ankiety z 7 szkoleń (nie analizowano szkolenia 26.08.2011 w InE, w którym uczestniczyły 3 osoby).</p> <p>Podtrzymywanie kontaktów w ankietach ewaluacyjnych wypełnianych po spotkaniach edukacyjnych deklarowało niemal 96% LISO (średnio z 4-5 osobami każdy z LISO deklarował podtrzymywanie kontaktów).</p> <p>Ponad 84% LISO odpowiedziało pozytywnie na pytanie „Jak uważasz, czy Twój udział w tym spotkaniu zmotywował Cię i zachęcił do działania na rzecz ochrony klimatu, czy też nie?”</p> <p>Pozostaje jeszcze kwestia weryfikacji rezultatu dotyczącego utrzymania aktywności i kontaktów pomiędzy LISO po zawiązaniu sieci. Wiadomo, że niektórzy LISO wykorzystali już fakt uczestniczenia w projekcie do rozwoju własnej działalności związanej z ochroną klimatu, np.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - LISO z powiatu działdowskiego będący nauczycielem wzmógł działania edukacyjne skierowane do swoich uczniów związane z ochroną klimatu organizując m.in. szkolną debatę klimatyczną i zapraszając na nią koordynatora projektu, a także reprezentantów władz powiatu; - LISO z powiatu pińczowskiego założyła blog ekologiczny opisujący jej własne działania, a także wybrane działania projektu, a blog ten wygrał konkurs Ministerstwa Środowiska na najlepsze eko-hobby w 2012 roku; - LISO z powiatu buskiego będąca dziennikarką wykorzystała motywy projektu do kilku swoich audycji radiowych oraz uczestnicząc w konkursach dziennikarskich na artykuły prasowe i zdobyła m.in. nagrodę dla dziennikarzy polskich i polonijnych „Mądre korzystanie z zasobów przyrody” organizowany pod patronatem Stanisława Gawłowskiego Sekretarza w Ministerstwie Środowiska z artykuł „Klimat w głowie”. <p>Podsumowując oczekiwane rezultaty projektu zmierzone założonymi w tym celu wskaźnikami wykazują pozytywną realizację tego działania.</p>			
C2	Wzrost wiedzy o zmianach klimatu Wzrost chęci do	Wyniki tekstów MDK ze szkolenia Procent deklarujących	- 50% MDK

	działania	wzrost	deklarujących wzrost chęci działania
<p>Achievement and realisation</p> <p>Dla kandydatów na MDK przygotowano i przeprowadzono test wiedzy ogólnej nt. zmian klimatu pierwszego i ostatniego dnia szkolenia. Przed rozpoczęciem szkoleń udzielono 73,4% poprawnych odpowiedzi. Po przebyciu szkolenia było 81,1% poprawnych odpowiedzi.</p> <p>Zgodnie z ankietami po szkoleniu dla MDK 91% kandydatów na MDK zadeklarowało wzrost chęci działania na rzecz ochrony klimatu (Na pytanie ankietowe: Jak uważasz, czy Twój udział w tym szkoleniu zmotywował Cię i zachęcił do działania na rzecz ochrony klimatu, czy też nie? - 22 osoby spośród 24 odpowiedziało „Tak, zachęcił”), a więc przekroczone zakładają ambicję na początku projektu, która wynosiła 50%.</p> <p>Ewaluacja tego działania projektu wypadła pozytywnie.</p>			
C3	Zachęcenie samorządów spoza objętych projektem Zwiększenie świadomości	Liczba pisemnie zainteresowanych Listy od czytelników	3-5 listów 3-5 listów
<p>Achievement and realisation</p> <p>Powiatowy Pakiet Klimatyczny cieszył się największym zainteresowaniem interesariuszy projektu w stosunku do innych publikacji projektu. PPK jest publikacją, o którą przez pewien czas po opublikowaniu aktywnie dopominano się (głównie droga mailową) i tym samym nakład PPK rozszedł się niemalże w całości pozostawiając zespołowi ledwie kilka egzemplarzy do celów sprawozdawczych i archiwalnych. Zatem możemy potwierdzić, że otrzymaliśmy ponad 5 listów od osób zainteresowanych tą publikacją, natomiast nie możemy potwierdzić, aby zgłosili się do nas czytelnicy tej publikacji z jakimikolwiek prośbami czy postulatami – takich listów nie odnotowaliśmy. Wydaje się jednak, że tego typu publikacja, choć wydana z opóźnieniem, w pełni spełniła oczekiwania co do jej roli w przekazaniu wiedzy i uaktywnieniu samorządów spoza tych objętych projektem.</p>			
C4	Ujmowanie przez samorządu lokalne uczestniczące w działaniu C4 kwestii ochrony klimatu jako istotnego problemu w strategicznych dokumentach programowych Przystępowanie samorządów lokalnych uczestniczących w działaniu C4 do sieci	- liczba strategicznych dokumentów w których ujęto problem ochrony klimatu - liczba samorządów lokalnych, które zauważyły problem ochrony klimatu w strategicznych dokumentach programowych liczba samorządów wstępujących do sieci „Dobry klimat dla powiatów” - liczba samorządów	30-40 5-10 5-10

	instytucji mających na celu ochronę klimatu o deklarujących konkretne cele w zakresie redukcji emisji CO2	lokalnych wstępujących do „Convenant of mayors” - liczba samorządów lokalnych wstępujących do „Climate Alliance”	2-3
	Wzmocnienie Koalicji Klimatycznej	- liczba nowych członków zwykłych Koalicji Klimatycznej	2-3
		- liczba nowych członków obserwatorów Koalicji	3-5
	Wzrost aktywności samorządów lokalnych na rzecz ochrony klimatu	- zmiana liczby samorządów lokalnych podejmujących działania na rzecz ochrony klimatu pomiędzy raportem początkowym i końcowym LISO (działanie E1)	+5-10%
		- zmiana liczby inicjatyw/inwestycji podejmowanych w samorządach lokalnych na rzecz ochrony klimatu pomiędzy raportem początkowym i końcowym LISO (działanie E1)	+3-5%
	Wzrost świadomości lokalnych liderów na temat konieczności ochrony klimatu i adaptacji do jego zmian	- zmiana liczby osób wśród badanych przez LISO wykazujących dużą wiedzę w zakresie zmian klimatu pomiędzy raportem wstępnym a raportem końcowym LISO (działanie E1)	+10-15%

Achievement and realisation

Opierając się na informacjach zawartych w raportach LISO z okresu po debatach klimatycznych można uznać, że w 19 przypadkach samorządów wyniki debaty miały wpływ lub zadeklarowano, że będą miały wpływ na zapisy w dokumentach strategicznych takich jak Strategia Rozwoju Powiatu czy Program Ochrony Środowiska. Niepewność co do zastosowania wyników debaty odnotowano dla 44 samorządów, a dla 20 przypadków stwierdzono, że nie będzie takiego

wykorzystania. Niestety analizy raportów zamknięcia LISO nie dały odpowiedzi na pytanie czy projekt przeniósł się na częstsze ujmowanie tematu ochrony klimatu w dokumentach strategicznych samorządu. Jako usprawiedliwienie warto przytoczyć fragment raportu zbiorczego: „W wielu powiatach od momentu przygotowania trzy lata temu raportu otwarcia nie zostały uchwalone żadne nowe programy oraz strategie związane z szeroko rozumiana ochroną klimatu.” Natomiast w momencie, gdy raporty zamknięcia były przygotowywane wiele gmin w Polsce było na etapie przygotowywania tzw.: Planów Gospodarki Niskoemisyjnej, które do zagadnienia ochrony klimatu bezpośrednio się odnoszą.

Do sieci DOKLIP przystąpiły w trakcie projektu 23 starostwa powiatowe, czyli ponad dwukrotnie przekroczono ambicję z początku projektu. Szeroki odzew na krajową deklarację dotyczącą ochrony klimatu nie przeniósł się jednak na szersze przystępowania samorządów do innych międzynarodowych inicjatyw klimatycznych. Mimo, iż w prezentacji na regionalnych konferencjach klimatycznych bezpośrednio pokazywaliśmy możliwości uczestnictwa w różnych europejskich i krajowych inicjatywach samorządowych DOKLIP nie przyczynił się do poszerzenia grupy członków Konwentu Burmistrzów czy stowarzyszenia Climate Alliance.

Od momentu rozpoczęcia projektu do jego zakończenia liczba członków Koalicji Klimatycznej wzrosła o 2 organizacje, w tym jedną (PKE Okręg Świętokrzyski), która przystąpiła do Koalicji dzięki aktywnemu uczestnictwu osób z tej organizacji w charakterze LISO w projekcie. Dzięki projektowi możliwości działania Koalicji Klimatycznej znacząco wzrosły. Za pośrednictwem Fundacji i jej projektu Koalicja zyskała możliwość bardziej bezpośredniego kontaktu z samorządami, które w niektórych przypadkach popierały działania Koalicji, szczególnie na rzecz OZE i ustaw wspierający rozwój OZE w Polsce.

Na podstawie sporządzonego sprawozdania zbiorczego z raportów zamknięcia LISO trudno wyrobić sobie właściwy pogląd na kwestię zwiększenia się aktywności samorządów lokalnych na rzecz ochrony klimatu. Na pewno samorządy były i są zainteresowane dofinansowaniem działań w zakresie OZE, termomodernizacji czy efektywności energetycznej ze środków zewnętrznych, a tych w nowej perspektywie jest dużo, co podkreślaliśmy podczas regionalnych konferencji klimatycznych i samorządy, w tym starostwa powiatowe, będą takie projekty przygotowywały, ale od końca projektu nie było wiadomo dokładnie ile i jakie. Jednak całkowicie obok projektu znacznie wzrosła aktywność samorządów gminnych, za sprawą wprowadzenia obowiązku posiadania Planów Gospodarki Niskoemisyjnej.

Trudno też na podstawie badań socjologicznych wśród grupy docelowej projektu uchwycić zmianę świadomości lokalnych liderów na temat konieczności podejmowania działań w zakresie ochrony klimatu i to aż o 10-15% jak ambitnie zakładaliśmy w roku 2010. Najbardziej istotne problemy w środowisku przyrodniczym na końcu i początku projektu uszeregowane zostały przez respondentów w tej samej kolejności z podobnymi procentami odpowiedzi. Względna ważność ochrony klimatu wobec innych problemów powiatu pozostała procentowo na takim samym poziomie (nawet z lekką tendencją do obniżenia się wagi problemu ochrony klimatu). Ocena świadomości mieszkańców w zakresie ochrony klimatu także wykazuje zmianę trendu na bardziej negatywną. Wydaje się więc, że w tym zakresie projekt poniósł porażkę, zwłaszcza, iż specjalnie badania socjologiczne przeprowadzono przed wyborami samorządowymi w roku 2014, aby uzyskać odpowiedzi od w miarę możliwości tych samych respondentów co 3 lata

wcześniej.			
C5	Wzrost wiedzy uczestników wyjazdu	- liczba osób deklarujących wzrost wiedzy	3-5 osób
	Zachęcenie do realizowania rozwiązań brytyjskich	- liczba osób deklarujących chęć realizowania brytyjskich rozwiązań	5-8 osób
	Zachęcenie do aktywniejszego działania na rzecz ochrony	- Procent uczestników wyjazdu	7-12 osób
<p>Achievement and realisation</p> <p>Wyjazd studyjny do Kornwalii był pozytywnym elementem projektu i został oceniony pozytywnie przez jego uczestników. Ankieta oceniająca to zadanie wykazuje, że zakładane ambicje projektu w zakresie rezultatów zostały osiągnięte. Wszystkie osoby uczestniczące w wyjeździe przyznały, że wzbogacił on je w wiedzę o możliwościach działań w zakresie ochrony klimatu. W skali od 1 do 10 uczestnicy wyjazdu większość pokazywanych atrakcji ocenili jako możliwe do przełożenia na grunt polski (oceny od 6,4 do 8,1) oraz wartościowe i inspirujące (oceny od 8,6 do 9,8). Tylko jedna z 17 osób odpowiadających na ankietę miała problemy ze stwierdzeniem, czy wyjazd zachęcił ją do aktywniejszego działania na rzecz ochrony klimatu, pozostałe potwierdziły, że tak.</p>			
C6	Przyjęcie przez niektóre samorządy deklaracji „Dobry Klimat dla Powiatów” zawierającej konkretny cel w zakresie redukcji emisji CO ₂	- liczba samorządów przyjmujących deklarację - wielkość celu redukcji emisji CO ₂ przyjęta w deklaracji	5-10 (było 23) Redukcja 5%
	Ujmowanie przez samorządy lokalne nie uczestniczące w działaniu C4 kwestii ochrony klimatu jako istotnego problemu w strategicznych dokumentach programowych	liczba strategicznych dokumentów programowych w których ujęto problem ochrony klimatu - liczba samorządów lokalnych, które zauważyły problem ochrony klimatu w dokumentach programowych	10-15 3-5
	Przystępowanie samorządów	liczba samorządów wstępujących do sieci	3-5

	<p>lokalnych nie uczestniczących w działaniu C4 do sieci instytucji mających na celu ochronę klimatu o deklarujących konkretne cele w zakresie redukcji emisji CO2</p> <p>Zachęcenie uczestników konferencji do aktywniejszego działania na rzecz ochrony klimatu</p>	<p>„Dobry klimat dla powiatów” - liczba samorządów lokalnych wstępujących do „Convenant of mayors” - liczba samorządów lokalnych wstępujących do „Climate Alliance”</p> <p>- procent uczestników konferencji deklarujących wzrost chęci działania na rzecz ochrony klimatu</p>	<p>1-3</p> <p>20-30% osób</p>
<p>Achievement and realisation</p> <p>Zaproponowane we wniosku rezultaty działania C6 były bardzo rozbudowane, ale też częściowo pokrywały się z proponowanymi rezultatami działania C4. W tym miejscu omawiamy jedynie rezultaty, których nie omówiliśmy przy okazji opisu rezultatów do działania C4, gdzie podaliśmy informacje o ujmowaniu przez samorządy ochrony klimatu w dokumentach strategicznych oraz przystępowaniu samorządów do sieci i instytucji mających na celu ochronę klimatu. Poniżej oceniamy przyjęcie przez samorządy deklaracji DOKLIP oraz wpływ konferencji na aktywność ich uczestników w zakresie ochrony klimatu.</p> <p>We wniosku projektowym zakładaliśmy, że tylko maksymalnie 10 samorządów zdecyduje się na podpisanie deklaracji DOKLIP, tymczasem udało się zachęcić do tego aż 23 samorządy powiatowe. To niewątpliwy sukces projektu, który tonować może tylko fakt, iż nie udało się stworzyć systemu, który utrzymałby te zobowiązania w mocy po zakończeniu projektu. Konferencje regionalne, mimo dyskusji prowadzonej wokół tego tematu, nie przyniosły konstruktywnych propozycji w tym zakresie. Obecnie jedynym gwarantem funkcjonowania deklaracji jest Związek Powiatów Polskich, który prowadzi coroczny ranking samorządów, a w nim ocenia m.in. fakt podpisania przez samorządy deklaracji DOKLIP (co roku ten fakt jest oceniany na nowo) i realizowania działań niskoemisyjnych. W 2014 i 2015 roku deklarację DOKLIP miały podpisać samorządy z czołówki rankingu ZPP, m.in. powiaty suski czy kwidziński.</p> <p>Deklaracji DOKLIP zawiera 20% cel redukcji emisji gazów cieplarnianych w stosunku do roku 2005, a więc jest to cel większy niż 5% określony jako ambicja realizatorów projektu.</p> <p>Z podsumowania ankiet konferencji realizowanych w ramach tego działania wynika, że na I konferencji klimatycznej ok. 80% osób uzyskało nowe informacje, a ponadto 70% nowe przydatne informacje na temat zmian klimatu, więc można przypuszczać, że poczuło się zachęconych do aktywności na rzecz ochrony klimatu</p>			
C7	Ujmowanie przez samorząd lokalny uczestniczący w	- liczba strategicznych dokumentów programowych powstałych/nowelizowanych	- wszystkie nowe dokumenty tej jednostki

	działaniu C7 kwestii ochrony klimatu jako istotnego problemu w strategicznych dokumentach programowych	w trakcie trwania projektu, w których ujęto problem ochrony klimatu	samorządowej
	Podjęcie konkretnych działań przez samorząd lokalny uczestniczących w działaniu C7 na rzecz ochrony klimatu	- procentowy udział środków finansowych w Wieloletnim Planie Inwestycyjnym (WPI) samorządu lokalnego przeznaczonych na działania na rzecz ochrony klimatu - szacunkowe ograniczenie tempa wzrostu emisji CO ₂ na danym obszarze w wyniku realizacji inwestycji zawartych w WPI samorządu lokalnego	
	Zachęcenie mieszkańców miasta do aktywniejszego działania na rzecz ochrony klimatu	procent uczestników spotkań konsultacyjnych PPNR deklarujących wzrost chęci działania	15-30% osób

Achievement and realisation

Powiat Starogardzki, w którym przygotowywany był PPNR, nie posiada wiele dokumentów strategicznych. Główne dwa obowiązkowe dokumenty to Strategia Rozwoju oraz Program Ochrony Środowiska. Tak się złożyło, że aktualna Strategia Rozwoju powiatu została przygotowana zaledwie kilka miesięcy przed przystąpieniem do sporządzania PPNR. Mimo to znalazło się w tym dokumencie miejsce na określenie roli, jaką pełnią zmiany klimatu oraz polityka energetyczno-klimatyczna w jego rozwoju, a także znajdują się w Strategii działania przyczyniające się do gospodarki niskoemisyjnej, np. efektywność energetyczna. Program Ochrony Środowiska dla powiatu nie był od czasu przygotowania PPNR aktualizowany.

W trakcie procesu przygotowywania PPNR zespół projektu kilkakrotnie, aktywnie przedstawiał założenia i rozwiązania PPNR zarządowi powiatu, mając na celu przekonanie zarządu do aktywnej realizacji zapisów programu. Wydaje się, że zabiegi te nie przyniosły na razie znaczącego skutku i WPI powiatu nie zawiera dużej liczby inwestycji związanych z PPNR. Ale też wiemy, że Starostwo Powiatowe aktywne włączyło się w przygotowanie Planu Gospodarki Niskoemisyjnej dla miasta Starogard Gdański, do którego włożyło swoje inwestycje zmierzające w kierunku ograniczenia emisji gazów cieplarnianych, m.in. termomodernizację jednego z budynków do standardu energooszczędnego. W PGN tego miasta znajduje się także realizacja obwodnicy miasta, która jest jednym z głównych działań w PPNR.

Niestety realizacja PPNR w zaproponowanej formule nie pozwoliła nam w pełni ocenić parcia, które udziela PPNR społeczność powiatu i zwiększenia się

aktywności mieszkańców w tym zakresie. Póki co nie otrzymaliśmy też żadnych sygnałów od mieszkańców, do których kolportowane były wydrukowane egzemplarze PPNR, choć od tego czasu upłynęło kilka miesięcy. Zwiększona aktywność mieszkańców na rzecz OZE i ochrony klimatu zgodnie z naszą wiedzą i oceną jakościową związana jest z rezultatami pokrewnego do DOKLIP projektu realizowanego na terenie 4 gmin powiatu starogardzkiego.

Podsumowując realizacja PPNR na terenie wybranego powiatu nie jest szybka i łatwa i być może potrzeba nieco więcej czasu, aby stworzona i przekazana społeczności lokalnej koncepcja została zaakceptowana i bardziej aktywnie realizowana. Brakuje nam także po zakończeniu projektu pełnej wiedzy o tym, co dzieje się w powiecie w zakresie realizacji PPNR. Być może, gdyby PPNR został zrealizowany nieco wcześniej, niż tuż przed zakończeniem projektu, taką wiedzę byłoby łatwiej pozyskać.

E1	Wykazanie rezultatów C4 i C6	liczba raportów LISO wskazujących na to, iż debaty poprawiły/ożywiły lokalne działania na rzecz ochrony klimatu - liczba raportów końcowych LISO informujących i znajomości projektu przez lokalnych liderów	
----	------------------------------	---	--

Achievement and realisation

Opierając się na informacjach zawartych w raportach LISO z okresu po debatach klimatycznych można uznać, że w 19 przypadkach samorządów wyniki debaty miały wpływ lub zadeklarowano, że będą miały wpływ na zapisy w dokumentach strategicznych takich jak Strategia Rozwoju Powiatu czy Program Ochrony Środowiska. Taki sam wynik przyniosły raporty końcowe LISO.

Większość badanych deklaruje znajomość działań projektu Dobry Klimat dla Powiatów. Bez podpowiedzi tych działań ze strony ankietera, badani najczęściej wymieniają ulotkę projektową (57,1%) i debatę klimatyczną (53,1%). Najczęściej potrafią wymienić działania projektu przedstawiciele władzy i administracji, ale pozostałe dwie grupy (służby i lokali liderzy pozarządowi) nie odstają znacząco w tym względzie.

E2	Wykazanie, że osiągnięte zostały zakładane rezultaty działań z grupy działań C oraz działania A5.	Procent ankiet wskazujących na zmianę nastawienia odbiorców projektu na bardziej pozytywną	
----	---	--	--

Achievement and realisation

Choć nie zrealizowany wszystkich zakładanych ankiet w działaniu E2 w sposób pozwalający w pełni ocenić zmianą nastawienia respondentów do ochrony klimatu na bardziej pozytywną, odpowiedzi z tych ankiet, które zrealizowano, napawają optymizmem. Ponad 84% ankietowanych LISO poczuło się zachęconych do działania, także 91% MDK, także ponad 86% uczestników debat klimatycznych i

ponad 90% uczestników wyjazdu studyjnego do Kornwalii. Pewien wzrost aktywności można zauważyć także u ankietowanych czytelników portalu chronmyklimat.pl i uczestników konferencji projektu. Wydaje się zatem, że projekt w tym zakresie zrealizował swoje cele.

E3	<p>Obniżenie tempa wzrostu emisji CO2</p> <p>Podjęcie przez samorządy biorące udział w działaniu E3 konkretnych działań na rzecz ochrony klimatu</p> <p>Zachęcenie innych jednostek samorządu do obliczeń śladu węglowego</p>	<p>- tempo wzrostu emisji CO2 w jednostkach samorządu</p> <p>- procentowy udział środków finansowych w Wieloletnim Planie Inwestycyjnym (WPI) samorządu lokalnego przeznaczonych na działania na rzecz ochrony klimatu</p> <p>- szacunkowe ograniczenie tempa wzrostu emisji CO2 na danym obszarze w wyniku realizacji inwestycji zawartych w WPI samorządu lokalnego</p> <p>- liczba jednostek samorządu biorących udział w działaniu E3, które wdrożą wybrane rekomendacje z pierwszych raportów śladu węglowego</p> <p>- liczba samorządów nie biorących udziału w działaniu E3, które zgłoszą InE lub ZPP chęć wykonania obliczeń śladu węglowego</p>	<p>3 jednostki samorządu</p> <p>3 jednostki samorządu</p>
----	---	---	---

Achievement and realisation

Na podstawie wykonanych w roku 2012, a następnie 2015 obliczeń śladu węglowego dla wybranych w projekcie powiatów stwierdzono, że zmiana tempa emisji gazów cieplarnianych była następująca :

Powiat Poddębicki – wzrost tempa emisji o 5%

Miasto Płock – spadek tempa emisji o 12%

Powiat Kwidziński – najpierw spadek emisji, potem wzrost – przyspieszenie tempa o 10%

Powiat Starogardzki – stabilny spadek o 0,8% rocznie

Miasto Jaworzno – spowolnienie tempa o 18%

W samorządach tych przeważał zatem spadek emisji, choć nie wszędzie udało się zrealizować ten cel.

W trakcie i tuż po zakończeniu projektu pojawiło się 9 samorządów, które zdecydowały się wykorzystać doświadczenie Fundacji z obliczaniu śladu

węglowego – były to gminy, które poszukiwały wykonawców tzw.: Planów Gospodarki Niskoemisyjnej. Realizacją programu podobnego do PPNR ostatnio zainteresował się także powiat hajnowski. O doświadczenia Fundacji w tym zakresie pytały także 2 firmy komercyjne, ale na razie Fundacja nie realizowała obliczeń z tego typu interesariuszami projektu.			
E4	Zainteresowanie mediów sprawami zmian klimatu	Zmiana liczby doniesień medialnych dot. zmian klimatu rok do roku	
Achievement and realisation			
<p>Według monitoringu prasy krajowej prowadzonej na rzecz projektu liczba doniesień medialnych ogółem w prasie krajowej nieznacznie wzrosła od roku 2011 do roku 2014 z ok. 1800 do ponad 2500, przy czym widoczny jest wzrost liczby doniesień związany z organizacją COP19 w Polsce w Warszawie. Na pewno nie ma twardych dowodów na to, że ten wzrost w pełni jest związany z działaniami projektu, choć wypełnia oczekiwania co do rezultatów.</p> <p>Z kolei badania prowadzone w prasie lokalnej przez LISO w ramach projektu pokazują wysoki wskaźnik informacji o zmianach klimatu w roku 2011 i 2014, a w pośrednich latach znacznie mniejszy. Jednak prawdopodobnie na taki wynik miała wpływ aktywność LISO w projekcie i prawdopodobnie jest on zafałszowany.</p> <p>O samym projekcie w okresie jego trwania w prasie i Internecie według monitoringu prasy zakupionego dla projektu pojawiły się 524 doniesienia, najwięcej w okresie przygotowania debat klimatycznych, ich prowadzenia, a także realizacji konferencji regionalnych i projektu PPNR. Według informacji gromadzonych z prasy lokalnej przez LISO na ponad 1080 zgromadzonych doniesień 527 pozytywnie odnosiło się do kwestii związanych z projektem DOKLIP, z czego 179 wymieniało konkretne nazwy i nazwiska związane z projektem. Warto podkreślić, że wśród materiału zgromadzonego przez LISO przeważająca część doniesień w pozytywnym świetle odnosi się do kwestii ochrony klimatu. Wydaje się więc, że projekt odniósł pozytywny skutek w zakresie wpływu na media.</p>			
F1	Wzrost wiedzy odwiedzających portal chronmyklimat.pl nt. zmian klimatu i możliwości jego ochrony	- procent wypełniających ankietę ewaluacyjną działania F1 deklarujących wzrost wiedzy	30-35% osób
	Zachęcenie odwiedzających portal chronmyklimat.pl do aktywniejszego działania na rzecz ochrony klimatu	- procent wypełniających ankietę ewaluacyjną działania F1 deklarujących chęć aktywniejszego działania	25-30% osób
	Wzrost wiedzy odwiedzających portal zpp.pl nt. zmian	- procent wypełniających ankietę ewaluacyjną działania F1 deklarujących	20-30% osób

	<p>klimatu i możliwości jego ochrony</p> <p>Zachęcenie odwiedzających portal zpp.pl do aktywniejszego działania na rzecz ochrony klimatu</p>	<p>wzrost wiedzy</p> <p>- procent wypełniających ankietę ewaluacyjną działania F1 deklarujących chęć aktywniejszego działania</p>	<p>15-25% osób</p>
<p>Achievement and realisation</p> <p>W zakresie informacji o oddziaływaniu na odbiorców portali internetowych poprzez które działał projekt, mamy wyczerpującą informację jedynie z własnego portalu chronmyklimat.pl. Na portalu przeprowadziliśmy dwukrotnie ankiety internetowe, na które odpowiedziało 134 osoby (ok. 1 odwiedzających portal miesięcznie). Ankiety wykazują duże zainteresowanie czytelników portalu tematyką zmian klimatu i wzrost ich wiedzy na ten temat (choć nie przeprowadzaliśmy testów wiedzy). Informacje z portalu były oceniane przez czytelników jako rzetelne, ciekawe, a przede wszystkim zrozumiałe, co świadczy, że przekazywane informacje poszerzają zasoby wiedzy czytelników. Wielu czytelników pamięta najciekawsze czytane niedawno artykuły z portalu, co także świadczy o wzroście wiedzy. Pośrednio o wzroście chęci działania na rzecz klimatu świadczy, iż 80% respondentów ankiet poleciło portal innym czytelnikom. Niestety podobnych informacji, ani też informacji o czytelnictwie portalu zpp.pl nie dostarczył nam Partner projektu Związek Powiatów Polskich. Należy jednak podkreślić, że większe znaczenie dla odbiorcy portalu zpp.pl miały inne działania projektu: debaty klimatyczne, konferencje regionalne czy deklaracja DOKLIP.</p>			
F2	<p>Zwiększenie zainteresowania projektem wśród osób odwiedzających siedziby organizacji realizujących projekt</p>	<p>- liczba osób, które zainteresowały się projektem w wyniku odwiedzin siedzib partnerów projektu</p>	
<p>Achievement and realisation</p> <p>W okresie realizacji projektu trudno było stwierdzić jaki tablica informacyjna wywierała wpływ na osób odwiedzających Fundację. Na pewno nowe osoby odwiedzające Instytut zwracały uwagę na tablicę i komentowały jej obecność, ale nie koniecznie przekładało się na większe zainteresowanie projektem.</p>			
F3	<p>Dotarcie z przekazem dotyczącym rezultatów do osób nierealizujących po zakończeniu projektu</p>	<p>- liczba osób, które zainteresowały się/wykorzystały doświadczenia projektu w przeciągu kolejnych lat od jego zakończenia dzięki</p>	

		„Raportowi dla laika”.	
Achievement and realisation			
Osiągnięcie rezultatów w zakresie tego działania będzie możliwe dopiero po dłuższym czasie od zakończenia projektu, ponieważ Raport dla laika powstał w ostatnim okresie realizacji, podczas przygotowywania sprawozdania z projektu i został upubliczniony dopiero po złożeniu sprawozdania w Komisji Europejskiej.			
F4	Zwiększenie oddziaływania debat lokalnych na ich uczestników	- procent osób deklarujących w ankietach ewaluacyjnych działania C4, że film był istotnym elementem debat	15-25%
	Zwiększenie oddziaływania projektu na dziennikarzy	- liczba dziennikarzy wykazujących zainteresowanie filmem	
Achievement and realisation			
<p>Film był istotnym elementem debat, ponieważ podczas przygotowywania debat sprowokowaliśmy ten fakt umieszczając ocenę filmu, jako rozgrzewkę do dyskusji. Ponieważ przedmiotem pierwszej części debaty była ocena filmu, w efekcie na tle ewaluacji wszystkich elementów debat film był oceniany relatywnie najgorzej (w trakcie debat oceniano go często jako tendencyjny, pokazujący tylko zalety), ale nadal wysoko, ponieważ ponad 75% wskazań to „dobrze” lub „bardzo dobrze”. Nasza własna ocena filmu wewnątrz Fundacji jest bardzo pozytywna, ponieważ jest to dzieło profesjonalne pod względem artystycznym i technicznym, ma swoją dynamikę i w prosty sposób opowiada istotne dla nas kwestie promujące rozwiązania niskoemisyjne. Świadczy o tym m.in. kilka pokazów filmu na festiwalach. Dlatego żałujemy, że mimo wszystko nie udało się tego filmu umieścić w emisji telewizyjnej w Polsce (emitowano go w USA w telewizji polonijnej) i jest on dostępny jedynie w Internecie.</p> <p>Niestety nie odnotowaliśmy jednak dzięki filmowi wzmocnienia przekazu projektu w mediach. Film nie sprowokował dziennikarzy do kontaktu z zespołem projektu tak, jak robiły to inne działania, np. debaty – nie potrafimy wskazać dziennikarzy, którzy interesowali się projektem dzięki filmowi po jedną osobą, która umieściła film w odcinkach w Interencie. Być może źle oceniliśmy oczekiwania dziennikarzy na etapie pisania projektu.</p>			
F5	Zwiększenie aktywności odbiorców wydawnictw w zakresie ochrony klimatu	- liczba pisemnych (e-mail, list) lub telefonicznych sygnałów od osób, że zainteresowały się ochroną klimatu w wyniku kontaktu z wydawnictwem projektu	10-15 w trakcie trwania projektu
Achievement and realisation			
W projekcie ukazało się wiele wydawnictw, które były rozpowszechniane bardzo szeroko, wśród wielu samorządów lokalnych, organizacji pozarządowych i osób prywatnych. Tylko nieliczne z tych organizacji dziękowały pisemnie za fakt, iż takie wydawnictwo dostały, większość tego typu podziękowań przyszła mailem. W zakresie ilości podziękowań osiągnęliśmy zakładaną ambicję identyfikując ponad			

10 kontaktów wywołanych naszymi publikacjami. Kilkukrotnie były to prośby o dostanie większej ilości publikacji lub o przesłanie publikacji w ogóle. Największą tego typu popularnością cieszył się Powiatowy Poradnik Klimatyczny.			
F6	Zwiększenie zainteresowania mediów realizowanym projektem	- liczba informacji w mediach ogólnopolskich na temat projektu lub jego wybranych działań (na podstawie działania E4) - liczba informacji w mediach lokalnych na temat projektu lub jego wybranych działań (na podstawie działania E4)	5-20 60-100
Achievement and realisation			
Bazując na prowadzonym dla potrzeb projektu monitoringu mediów krajowych i regionalnych oraz mediów lokalnych prowadzonym przez LISO, projekt przekroczył zakładaną ambicję w zakresie liczby doniesień prasowych zarówno w mediach krajowych, jak i lokalnych. O samym projekcie w okresie jego trwania w prasie i Internecie według monitoringu prasy zakupionego dla projektu pojawiły się 524 doniesienia. W mediach lokalnych obserwowanych przez LISO projekt komentowany był co najmniej 179 razy. Reszta informacji o przełożeniu projektu na doniesienia prasowe znajduje się w załączniku Output indicators (zał. 22).			

- Indicate which project results have been immediately visible and which results will only become apparent after a certain time period.

Mniejszość rezultatów projektu ma taki charakter, który pozwala stwierdzić, że rezultaty zostały osiągnięte natychmiastowo. Głównym celem kampanii była zmiana świadomości, a tego typu zmiana staje się widoczna w horyzoncie kilku lat. Doświadczenia Fundacji wskazują, że najwięcej rezultatów jest widocznym w 5 lat po zakończeniu projektu, kiedy pojawiają się osoby, które przynoszą do Fundacji stare publikacje i pytają „co dalej?”. Także rezultaty środowiskowe nie powinny być widoczne od razu, ponieważ celem projektu było ograniczenie presji polskich samorządów na klimat, redukcja emisji gazów cieplarnianych. Większość działań mających na celu redukcję emisji wymaga inwestycji, których realizacja od momentu podjęcia decyzji do pełnego funkcjonowania musi potrwać kilka lat. Zespół projektu wieży, że szereg decyzji w samorządach uczestniczących w projekcie zostało lub w najbliższym czasie zostanie podjęte na korzyść ograniczenia emisji gazów cieplarnianych w przyszłość, ale nie jesteśmy w stanie tego stwierdzić z całą pewnością w wyniku ewaluacji projektu, ani też nie będzie w stanie w przyszłości z całą pewnością stwierdzić związku z realizowanymi inwestycjami z projektem (o ile nie będą to wprost pomysły zapisane w materiałach projektu, np. społecznych założeniach programów niskowęglowego rozwoju powiatów przygotowanych w ramach debat klimatycznych).

Natychmiastowe efekty projektu widoczne są jedynie w policzalnych rezultatach takich jak czytelnictwo portalu chronmyklimat.pl, które w trakcie projektu znacząco rosło, w liczbie doniesień medialnych o projekcie i fundacji w prasie i Internecie, w liczbach uczestników debat i konferencji oraz ich zmianie aktywności w wyniku tych wydarzeń. Wszystkie te natychmiastowe efekty staraliśmy się uchwycić w powyższej tabeli ewaluacyjnej.

- If relevant, clearly indicate how a project amendment led to the results achieved and what would have been different if the amendment had not been agreed upon.

W projekcie wprowadzono tylko drobne korekty finansowe, które nie miały wpływu na osiągnięcie rezultatów projektu. Jediną zmianą, która mogła mieć taki wpływ były dodatkowe konwentu powiatów, zrealizowane pod koniec projektu z oszczędności poczynionych w trakcie realizacji innych zadań Związku Powiatów Polskich. W założeniach tych dodatkowych konwentów było przypomnienie władzom powiatów osiągnięć projektu DOKLIP oraz przekazanie wiedzy o projekcie i jego dorobku tym, którzy we władzach powiatów zasiedli po raz pierwszy po wyborach samorządowych na jesieni w roku 2014. W ocenie końcowej należy jednak stwierdzić, że póki co nie ma namacalnych pozytywnych efektów tych działań, ani w zakresie aktywności samorządów powiatowych, ani realizowanych działań niskoemisyjnych.

– Indicate effectiveness of the dissemination and comment on any major drawbacks

Zasadniczo w projekcie rozdysponowano większość wszystkich publikacji, a część z nich pozostała w fundacji w ilości pojedynczych sztuk (PPK, Płyta CD z filmem, raporty obliczeń śladu węglowego). Wydaje się zatem, że efektywnie wymierzono skalę potrzebnej wysyłki materiałów drukowanych i nie było w tym zakresie większych rozbieżności i niepowodzeń.

5.4 Analysis of long-term benefits

1. Environmental benefits

W wyniku realizacji projektu wystąpił jeden policzalny o stwierdzony efekt środowiskowy. W wybranych powiatach, które wykonywały obliczenia śladu węglowego spadły emisje lub tempo wzrostu emisji gazów cieplarnianych:

Miasto Płock – spadek tempa wzrostu emisji o 12%

Powiat Starogardzki – stabilny spadek emisji o 0,8% rocznie

Miasto Jaworzno – spowolnienie tempa wzrostu emisji o 18%

Być może w przyszłości w powiecie starogardzkim spadek emisji będzie jeszcze bardziej zdecydowany, jeśli powiat w pełni zdecyduje się realizować wytyczony przez zespół projektu Plan Niskowęglowego Rozwoju. Plan ten przewiduje spadek emisji w powiecie do roku 2030 o ok. 7%, przy czym w stosunku do ostrzegawczej prognozy emisji gazów cieplarnianych będzie to obniżenie emisji o 13,5%. Na razie ten efekt nie może zostać potwierdzony, ani zweryfikowany – najwcześniejszy dobry moment na jego weryfikację nastąpi gdzieś w roku 2021.

Innym namacalnym efektem projektu jest aktywność powiatów uczestniczących w projekcie w zakresie ochrony środowiska. Ranking powiatów Związku Powiatów Polskich ma swoje ekologiczne oblicze, tzn. środowiskowa część oceny w rankingu jest nagradzana osobno. W 2015 roku, czyli pod koniec projektu, w ekologicznej części rankingu powiatów wygrały powiaty, które aktywnie uczestniczyły w projekcie DOKLIP m.in.: powiat suski, kwidzyński. Jedną z głównych ocen w rankingu ekologicznym jest liczba instalacji odnawialnych źródeł energii na terenie powiatu, a więc inwestycje przyczyniające się do obniżenia emisji gazów cieplarnianych.

Innym widocznym efektem jest aktywność lokalnych liderów w wybranych miejscach Polski, w zakresie ochrony klimatu (i atmosfery). Wsparcie wyświadczone wielu spośród LISO zatrudnionych przy projekcie, zarówno merytoryczne, jak i finansowe czy też moralne

podziało motywująco na wybrane osoby, które wykorzystały projekt do aktywniejszej działalności na polu lokalnym. DOKLIP pomógł ożywić Okręg Świętokrzyski organizacji PKE, przyczynił się do stworzenia bloga ekologicznego w powiecie buskim, wsparł edukację ekologiczną dzieci w powiecie działdowskim, kozienickim, gnieźnieńskim i innych miejscach.

Niestety wyniki badań socjologicznych nie przyniosły dobrych wieści na temat zmiany świadomości ekologicznej lokalnych liderów wobec ochrony klimatu. Postrzeganie zmian klimatu pozostało na tym samym poziomie ważności, co na początku projektu – ok. 65% respondentów zarówno na początku, jak i na końcu projektu uważało, że zmiany klimatu są tak samo ważne jak inne problemy lokalne, a ok. 9-10% uważa, że zmiany klimatu są nieważne.

Projekt nie osiągnął też efektów w zakresie politycznym. Wyniki projektu raczej nie wywołają zmian w polityce Unii Europejskiej, a mimo spotkań na arenie krajowej z Ministrem Środowiska projekt nie wpłynął na zmianę prawa w zakresie organizacji kompetencji samorządów powiatowych, czy wsparcia odnawialnych źródeł energii, jak to wynikało z przedstawionych ministrowi materiałów. Być może mobilizacja osób, które uczestniczyły w projekcie do poparcia na początku 2015 roku projektów ustaw sejmowych mających na celu zmianę systemu wsparcia OZE na korzystny dla małych prosumentów, miała pewne znaczenie, ale nie potrafimy określić, jaki był dokładnie wpływ projektu.

2. Long-term benefits and sustainability

Długoterminowy wpływ projektu na samorządy lokalne powinien wystąpić w postaci zwiększenia się świadomości i wiedzy lokalnych liderów zmian w zakresie ochrony klimatu, a może przede wszystkim tego, jak inwestycje w odnawialne źródła energii, efektywność energetyczną i ochronę klimatu mogą pozytywnie oddziaływać na lokalną gospodarkę. Projekt starał się mówić do swojej grupy docelowej językiem korzyści, które mogą wystąpić przy realizacji gospodarki niskoemisyjnej, w końcowej fazie pokazując także jakie korzyści z tej polityki już występują dla Polski oraz wybranych aktorów na scenie krajowej polityki, w tym dla wybranych samorządów. Wśród samorządów uczestniczących w projekcie były zresztą samorządy już korzystające z tych korzyści, więc pomiędzy uczestnikami projektu mogła wystąpić wymiana wiedzy o dobrych rozwiązaniach, co jest zawsze najskuteczniejszym źródłem oddziaływania. Doświadczenie Fundacji InE wskazuje na to, że zmiana w świadomości nie jest natychmiastowa i następuje w pewnym okresie od zakończenia projektu edukacyjnego – wydaje się, że efekty są najsilniejsze ok. 5 lat po zakończeniu projektu.

Projekt pozwolił także stwierdzić, że na poziomie lokalnym w bardzo wielu miejscach w Polsce istnieje duża gotowość do realizacji działań niskoemisyjnych, ale istniejące otoczenie prawne i ekonomiczne nie sprzyja wystarczająco realizacji tego typu przedsięwzięć. Mimo iż pokazujemy korzyści, są one wciąż zbyt małe w oczach odbiorców tych informacji. Zespół projektu zwrócił się z tymi problemami do Ministra Środowiska, który przyjął te informacje na specjalnym spotkaniu. Nośnikiem tych wniosków w przyszłości powinien być także Związek Powiatów Polskich, który stale jest w kontakcie z gremiami rządowymi na różnych polach polityki dotyczącej samorządów.

Projekt pozostawił także po sobie ślad w ocenie samorządów lokalnych w rankingu samorządów prowadzonym rokrocznie przez Związek Powiatów Polskich. Należy więc oczekiwać, że wprowadzone do oceny elementy, związane z deklaracją DOKLIP czy obliczeniami śladu węglowego będą stale przypominały samorządom o konieczności działania w kierunku ochrony klimatu.

Jest jednak duża niepewność co do realizacji wzbudzonej przez projekt chęci prowadzenia działań niskoemisyjnych związana z poziomem wsparcia świadczonym ze strony polityki krajowej. Już po zakończeniu projektu zmienił się także w Polsce klimat polityczny do ochrony klimatu w dotychczasowej formule, tzn. silnego wspierania odnawialnych źródeł energii, czy efektywności energetycznej. Coraz mocniej podkreślane jest znaczenie węgla i konieczność zwiększania (sic!) zużycia energii w Polsce, które idą w kontrze do edukacji, jaką świadczył projekt. W niektórych samorządach efekty projektu prawdopodobnie będą także mniejsze ze względu na zmiany we władzach, które nastąpiły w wyborach samorządowych już po zakończeniu najważniejszych działań projektu.

Kolejnym długofalowym śladem projektu jest wzmocnienie działań lokalnych liderów, którzy działają poza samorządem, w organizacjach pozarządowych, lub jak zaobserwowaliśmy w trakcie projektu, często samodzielnie. Liderom tym dostarczyliśmy poprzez raporty o stanie przygotowań do zmian klimatu, poprzez badania socjologiczne i liczne produkty edukacyjne projektu narzędzi do aktywniejszego działania lokalnego. Jak pokazują doświadczenia ze współpracy z najbardziej aktywną grupą LISO czy wybranymi MDK są to osoby stale poszukujące możliwości działania i wykorzystujące produkty projektu w sposób twórczy w swoich działaniach, poprzez np. lokalne pokazy filmu „Tydzień z dobrym klimatem”, recykulację wydawnictw projektu, świadczenie przykładami samorządów, które pokazały w projekcie, że jest możliwe aktywne działanie w sposób niskoemisyjny.

Projekt w trakcie realizacji wymieniał się swoimi doświadczeniami z innymi. W szczególności dłuższa wymiana odbyła się z partnerami z Czech, gdzie otrzymywaliśmy sygnały, że podobne działania jak w projekcie DOKLIP mogłyby być realizowane w Czechach, ale nie wiadomo nam, aby zostało to zrealizowane.

Nie sądzimy, aby projekt mógł mieć wpływ na politykę Komisji Europejskiej.

- a. Long-term / qualitative economic benefits (e.g. long-term cost savings and/or business opportunities with new technology etc., regional development, cost reductions or revenues in other sectors)

Produktami projektu, które mogą wpłynąć w przyszłości na długoterminowe efekty ekonomiczne są przygotowane w ramach projektu narzędzia takie jak: metodyka obliczeń śladu węglowego, gotowe narzędzia konsultacji społecznych, np. debaty klimatyczne czy proces tworzenia PPNR. Narzędzia te są gotowe do wykorzystania przez osoby i organizacje, które mają taką potrzebę i tym samym może to wpłynąć na obniżenie kosztów niektórych działań tych organizacji tych osób, gdyby miały realizować podobne działania bez tego know-how.

Jeśli zostanie realizowany PPNR dla powiatu starogardzkiego, to powiat ten może uzyskać z tego tytułu znaczne korzyści gospodarcze. Program został tak napisany, aby stymulować lokalną gospodarkę, rozwój lokalnych firm z branży OZE i efektywności energetycznej, obniża koszty firm w powiecie, które korzystają z energii, a także zwiększać ich przychody ze względu na wzrost wartości ich produktów powodowany przez działania niskoemisyjne. Ten efekt może jednak nastąpić dopiero po realizacji PPNR.

- b. Long-term / qualitative social benefits (e.g. positive effects on employment, health, ethnic integration, equality and other socio-economic impact etc.)

Jeśli jakieś efekty społeczne są lub będą widoczne po zakończeniu projektu, to mogą to być osobiste korzyści, jakie odnieśli z projektu LISO oraz MDK. Otrzymali oni wiedzę i know-how, które mogą teraz z korzyścią wykorzystać w swojej pracy oraz w pracy na rzecz swoich

lokalnych społeczności. Wielu z nich zresztą korzysta z tych umiejętności. Fundacja prowadzi obecnie projekt realizujący małe inwestycyjne inicjatywy lokalne, i znaczna część z realizowanych 15 inicjatyw to pomysły zgłoszone przez LISO lub MDK biorących udział w projekcie DOKLIP.

c. Continuation of the project actions by the beneficiary or by other stakeholders.

Kontynuacja działań projektu nie jest realizowana obecnie na wszystkich możliwych i przewidywanych na etapie wniosku polach. Fundacja prowadzi działania, które w pewnym stopniu kontynuują następujące produkty projektu:

- Grupa LISO oraz MDK, która nadal jest wykorzystywana przez Fundację w celu weryfikacji działań gmin, pozyskiwania informacji o działaniach samorządów (np. w projekcie weryfikacji tworzenia Planów Gospodarki Niskoemisyjnej realizowanym wspólnie z PKE OM od kwietnia 2015 do marca 2016) lub współorganizacji spotkań lokalnych;
- Metodyka i wyniki obliczeń śladu węglowego dla 5 powiatów. Było to cenne doświadczenie dla Fundacji, dzięki któremu większa liczba pracowników uzyskała umiejętność pozyskiwania danych i obliczania emisji gazów cieplarnianych. Jednocześnie jest to know-how, które zostało przekazane samorządom i może być przez nie wykorzystane do nowych obliczeń dla innych jednostek samorządów – zainteresowanie tym tematem dopiero zaczyna się budzić, ale Fundacja już współpracowała pod koniec projektu z kilkoma samorządami w tym zakresie.
- Dorobek debat klimatycznych, a przede wszystkim koncepcja prowadzenia tego typu debat na poziomie lokalnym oraz wypracowanie wnioski z debat. Jest to gotowe know-how oraz lista gotowych pomysłów możliwych do realizacji na poziomie lokalnym w powiatach projektu lub w innych samorządach. Fundacja zamierza korzystać z tego dorobku w innych swoich projektach;
- Nawiązane kontakty z samorządami oraz Związkiem Powiatów Polskich. Jest to cenny zasób, który fundacja zmierza dalej wykorzystywać, m.in. do tworzenia nowych projektów, wspierania inicjatyw na rzecz ochrony klimatu realizowanych przez organizacje pozarządowe (tworzenie aliasów samorządowo-pozarządowych).
- Metodyka badań sondażowych świadomości zmian klimatu, która jest wykorzystywana obecnie w drugim pozyskanym przez Fundację InE wniosku LIFE+ - ADAPTCITY, ale na działaniach skierowanych do innej grupy docelowej – samorządów dużych miast.
- Związek Powiatów Polskich będzie próbował dalej wykorzystywać deklarację DOKLIP w swoich pracach, w rankingu powiatów.

3. Replicability, demonstration, transferability, cooperation:

Replikowalność wybranych działań projektu jest duża, w szczególności:

- badań sondażowych i analiz działalności powiatów. Badania sondażowe oparte na tym samym wzorcu postępowania są dalej realizowane przez Fundację w projekcie LIFE_ADAPTCITY_PL.
- obliczeń śladu węglowego – jest to uniwersalna metodyka aplikowalna także do innych samorządów powiatowych w Polsce. Zastosowanie tej metodyki ma także swój potencjał rynkowy, zwłaszcza w sytuacji, w której podobne obliczenia są obowiązkowym wstępem do pozyskania funduszy unijnych z perspektywy 2014-2020. Jednocześnie doświadczenia z obliczenia śladu węglowego dla samorządów są możliwe do zastosowania w sektorze przemysłowym i usługowym (przedsiębiorstw prywatnych).
- Pilotażowy Program Niskowęglowego Rozwoju – jest to program w swoim charakterze bardzo podobny do przygotowywanych obecnie przez polskie gminy Planów Gospodarki

Niskoemisyjnej. Program ten ma zatem charakter demonstracyjny dla powiatów, może być replikowany w różnych miejscach w Polsce, ma walor edukacyjny, i w pewnym zakresie metodyka jego wykonywania ma potencjał rynkowy.

4. Best Practice lessons: briefly describe the best practice measures used and if any changes in the followed strategy could lead to possible adjustment of the best practices

Wydaje się, że za dobre praktyki mogą być uznane te działania projektu, które udały się szczególnie dobrze, tj.:

- debaty klimatyczne, w tym dobre przygotowanie koncepcji debat, osób je prowadzących (MDK), jak i opracowanie sprawozdań z debat w zwartej czasowo obrazkowej formie (trochę przypominającej mapę myśli). Debaty klimatyczne wykonane w wielu powiatach zebrały znaczną liczbę cennych informacji, które mogłyby być przydatne do wprowadzenia ciekawych zmian w prawie krajowym w zakresie kompetencji samorządów i polityki środowiskowej, ale niestety nie zostały tak wykorzystane przez Ministerstwo Środowiska.

- obliczenia śladu węglowego, które były niewątpliwie elementem nowym dla polskich samorządów, przyciągającym uwagę (był to jeden z ciekawszych punktów programu m.in. dla uczestników regionalnych konferencji klimatycznych) i wykonanym poprawnie. Szczególne znaczenie może mieć zastosowanie w obliczeniach także obliczeń związanych z wychwytywaniem dwutlenku węgla w procesach naturalnych i w związku z zagospodarowaniem terenu.

- Pilotażowy Program Niskowęglowego Rozwoju, który nie wiadomo czy będzie wprowadzony w życie przez władze powiatu, ale był przygotowany przez samorząd powiatowy w dobrym porozumieniu i kooperacji z wszystkimi gminami przy aktywnym udziale społecznym. Jednocześnie działania zawarte w programie mają także walor innowacyjny, jeśli zostałyby wdrożone w powiecie.

Warto także podkreślić, że w trakcie projektu zidentyfikowano i wykorzystano w celach promocyjnych i edukacyjnych szereg dobrych praktyk zrealizowanych przez samorządy czy partnerów projektów. Warto wspomnieć takie promowane przez projekt inicjatywy jak:

- Partnerstwo na rzecz zrównoważonej energii Regionu Kornwalii (realizowane przez CEP, partnera projektu);

- Energooszczędne osiedle Krzywa Iwiczna, program solarny gminy Szczawnica, samowystarczalna energetycznie gmina Kisielice – to wybrane przykłady pokazane w filmie „Tydzień z dobrym klimatem”.

- Specjalista ds. energii w powiecie ełckim.

5. Innovation and demonstration value: Describe the level of innovation, demonstration value added by EU funding at national and international level (including technology, processes, methods & tools, organisational & co-operational aspects);

Wybrane działania projektu miały przede wszystkim demonstracyjną wartość w skali kraju:

- obliczenia śladu węglowego dla 5 powiatów. W momencie realizacji tych obliczeń w pierwszej turze w roku 2012 żaden inny powiat w Polsce nie posiadał tego typu szacunków, a nieliczne gminy – te które przystąpiły do Porozumienia Burmistrzów UE – posiadały takie szacunki. Wypracowana metodyka oraz przykłady obliczeń przeprowadzone w 5 powiatach mogą teraz służyć innym samorządom do inspiracji i nauki. Bez projektu DOKLIP finansowanego z LIFE+ prawdopodobnie długo jeszcze powiaty nie prowadziłyby tego typu obliczeń.

- Pilotażowy Program Niskowęglowego Rozwoju. Tego typu program to pierwsze planistyczne przedsięwzięcie niskowęglowe na poziomie powiatu w Polsce. Realizowane są obecnie liczne tego typu dokumenty na poziomie gminnym, ale na poziomie powiatowym PPNR był i pozostaje pierwszy. W dodatku PPNR był realizowany w formule daleko idącej współpracy gmin z powiatem, a jego treść ma nie tylko znaczenie w skali powiatu, ale wyznacza także miejsce każdej gminy w lokalnej polityce niskoemisyjnej powiatu – wskazana jest zatem możliwość wytworzenia lokalnej wartości dodanej na podstawie odpowiedniego podziału zadań wewnątrz większej jednostki samorządu, jaką jest powiat. Same gminy mogą nigdy nie osiągnąć tego typu ekonomicznych efektów w wyniku wsparcia OZE, co można osiągnąć na większym terenie powiatu. Dla wielu innych samorządów w Polsce, może to być cenna lekcja. Bez projektu DOKLIP realizowanego przy pomocy funduszu LIFE+ prawdopodobnie żaden z powiatów nie zdobyłby się na wykonanie takiego ćwiczenia planistycznego, które pozwoliłoby optymalizować lokalne wykorzystanie zasobów OZE.

- W PPNR oraz licznych Założeniach Programów Niskowęglowego Rozwoju powstałych po debatach klimatycznych zawarto koncepcje i pomysły, które mogą w przyszłości zaowocować innowacyjnymi projektami w samorządach, które uczestniczyły w projekcie DOKLIP.

- Bardzo demonstracyjny charakter miał przykład działań prowadzonych w Kornwalii, tym bardziej, że region ten ma bardzo wiele podobieństw w zakresie rozwoju społeczno-ekonomicznego do Polskich regionów, przede wszystkim w poziomie rozwoju gospodarczego i otrzymywanego wsparcia z funduszy strukturalnych UE.

6. Long term indicators of the project success: describe the quantifiable indicators to be used in future assessments of the project success, e.g. the conservation status of the habitats / species.

W przyszłości do oceny długofalowych rezultatów projektu można by użyć następujących wskaźników ilościowych;

- Liczba samorządów (i innych organizacji) korzystających w przyszłości z obliczeń śladu węglowego na bazie doświadczeń projektu;

- Liczba samorządów (i innych organizacji) korzystających w przyszłości z dorobku debat klimatycznych zarówno w zakresie metodyki prowadzenia dyskusji i konsultacji na poziomie lokalnym, jak i wniosków z poszczególnych debat (tzw. SZPNR – społecznych założeń programu niskowęglowego rozwoju);

- Liczba samorządów (i innych organizacji) korzystających w przyszłości z pomysłów i metodyki wykonania PPNR;

- Wzrost liczby osób deklarujących z badaniach socjologicznych wzrost ważności zmian klimatu względem innych lokalnych problemów (z wykorzystaniem jednego z pytań badawczych badania socjologicznego w projekcie);

- Liczba podjętych przez ZPP lub grupę powiatów zrzeszonych w ZPP, które podpisały deklarację DOKLIP lub są liderami ekologicznego rankingu ZPP, inicjatyw na rzecz ochrony klimatu, w tym inicjatyw na rzecz zmiany polityki krajowej w tym zakresie;

- Aktywność (np. liczba lokalnych projektów proklimatycznych) LISO i MDK.

- Poparcie (mierzone ilością wspierających jednostek samorządu) samorządów dla apeli organizacji ekologicznych o rozwiązania na rzecz gospodarki niskoemisyjnej.

- Liczba projektów skierowanych do dofinansowania z funduszy Unii Europejskiej opartych na pomysłach, dokumentach, działaniach realizowanych w projekcie DOKLIP.

6. Comments on the financial report

6.1. Summary of Costs Incurred

Większość kosztów projektu została poniesiona zgodnie z założonym budżetem. Poczyniono znaczne oszczędności w większości kategorii budżetowych, dlatego w każdej z nich koszty realizacji są niższe o więcej niż 10% od zaplanowanych. Oszczędności wynikają:

- w kategorii personel z zastosowania generalnie niższych stawek dziennych wynagrodzeń, niż zakładano;
- w kategorii podróże ze znacznie mniejszej liczby wykonanych przejazdów, niż zakładano, w tym w związku z łączeniem przejazdów w kilku celach jednocześnie, np. podczas debat klimatycznych;
- w kategorii external assistance, z niezrealizowania znacznych kosztów w związku z pracami LISO (ze względu na dużą rotację grupy i przerwy w realizacji zadań), oszczędności w wydatkach na sale związane z debatami (wiele sal zostało udostępnionych nieodpłatnie przez powiaty lub bo znacznie niższych kosztach niż zakładano).
- w kategorii consumables, w związku z niższymi niż zakładano kosztami cateringu w trakcie debat (działanie C4) i innego rodzaju wydarzeń.

Niewielkie zmiany i przesunięcia w budżecie projektu były sygnalizowane i poddane pod akceptację Komisji Europejskiej dwukrotnie w trakcie projektu, z pozytywnym skutkiem – zostały one opisane na początku sprawozdania w części dotyczącej zmian w projekcie.

PROJECT COSTS INCURRED			
Cost category	Budget according to the grant agreement*	Costs incurred within the project duration	%**
1. Personnel	948 483	915852,03	96,56
2. Travel	61 117	36774,55	60,17
3. External assistance	553 225	415615,92	75,13
4. Durables: total <u>non-depreciated</u> cost	0	0	0
- <i>Infrastructure sub-tot.</i>	0	0	0
- <i>Equipment sub-tot.</i>	0	0	0
- <i>Prototypes sub-tot.</i>	0	0	0
5. Consumables	122569	106532,33	86,92
6. Other costs	0	0	0
7. Overheads	117977	96994,93	82,21
TOTAL	1803371	1571769,76	87,16

*) If the Commission has officially approved a budget modification indicate the breakdown of the revised budget. Otherwise this should be the budget in the original grant agreement.

***) Calculate the percentages by budget lines: e.g. the % of the budgeted personnel costs that were actually incurred

6.2. Accounting system

Fundacja Instytut na rzecz Ekorozwoju posługuje się systemem księgowym Symfonia, który pozwala na pełną analizę kosztów i przypisanie ich do konkretnego projektu w trakcie księgowania. Partnerzy projektu, ZPP oraz CEP, dysponują podobnymi systemami księgowymi, posiadającymi te same funkcjonalności.

Procedura akceptacji kosztów w każdej organizacji polegała na decyzji o zakwalifikowaniu poniesionego kosztu do odpowiedniej kategorii i pozycji budżetowej podejmowanej przez koordynatora projektu. Z tego powodu na każdej fakturze beneficjenta lub współbeneficjenta widnieje podpis koordynatora projektu odpowiedniego dla danej organizacji (tzn. w ZPP jest to subkoordynator, a w CEP osoba do kontaktów).

Każda faktura jest oznakowana numerem projektu na stronie głównej. W Fundacji InE zastosowano pieczęcie opisujące dokładnie pozycje budżetowe i koszty w zakresie ich przypisania do konkretnego projektu, źródła finansowania.

W każdej organizacji wypełniane były manualnie wypełnianie karty pracy, akceptowane w systemie miesięcznym przez przełożonego (a dla koordynatora projektu przez jego przełożonego, np. prezesa Fundacji). Zasadniczo korzystano z wzorca zalecanego przez Komisję Europejską, tylko z CEP organizacja stosowała kartę pracy (także wypełniana ręcznie) stworzoną dla całej organizacji przez rozpoczęciem projektu, ale spełniającą wymagania minimalne Komisji Europejskiej.

6.3. Partnership arrangements (if relevant)

Transakcje pomiędzy partnerami były robione na podstawie not obciążeniowych. Beneficjent koordynujący był głównym dysponentem środków, które były przekazywane partnerom zgodnie z zapisami umów partnerskich.

Związek Powiatów Polskich funkcjonował w systemie mieszanym, gdzie część środków została mu przekazana w formie zaliczki (środki przekazane przez Komisję Europejską), a część była rozliczana kwartalnie w formie refundacji (środki refundowane przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej). Wszystkie środki najpierw trafiały do beneficjenta koordynującego, a potem niezwłocznie do współbeneficjenta.

CEP otrzymywał środki od Fundacji Instytut na rzecz Ekorozwoju w postaci refundacji lub zaliczki w zależności od tego w jakim momencie projektu realizowane było działanie, co odpowiednio zapisano w umowie partnerskiej. Jakkolwiek wszystkie środki przeznaczone dla tego współbeneficjenta pochodzą z Komisji Europejskiej.

Tabele finansowe sprawozdania końcowego były wypełniane przez każdego partnera samodzielnie. Na podstawie tych tabel beneficjent koordynujący scala wyniki projektu do jednej tabeli zbiorczej, która służy przygotowaniu sprawozdania.

6.4. Auditor's report/declaration

W wyniku przeprowadzonego w II kwartale 2013 roku wyboru wykonawców wyłoniono do realizacji audytu firmę PROFIN Kancelaria Biegłego Rewidenta Anna Borowiec-Rogalska z Krakowa, która zaoferowała najlepszą jakość usług za proponowaną cenę. Warunki umowne wykonywania audytu przewidywały jego wykonanie w systemie krocącym.

Pierwszy audyt, tzw. wstępny został wykonany w roku 2013 i dotyczył okresu finansowego objętego raportem śródkresowym projektu. Audyt ten był wykonywany od października do końca grudnia 2013 roku, z wizytą audytora w siedzibie InE 18 listopada 2013 roku oraz w siedzibie ZPP dnia 6 grudnia 2013. Następnie InE jeszcze konsultowało tekst raportu z audytu oraz uzupełniało wybrane dane ostatecznie akceptując jego wyniki w marcu 2014 roku. Wstępny raport z audytu załączono w formie elektronicznej raportu postępów przygotowanego w marcu 2014.

W wyniku audytu wstępnego nastąpiły niewielkie zmiany w sprawozdaniu finansowym przedstawionym wraz z raportem śródkresowym, które dotyczyły:

- 1) Kwot wynagrodzeń dla wybranych członków zespołu projektowego w InE w latach 2010 i 2011. Niektóre kwoty podano w sprawozdaniu błędnie w stosunku do zapisów księgowych.
- 2) Czasu pracy wybranych pracowników w InE. Dla niektórych pracowników błędnie spisano czas pracy z kart pracy.
- 3) Wynagrodzeń partnera projektu CEP. Wynagrodzenia były skalkulowane poprawnie, ale przy użyciu błędnych kwot przez partnera (co partner sam zauważył w odpowiedzi na pytania audytorskie) i zawierały składnik kosztowy, który powinien być wykazany w pozycji overhead.

Skorygowane dane zostały przedstawione w raporcie końcowym.

Drugi krok audytu miał zostać zrealizowany na początku 2015 roku i dotyczyć finansów projektu w latach 2013 i 2014. Jednak koordynator projektu podjął decyzję, że ten krok audytu nie będzie wykonywany, a całościowy audyt zostanie wykonany po realizacji projektu. Motywacją do podjęcia takiej decyzji przez koordynatora była aktywna realizacja w roku 2015 dużej ilości działań projektowych, które były pracochłonne i angażowały cały zespół projektu.

Ostateczny audyt wykonany został na koniec projektu i trwał do końca kwietnia 2016 roku. Audytorzy zapoznali się z całym raportem końcowym oraz sprawozdaniem finansowym. Po jego zbadaniu zespół projektowy wyeliminował błędy dostrzeżone przez audytorów, a audytorzy przedstawili certyfikat audytu, który jest załączony do tego sprawozdania (zał. 23).

W przeprowadzeniu audytu uczestniczył ze strony InE: koordynator projektu, asystent projektu i księgowa, ze strony ZPP: subkoordynator projektu i asystent administracyjno-księgowy, a ze strony CEP: osoba do kontaktów, która większość wątpliwości audytorów wyjaśniała drogą korespondencji mailowej.

Działanie zostało zrealizowane w całości, z opóźnieniem 6 miesięcy w stosunku do założeń, jednakże do opóźnienia było wynikiem dyskusji prowadzonej pomiędzy audytorem, monitorem i realizatorami projektu nt. prowadzonych rachunków personelu w ZPP.

Działanie to nie będzie kontynuowane po zakończeniu projektu.

6.5 Summary of costs per action

Action no	Name of action	1. Personnel	2. Travel and subsistence	3. External assistance	6. Consumables	TOTAL
A1		290864,68	7024,83	7492,28		305381,79
A2		42774				42774,00
A3		7410,00		3467,36		10877,36
A4						0,00
A5		15575,00		2057,18	90,91	17723,09
B1		10054,00		1949,79		12003,79
B2		24408,00				24408,00
B3		18358				18358,00
C1		24825,00	3432,65	3685,61	5793,7	37736,96
C2		13802,00	839,55	1341,29	1706,6	17689,44
C3		27469				27469,00
C4		73004	7562,47	25332,67	37610,33	143509,47
C5		16398,73	7792,97	9691,63	2980,41	36863,74
C6		60397	6330,18	22722,63	27264,14	116713,95
C7		86245	2599,44	11972,29	4778,49	105595,22
E1		34628		152313,37		186941,37
E2		11947				11947,00
E3		36177		56560,61	86,29	92823,90
E4		5443		10271,94		15714,94
F1		30477		19738,39		50215,39
F2		884,62		997,38		1882,00
F3		970				970,00
F4		26122,00		23708,65		49830,65
F5		31497		42133,71	26221,46	99852,17
F6		26122,00	1192,44	20179,14		47493,58
Overheads						96994,93
TOTAL		915852,03	36774,55	415615,92	106532,33	1571769,76

W trakcie realizacji projektu nastąpiły dwie modyfikacje budżetu, o których akceptację zabiegaliśmy w Komisji Europejskiej. Obydwie zmiany zostały przez Komisję zaakceptowane, ale nie wymagały aneksu do umowy.

Pierwsza zmiana dotyczyła pozycji wynagrodzeń trzech pracowników Instytutu na rzecz Ekorozwoju, tj.: eksperta ds. klimatu, eksperta ds. edukacji i księgowej. Zmiany dotyczące ekspertów polegały na zredukowaniu zakresu zaangażowania tych dwóch pracowników w projekt z pełnego etatu (1104 dni) do ½ etatu (552 dni) i dwukrotnym zwiększeniu stawki wynagrodzenia z 97 do 194 EUR bez zmiany całkowitej kwoty wynagrodzenia wypłacanego w trakcie całego projektu. Zmiana dotycząca księgowej dotyczyła zredukowania zakresu zaangażowania tego pracownika w projekt z pełnego etatu (1104 dni) do ok. ¾ etatu (800 dni) i odpowiednim zwiększeniu stawki wynagrodzenia z 97 do 133,86 EUR bez zmiany całkowitej kwoty wynagrodzenia wypłacanego w trakcie całego projektu.

Druga zmiana zawierała kilka mniejszych modyfikacji:

1. Likwidacja pozycji budżetowej "Kick-off meeting z Komisją Europejską" w kategorii "Travel and subsistence costs" wynoszącej łącznie 700 EUR. Niewykorzystane środki

przeniesiono do pozycji budżetowej "Podróż pracownika projektu na konferencje, targi itp. w celu promocji projektu" w ramach tej samej kategorii budżetowej i tego samego beneficjenta.

2. Zmniejszenie pozycji budżetowej "Wykonanie filmu szkoleniowego dla potrzeb projektu" do kwoty 23000 EUR poprzez przeniesienie części środków z tej pozycji budżetowej do nowych pozycji budżetowych w ramach tej samej kategorii budżetowej "Wsparcie zewnętrzne" pt.

a. "Konsultacje w celu wykonania filmu szkoleniowego", w wysokości 1000 EUR

b. "Prezenter w filmie szkoleniowym", w wysokości 1500 EUR

c. "Scenariusz i scenopis filmu szkoleniowego", w wysokości 2000 EUR

Przesunięcie dotyczyło środków w dyspozycji beneficjenta koordynującego.

3. Przeniesienie 50% środków z pozycji "Skład i grafika newslettera klimatycznego" oraz 50% środków z pozycji "Korekta językowa newslettera klimatycznego" w kategorii budżetowej "Wsparcie zewnętrzne", czyli łącznie 3750 EUR, do nowej pozycji budżetowej "Przejazdy osób na spotkania zespołu projektowego" w kategorii budżetowej "Travel and subsistence costs". Przesunięcie dotyczyło środków w dyspozycji współbeneficjenta – Związku Powiatów Polskich.

7. Annexes

Załączniki do sprawozdania końcowego z projektu:

1. Sprawozdania ze spotkań zespołu od 30.03.2014 do końca projektu
2. Biuletyny wewnętrzne nr 24-28
3. After LIFE Communication Plan
4. Notatka z ostatniego spotkania Rady Projektu
5. Lista obecności i program szkolenia dla LISO z 2014 roku
6. Brakujące 8 raportów SZPNR
7. Program wyjazdu do Kornwalii, lista uczestników
8. Komplet prezentacji z konferencji regionalnych (CD)
9. Komplet materiałów z dodatkowych konwentów powiatów (listy gości, programy, prezentacje)
10. Prezentacje z II konferencji klimatycznej, lista uczestników
11. Projekt PPRN (w 3 różnych wersjach)
12. Listy gości ze spotkań PPRN i programy, zdjęcia
13. Wszystkie raporty zamknięcia
14. Drugi raport o stanie przygotowań lokalnych do zm. klimatu
15. Raport zbiorczy o wpływie debat lokalnych na powiaty
16. Raporty śladu węglowego pierwsze i drugie oraz raport metodyczny
17. Biuletyny projektu nr 14-20
18. Raport Laika
19. Ulotki projektu
20. Ulotki PPRN
21. Plakat PPRN
22. Tabele D – output indicators (aktualna na koniec projektu)
23. Certyfikat audytu zewnętrznego
24. Płyta CD z dodatkowymi załącznikami, m.in. zdjęciami, wycinkami prasowymi

8. Financial report and annexes

Raport finansowy został w całości załączony na płycie CD. Do raportu załączono dokumenty finansowe wymagane przez Komisję Europejską po Raporcie Śródkresowym (także na CD), tj.:

1. Umowy o pracę, karty ewidencji czasu pracy, karty płac dla Andrzeja Kasssenberga, Krzysztofa Kamienieckiego, Ewy Świerkuli, Tadeusza Narkuna.
2. Uzasadnienie kosztów monitoringu prasy dla projektu.
3. Umowy, faktury i dowody zapłaty faktur dla firm Wiatr S.C. oraz „Smaki Świata” Paweł Wójcik